

PRIZADETI SO ŽE DOBILI POMOČ

Po največjih podatkih, ki so jih na seji 20. julija sporočili delegatom občinske skupščine v Brežicah, je celotna škoda po neurju s točo na Bizeljskem ocenjena na 280 milijonov dinarjev. Od tega znaša v zasebnem sektorju 211 milijonov. Poškodovanih je bilo 2540 ha kmetijskih površin, od tega 585 ha vinogradov, 816 ha njiv in 969 ha travnikov. Ena tretjina površin je popolnoma uničenih. Prizadetih je okoli 180 družin. Najbolj ogroženi so že dobili enkratno solidarnostno pomoč v zneskih od 5.000 do 10.000 dinarjev, kmetje pa so prejeli zaščitna sredstva in gnojila, ki jih je začasnó kreditiral Slovin. Posavska banka je zanje odobrila enomesečni preložitveni kredit v znesku 9,5 milijona dinarjev. Skupnost socialnega varstva pripravljata tudi predlog, po katerem naj bi prizadete družine dobivale podporo od 6 mesecev do dveh let.

PO ŽETVI NAS ČAKA SE ODKUP - Setev je dobro uspela, smo dejali spomladi, ko je že bilo jasno, da smo s pšenico v Sloveniji zasejali 53 tisoč hektarov njiv ali za 4 tisoč hektarov več kot lani. Vendar uspela setev sama po sebi še ne zagotavlja, da bomo imeli dovolj pšenice za svoje potrebe. Zdaj je treba vpreči vse sile, da se bo 46 tisoč ton pšenice, kolikor naj bi je letos odkupili, preselilo v skladišča žitnih organizacij. Za vse to so zagotovljene spodbudne odkupne cene, premije in doplačila, na voljo pa je tudi še koruza, ki jo bodo kmetje dobili v zameno za pšenico. Posnetek je iz Žadovinka. (Foto: V. Podgoršek)

POGORELO SENO IN OSTREŠJE

V četrtek okoli 16. ure je nastal požar na gospodarskem poslopiju Jožeta Zorka iz Starega grada pri Podbočju. Stavba v izmeri 7 x 6 metrov je iz zaenkrat še neznanega vzroka zagorela, v njej pa je bilo uničeno več slame in sena, pogorelo pa je tudi ostrešje. Škode je bilo za 30.000 din.

Srebrni jubilej šoferjev

Srečanje posavskih in dolenskih voznikov v Krškem

Počastitev 13. julija, dneva, ko je bila v Žužemberku 1943 ustanovljena prva motorizirana enota NOV, so posavski in dolenski šoferji ter avtomehaniki v soboto združili s praznovanjem 25. obletnice ZŠAM Krško v Leskovcu.

Stanovski praznik in jubilej krškega združenja so obeležili z razstavo, s tekmovalnimi disciplinami in povorko motornih vozil od delavskega doma v Krškem do Leskovca, kjer je bila zaključna slovesnost. Na njej je Srečko Smodič predstavil udeležencem prehojeno pot ZŠAM Krško, ki je v tem času pomnožilo članstvo od 48 na 372. Združenje je v 25 letih usposobil 625 poklicnih voznikov in nenehno bdelo nad vzgojo, obnavljanjem in dopolnjevanjem znanja članstva za večjo varnost na cesti.

Tekmovalci iz dolenske in posavske regije so se dopolndne pomerili v streljanju z zračno puško, kegljanju in vlečenju vrvi ter uspešno opravili preizkusi znanja iz predpisov o varnosti cestnega prometa. V strokovnem delu tekmovalci so osvojili prvo mesto domačini. Drugi so bili

Črnomalci in Metličani, tretji člani Prevoza iz Brežic. Najboljšim so izročili pokale, nato pa so članom in simpatizerjem organizacije podelili še priznanja, odlikovanja in plakete. J. T.

V LESKOVCU SO SLAVILI ČLANI ZŠAM - Plaketo „Vzorni voznik“ je prejelo 12 voznikov. Najvišje priznanje Zveze ZŠAM, plaketo bratstva in enotnosti I. stopnje, je prejel Srečko Smodič, plaketo II. stopnje pa Tone Medved, Anton Baškovič in Jože Špiler.

Kovačnica poguma in boja

Cesta: borci 1. slovenske proletarske udarne brigade Toneta Tomšiča proslavili 40-letnico ustanovitve

„Kočevci smo še posebej ponosni na to, da je bila 16. julija 1942 tu pri vasi Cesta ustanovljena prva slovenska udarna brigada Toneta Tomšiča, ki se je odlikovala ves čas svojega delovanja po nenehni udarnosti, smelih juriših, po mojstrstvu manevrskega bojevanja in bojevanja s pohodne kolone, po izredni gibljivosti in vzdržljivosti na pohodih v globokem snegu, hudem mrazu in visoko v gorah. Bila je kovačnica vojaških kadrov, ki so proletarski duh udarne brigade prenašali v druge partizanske enote na Slovenskem.“ je v slavnostnem govoru med drugim dejal predsednik skupščine občine Kočevje Jože Novak v nedeljo, 18. julija, na jubilejnem snidenju tomšičevcev in drugih borcev, aktivistov in gostov na planji pri vasi Cesta, kjer so počastili štiridesetletnico ustanovitve Tomšičeve brigade.

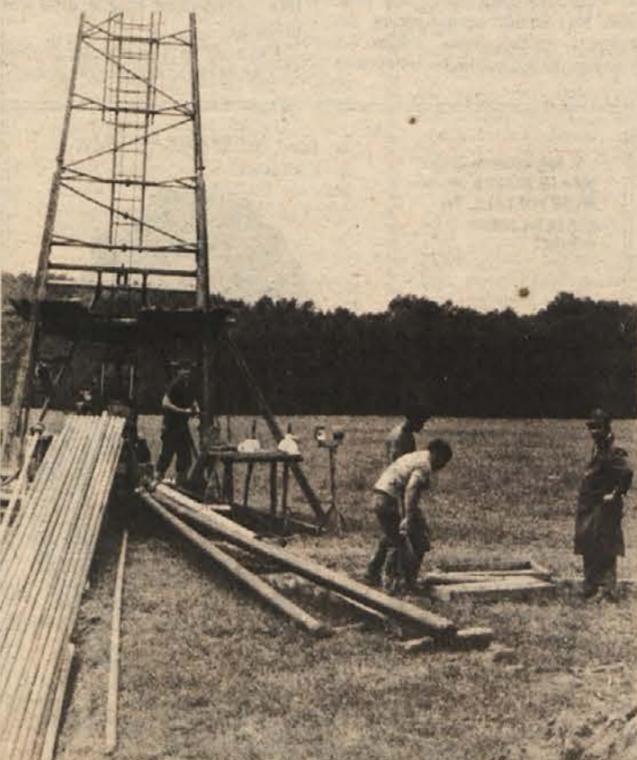
Snidenja se je udeležilo preko 500 udeležencev, med njimi pa preko 100 tomšičevcev, mladinci iz kočevske delovne brigade Kočevski zbor, enote civilne zaščite in enote narodne zaščite. Med gosti so bili tudi Ivan Maček-Matija, narodni heroj Jože Boldan-Silni, general Branko Jerkič, Franc Tavčar-Rok, Miha Petrič, Miha Butara in drugi. Na mestu ustanovitve brigade so odkrili spomenik - ploščo, ki so jo

prevzeli v čuvanje mladinci iz Stare Cerkve. 18 borcev, aktivistov in sodelavcev NOB je prejelo priznanja OF za medvojno aktivnost.

Za kulturni program so poskrbeli: delavska godba Svoboda iz Kočevja, ansambel SMB iz vojašnice v Ribnici, recitatorji in pevci iz V. p. Ribnica, člani MKUD Matej Bor s kočevske gimnazije in harmonikarji kočevske glasbene šole.

SREČANJE INTERNIRANCEV V ADLEŠIČIH

Krajevna organizacija Zveze borcev v Adlešičih je več kot dve desetletji vsako prvo nedeljo v avgustu v tem kraju pripravila srečanje internirancev in vojni ujetnikov iz Bele krajine, ki pa se ga udeležujejo tudi bivši interniranci iz drugih krajev Slovenije. Letos bo to srečanje v nedeljo, 1. avgusta, ob 15. uri, pokrovitelj je pobratena krajevna skupnost Stara Ljubljana, govoril pa bo predsednik sekcije internirancev in član republiškega odbora ZZB NOV Zvonko Hanzelj.

POD ZEMLJO BOGATE ZALOGE - Na območju krajevnih skupnosti Globoko - Artiče (pod Dečnim selom) so v delu Geološkega zavoda SRS odkrili nahajališče kvalitetnega lignita. (Foto: V. P.)

V IMV zaostrujejo odgovornost

Komite OK ZK v Novem mestu podpira prizadevanja kolektivnega poslovnega organa v IMV in ocenjuje, da se kratkoročne naloge sanacijskega programa uspešno uresničujejo

15. junija so na seji komiteja ZK poglobljeno razpravljali predvsem o informaciji, ki so jo pripravili v IMV o dosedanjih prizadevanjih za čimprejšnjo sanacijo in o trenutnem položaju te delovne organizacije. Taka poročila z nekaterimi dopolnitvami naj bi bila stalna oblika sodelovanja.

Da se v IMV zadeve premikajo na bolje, je več dokazov, navedenih v informaciji, pa tudi neposredno poročilo člana komiteja, ki izhaja iz IMV, je še dodatno osvetlilo razpravo.

Dejstvo je, da se nedovršena proizvodnja zmanjšuje, da gre za vrsto novih poslovnih stikov z različnimi delovnimi organizacijami, pri čemer je še posebej poudariti doseženo sodelovanje z Novolesom. IMV izkazuje v zadnjem času velike prihranke v proizvodnji, saj porabijo vsak kos pločevine, medtem ko so jo prej vozili k Dinosu. Izračunali so, da letos porabijo pri izdelavi „katrec“ že 7 kg pločevine manj kot lani. Problematična pa je še velika odsotnost z dela. Tudi kraje materiala še niso povsem odpravljene.

V IMV, kjer so zlasti močno izboljšali obveščanje delavcev, so

prav pred kratkim tudi konkretno začeli obravnavati odgovornost za sprejete in neizpolnjene naloge in v nekaj primerih posegli tudi po najstrožjih ukrepih, celo po suspenzu. Tak način obravnave osebne odgovornosti pa naj bi ne bil izjema, marveč praksa.

Na osnovi teh informacij so v komiteju ocenili, da v IMV uspešno razrešujejo kratkoročne naloge iz sanacijskega programa in da se že kažejo začetki trdnije organiziranosti, pač pa doslej ni uspehov pri dolgoročnih razrešitvah tako pro-

izvodnih programov kot pri samoupravnih organiziranosti in dohodkovnih odnosih.

Komite je dal vso podporo prizadevanjem kolektivnega poslovnega organa, komunistom v IMV pa naložil bolj angažirano delo z ljudmi in pri uresničevanju vsakodnevnih nalog. Menili so, da je pri iskanju odgovornosti za izpolnjevanje nalog v prvi vrsti iskati odgovornost pri komunistih, osnovne organizacije pa bi morale njihovo delovanje pogosteje ocenjevati in spremljati.

R. BAČER

BREŽICE: DVAKRAT DRUŽBENO VARSTVO

V Dekorlesu, tozdu ljubljanske Lesnine v Dobovi, že več let životarijo, izgube, neizpolnjevanje sanacijskega programa, medsebojne razprtije in motnje v samoupravnih odnosih pa so končno pripeljale do začasnega ukrepa družbenega varstva, ki ga je 20. julija izrekla občinska skupščina v Brežicah. Predlog zanj je dal delavski svet delovne organizacije Lesnina.

Skupščina je na isti seji izrekla časne ukrepe družbenega varstva delovni skupnosti strokovne službe stanovanjske in komunalne interesne skupnosti v občini. V obeh primerih je imenovala začasni kolegijski organ v Dekorlesu mu predseduje Miro Košak, v strokovni službi SIS pa Tone Jesenko.

V LOSKEM POTOKU SE BODO ZBRALI DELAVCI RIKI

V nedeljo, 25. julija, bodo v Loškem potoku odprli nov obrat Rika. Poskusna proizvodnja se je v novem obratu že začela. Zdaj izdelujejo manjše stikalnice za nekovine in dele za cestno mehanizacijo. V obratu je že osnovana sindikalna skupina in tudi prehod na delovanje v tozid je v glavnem že pripravljen. Obrat, ki ga je Riko zgradil s svojim denarjem, bo mogoče v prihodnosti še širiti. V Riku se dogovarjajo, da bi ta dan bil tudi dan kolektiva, saj pričakujejo, da se bodo ob slavnostni otvoritvi obrata zbrali vsi delavci, ki bodo tako počastili dan vstaje in praznik Loškega potoka.

KOPITARNA PREKINILA DOPUSTE

Pomanjkanje materiala, posebno uvoznega, nekatera podjetja premoščajo z dopusti delavcev. V sevniški Kopitarni je povsem drugače. Zaradi zanimivega izvoznega posla so morali namreč minuli teden celo prekiniti običajni kolektivni dopust delavcev. To poletje so v Kopitarni uspešno izpeljali združitve v sozd Mercator.

POLETNA ŠOLA SLOVENSKEGA JEZIKA

Od 19. julija do 13. avgusta bo potekala v Kranju poletna šola slovenskega jezika, namenjena potomcem slovenskih izseljencev in otrokom naših delavcev na začasnem delu v tujini. Petintrideset mladih je prišlo v Slovenijo iz različnih delov sveta; kar petnajst jih je iz ZDA in dva celo iz Avstralije. Program dela šole obsega poleg obveznih osemdesetih ur pouka tudi ekskurzije po Sloveniji.

Ker si Slovenska izseljenška matica prizadeva, da bi informirala čim večji krog izseljencev, lahko pričakujemo, da se bo drugo leto še večje število Slovencev v tujini navdušilo nad učenjem materinščine.

„Grešniki“ niso samo v novomeški občini

Ob seznamu kršiteljev družbene usmeritve o delitvi osebnih dohodkov

Kazen mora biti. Ko večkratna, dobronamerna opozorila niso zalegla, je, kot je javnosti znano, novomeška občinska skupščina na predlog izvršnega sveta uvedla omejeno družbeno varstvo v kolektivih, ki so se poživljali na resolucijska načela in si lani delili več, kot so zaslužili. Prevelika izplačila bo treba leten poračunati, vrniti. Odločen ukrep je ob vse pogostejšem popuščanju discipline, nespoštovanju predpisov, dogovorov in sporazumov pomenjanja vreden, vsaj širša javnost je prepričana o tem.

Pregrešili se niso le novomeški delovni kolektivi, marveč tudi mnogi drugi. Republiški komite za delo je pripravil dolg seznam kršiteljev, ki so iz nepravilnih razlogov obšli določila družbenega dogovora in si lani izplačali večje osebne dohodke, kot bi jih bili upravičeni. Na izvršnih svetih in občinskih skupščinah pa je, da „grešnike“ obravnavajo in ukrepajo ter s tem ne dopustijo, da bi se na tak način ustvarjal neenak družbeni položaj delavcev - z izigravanjem stabilizacijskih prizadevanj.

Ce izvzamemo primere iz novomeške občine, so se znašle na neprijetnem seznamu, ki ga je objavil 13. julija Skupščinski poročevalec, še naslednje delovne organizacije iz območja, ki ga pokriva Dolenjski list:

Iz Brežic: Prevoz Brežice, ki je za osebne dohodke razpodelil za 4 odstotke preveč denarja, pozd Regulator (3 odst.) in Komunalno podjetje Brežice (1 odst.).

Iz Kočevja: Komunala (8,2 odst. preveč), Oprema DSSS (8 odst.).

Iz Krškega: Kovinarska Krško (3,4 odst. preveč), Kostak (7,8), samoupravna stanovanjska skupnost-DSSS (5,5).

Iz Metlike: KZ Metlika (2,0 odst. preveč), Mercator tozd Trgovina (2,6), TGP tozd Transport (20,3 odst.) in Pionir tozd Gradbena operativa Metlika (kar 27,7 odst. preveč!).

Iz Trebnjega: Zdravstveni dom Trebnje, ki pa mora prekoračitev že poračunati.

Na potezi so torej izvršni sveti in občinske skupščine!

M. L.

Vnovič premog iz Globokega?

Zalog je toliko, da bi na leto lahko izkopal do 300.000 ton lignita

Med ležišči premoga, ki jih geologi odkrivajo zadnje čase na Slovenskem, je Globoko eno najobetavnejših. Strokovnjaki računajo, da skriva ta predel za 11 milijonov ton zalog, od tega 8 milijonov ton čistega lignita.

Kakovost globoškega lignita je boljša od velenjskega, saj vsebuje sorazmerno malo žvepla in drugih nezaželenih primesi, vlage pa ima kar 45 odst. Njegova kalorična vrednost je 2.500 kilokalorij. Premog leži od 60 do 240 metrov pod zemljo, kar je zelo ugodno, saj ga na primer v Velenju kopljejo že 400 metrov globoko. Najdebelejši sloj meri štiri metre, kar je za izkop prav tako ugodno. Oviro pa predstavlja velik rezervoar vode. Strokovnjaki pravijo, da jo bodo lahko premagali, čeprav bo rudarjem precej otežila delo. Boli kot voda je zaskrblijoč

velik razmah gradenj na tem območju. To je rudarskim strokovnjakom takoj padlo v oči. Odkodnine za zgradbe namreč lahko močno zmanjšajo ekonomičnost rudnika, zato bo brežiška občinska skupščina takoj v jeseni odločala o rezervatu i ter o stalni in začasni prepovedi gradenj, ne namerava pa odstopiti industrijske cone ob železniški postaji.

Na območju Globokega so delavci Geološkega zavoda iz Ljubljane lani izvrtali sedem vrtn. Letos vrtajo že šesto. Najjužnejša vrtna je kakih 300 metrov pod živinorejsko farmo Agrarie. Raziskave so začeli od območja opuščenega rudnika proti zahodu in jugu. Lani so financirali raziskave s sredstvi republiške raziskovalne skupnosti, letos jih nadaljujejo z „bencinskim“ dinarjem. Do sedaj so porabili 18 milijonov dinarjev, za naslednja tri

leta pa je za Globoko rezerviranih še 31 milijonov. To nahajališče ima prednost, ker največ obeta. Vzporodno z vrtnjem potekajo še raziskave v zvezi z vodo in nosilnostjo podzemnih plasti. Geologi bodo končali delo do septembra, nakar bo rudarski inštitut do konca leta izdelal študijo o možnostih izkoriščanja globoških zalog.

JOŽICA TEPPEY

Na razgovoru, ki ga je minuli teden ob zaključku prve faze raziskav premogovnih zalog v Globokem sklical predsednik brežiške občinske skupščine Mirko Kambič, so predstavniki tovarne papirja „Djuro Salaj“ iz Krškega izjavili, da bi bil globoški premog za njihovo tovarno takoj uporaben. Predstavniki elektrarne Brestanice pa so povedali, da bi se ob zadostnih količinah tega premoga odločili za izgradnjo novega kotla.

VREME

Ob koncu tedna bo sončno in vroče.

Ali smo izbrali prave poti k stabilizaciji?

Pomembna so sredstva za doseg stabilizacijskih ciljev

Naša družba je pred nujno, neodložljivo nalogo: na vseh ravneh in v vseh okoljih se bomo morali veliko bolj organizirano in resneje kot doslej spopasti z gospodarsko in družbeno krizo. Najsplošnejši program našega dela in ravnanja v prihodnje predstavljajo „izhodišča dolgoročnega programa gospodarske stabilizacije“ – pripravila jih je posebna komisija zveznih družbenih svetov za vprašanje družbene ureditve ter gospodarski razvoj in ekonomsko politiko, ki so postala sestavni del resolucije 12. kongresa ZKI.

Komisija je do sedaj pomagala pristojnim organom pri urejanju vprašanj s področja tekoče gospodarske politike (plačilne in devizne bilance, tečaja dinarja, zunanje likvidnosti, zadolževanja v tujini, zveznega proračuna), politike srednjeročnega razvoja (v zvezi z usklajevanjem srednjeročnih načrtov, energetske bilanco, agroindustrijskim kompleksom), pa tudi pri iskanju skupnih rešitev za neurjena vprašanja s področja denarnega, denarno-kreditnega in deviznega sistema.

Dolgoročni program gospodarske stabilizacije bo vseboval vrsto posebnih programov, in sicer o politiki razvoja, o tehnološki in energetske strategiji, o razvoju prometa, kmetijstvu in agroindustrijskem kompleksu, o zaposlovanju in socialni politiki, o malem gospodarstvu, družbenih dejavnostih, regionalnem razvoju, o odnosih s tujino in protinflacijski program.

• Zakaj ponovni program stabilizacije, ko pa smo jih v preteklosti nekaj že sprejeli, najpomembnejša v letu 1965 z imenom ekonomska reforma?

Komisija družbenih svetov je svojo nalogo utemeljila takole. Aktualni položaj in nakopičeni problemi v gospodarstvu ter družbena protislovja so takšne narave, da ne moremo zagotoviti nadaljnjega razvoja socialističnega samoupravljanja brez globljih sprememb v zdajšnjih družbenih in gospodarskih odnosih.

Zato je boj za gospodarsko stabilizacijo pravzaprav boj za krepitve resnične družbene moči in odgovornosti delavcev v združenem delu. Program gospodarske stabilizacije mora biti predvsem program akcij in ukrepov uresničevanja samoupravnega družbenogospodarskega sistema. Pri načrtovanju gospodarske stabilizacije bi morali vsestransko analizirati in pretehtati položaj, vzroke zanj in razmerja sil v družbi ter ugotoviti razredno in družbenolastniško plat in vsebino programa stabilizacije, njegove socialne pobudnike in njihove bistvene interese.

Razumljivo je, da se bosta pri spreminjanju mešala staro in novo in da bodo imele državne intervencije še naprej svojo vlogo v graditvi samoupravnega socialističnega družbe. Toda pri vsem tem je bistven značaj metod in sredstev, ki jih uporabljamo za doseg ciljev, katere težnje prevladujejo in če se sedanja praksa spreminja. Drugače bodo protislovja med osnovnimi sistemi in institucionalnega položaja združenega dela na eni ter sredstvi in metodami za uresničevanje teh ciljev na drugi strani vse resnejša in imajo lahko trajne posledice.

VINKO BLATNIK

VAŠČANI ŠEDMA IN REŠTANJA GRADE VODOVOD

Krajevna skupnost Senovo je pripravila veliko akcijo za izgradnjo preko štiri kilometre dolgega vodovoda izpod Jevše. Do zdrave pitne vode bodo tako prišli vaščani Šedma in Reštanja, ki so bili v večini brez vode, nov vodovod pa bo tudi pomembna rezerva za Senovčane. Pri izviru naj bi vodovod dajal 12 litrov vode na sekundo, strokovnjaki pa so ugotovili, da v sušnih obdobjih pritečeta le še dva litra v sekundi. Senovčani gradijo vodovod tudi s pomočjo odškodnine domačega rudnika.

SEVNICA: KJE SO DELEGATI?

V ponedeljek, 19. julija, so se razšli delegati stanovajske skupnosti v Sevnici, ker zbor uporabnikov ni bil sklepčen. Res je tu že čas dopustov in je vse težje zagotoviti sklepčnost. Pri strokovni službi so se te težave zavedali, zato so pred sklicem telefonirali v številne krajevne skupnosti in kolektive, da bi zvedeli, kako bo z udeležbo. Dobljena zagotovila so obetala sklepčnost, ki je pa nazadnje vendarle ni bilo.

IZ KLAVIRJA ODNESEL VERIČICO

13. julija med šesto in šestnajsto uro je neznanec vlomil v stanovanjsko hišo Bogdana Škofa iz Cundrova, ki gradi stanovanje v Zakotu. Vlomilec je v pritličju razbil dvojno steklo na oknu kopalnice, zlezal v hišo in, iz klavirja v dnevni sobi vzel zlato veričico z obeskom, vredno kakih 15.000 din. Tat je poskušal zmakniti tudi avto iz garaže, vendar mu to ni uspelo. Za spomin je odnesel le ključce.

IGRA IN VZGOJA NA DVORU – V počitniškem vrtcu na Dvoru se okrog 30 malčkov iz okoljskih vasi dobro počuti. „Metuljčka-čekinčka“ znajo že po nekaj dneh vaje imenitno zapeti in tudi pri igri na prostem so veseli in sproščeni. Žal je zanje organizirano varstvo možno le s pomočjo brigade Rdečega križa, traja pa samo en poletni mesec. (Foto: R. Bačer)

Zaživeli brigadirski vrtci

V osmih krajih Suhe krajine je poletni deležni varstva 250 otrok – Obisk v brigadirskem vrtcu na Dvoru

Brigada Rdečega križa, ki tudi letos sodeluje na zvezni mladinski akciji „Suha krajina 82“, organizira vrtce, patronažno službo, socialno dejavnost in obiske starejših. Širšemu krogu krajanov nerazvitih območij iz občin Trebnje, Grosuplje, Novo mesto in Kočevje pa so enomesečni vrtci v največje pomoč.

Letos imajo poletne vrtce v Dobriču, na Dvoru, v Šmihelu, Zagradcu, na Krki, v Ambrusu, v Hinjah in na Strugah. Vsi ti kraji sicer nimajo organiziranega varstva za predšolske otroke, zato jim vsaj enomesečni vrtce pomaga, da se otroci privadijo na skupno igro, življenje in delo. Poleg tega pa staršem pride prav tudi varstvo, saj so malčki pod dobrim nadzorom štiri

dopolodanske ure.

Na Dvoru, kjer začasni vrtce postuje v šoli, imajo dve skupini otrok, ki jih zjutraj starši pripeljejo s širšega območja Dvora. Edino iz Lipja jih vozi brigadni avto, ker peš ni mogoče zaradi oddaljenosti.

Še pred tremi leti, ko so v Suhi krajini poizkušali z brigadirskimi vrtci, je bilo pri starših malo odziva, češ da ne zaupajo tej novotariji. Vsako leto pa je več interesov in letos so enomesečni vrtci polni.

V dvorskem vrtcu pa je posebej omeniti prijetno sožitje tovariša, kot ga kličejo malčki, Saša Vukašičoviča iz Ljubljane, z otroci. Čeprav je fant, je z ostalima dvema brigadirskima Diano Sulc in Duško Pišek kot nalašč za ta posel. Pravi, da je zgrešil poklic. Vzgojiteljsko delo ga nadvse veseli. To spoznanje mu je dala brigada.

R. B.

Samoupravna pot do energije

Dolenjska med tistimi predeli Slovenije, ki še nimajo energetske skupnosti

Z najrazličnejšimi vrstami in oblikami energije naj bi se poslej oskrbovali po samoupravni poti. Lansko jesen sprejeti zakon o energetskega gospodarstva v naši republiki določa, da v okviru tako imenovanih energetske skupnosti. Porabniki in proizvajalci energije bodo take skupnosti ustanovili na republiški in občinskih ravneh. V ta sistem bosta vključeni tudi posebni energetske skupnosti, od katerih bo ena za elektrogospodarstvo in premogovništvo, druga pa za nafto in plin.

Ker samoupravna organiziranost energetskega gospodarstva ni enodnevniška muha, marveč pot, po kateri se bodo porabniki kakovostno in kar najceneje oskrbovali z energijo, posvečajo uresničevanju ustreznega novega zakona veliko pozornost. Vendar za zdaj, kot se zdi, predvsem na republiški ravni, medtem ko se v občinah zadeva nekako ne premakne. Tako še vedno nimajo povsod niti iniciativnih odborov za ustanovitev občinskih energetske skupnosti. Na to pomanjkljivost, če ne ravnodušnost, so med drugim opozorili že maja na regijskih posvetih, izvedli so ga tudi v Krškem, ko so sicer osrednjo pozornost posvetili uresničevanju akcijskega programa.

O nujnosti ustanovitev skupnosti ne kaže izgubljati besed. Šele prek njih bo možno uporabnikom zagotoviti enakopravno oskrbo z energijo, hkrati pa jim bo omogočen

neposreden vpliv na racionalno gospodarjenje kot tudi na uresničevanje dogovorjenih nalog. Veliko vprašanj še vedno ostaja brez odgovora. Eno takih je, kako veliko območje naj zavzamejo ob-

činske skupnosti. Vsekakor te ne bodo pokrivala posameznih občin, marveč bo ena za več občin skupaj. Tako je slišati, naj bi našo republiko pokrilo pet do deset občinskih energetske skupnosti. Sicer pa o tem še ni zadnje besede. Kako velike energetske skupnosti bomo imeli, bo kmalu znano, saj naj bi te skupnosti začele že z začetkom leta 1983. Tako vsaj predvideva akcijski program za uresničevanje zakona o energetskega gospodarstva.

I. Z.

Še trgovcem ne bo lahko

Vnaprej založili za sladkor, ki bo prispel prihodnje leto, podobno za kavo – Umaknjen odlok o odpiralnem času

Ob vrtočevnih cenah izdelkov in vsakovrstnega blaga niso le potrošniki tisti, ki tožijo zaradi druginje. Krajski konec pogosto potegnje tudi trgovci. Razlogi so preprosti: marsikdaj leta in leta zadrževane marže niso kos inflaciji.

Kako so za trgovino na drobno časi res težavni, kažejo novi primeri.

Pri Mercatorju, sevniškem Kmetijskem kombinatu, so morali te dni za sladkor, ki ga bodo prodajali šele prihodnje leto vnaprej plačati 5 milijonov dinarjev. Predplačilo zahtevajo tudi dobavitelji gospodinjstev. Tudi s kavo, brez katere očitno pri nas ne gre, je podobno. Za predvidenih 1.200 kg dišečih črnih zrn, ki naj bi jih dobili v sevniške trgovine za naslednje tri mesece, je bilo treba vnaprej odšteti 300.000 dinarjev. Pred časom so cementarne od trgovine zahtevale milijone za sovlaganja.

To je del razprave s seje občinskega izvršnega sveta v Sevnici 15. julija, ko ni bilo na dnevni red vprašanje oskrbe in trgovine, temveč le njen odpiralni čas. Predlog tega odloka so namreč spet dali za nekaj časa „v hladilnik“, ker bo treba marsikaj kljub javni razpravi še doreči. Kaj bi bilo treba v trgovini še storiti, naj bi pokazala posebna analiza.

A. Z.

ZA SOLIDARNOST NA OBIRANJE JABOLK

Ob solidarnostnih akcijah je seveda prav, da delajo povsod tam, kjer se ustvarja nova vrednost, torej v proizvodnji. Kaj pa delavci skupnih služb? Ponekod so vprašanje zadovoljivo rešili, da so te delavce posadili za stroje. V sevniški občini v tej zvezi s tem omenjajo obiranje jabolk v nasadih Kmetijskega kombinata. Še prej bi se lahko poskusili v obiranju hmelja, saj vsega vedno ni mogoče obrati strojno. V skrajnem primeru je mogoče nakazati pomoč iz žepa.

Jože in „Mala Moskva“

Reportažni zapis ob 75-letnici Jožeta Rakošeta

Kostanjevica na Krki. Tam, takoj za mostom na Kambičevem trgu v stanovanju Jožeta Rakošeta, legende NOB pod Gorjanci in enega redkih še živih spomeničarjev v teh krajih, ima občutek, kot da te nosi tok dolenske lepote. Ne reče se kar tako „Kostanjevica na Krki“.

Rakoše prazne oblečen. Obložena miza, na kateri se prijazno košati šopek nageljnov. Okoli nje domači in ožji krog Jožetovih prijateljev. To je skromno obeležje njegove 75-letnice.

Rakoše takole v nevezanem pomenku obuja spomine na preteklo čase. In teh spominov je toliko in tako zanimivi so, da bi jih zlahka strnil v zajetno knjigo. Prav škoda se mi zdi, da se bodo nekoč izgubili. Mogoče tudi zato, ker so lahko v ponos Podgorcem, Zumberčanom in še komu.

O svojih mladih letih Rakoše nerad govori. Z mladostjo prav na hitro opravi. „Kaj hočeš“, pravi, „skorajda ni, da bi človek govoril. Hlapec sem bil. Vsak dan sem mislil na tisto skorjo rženega ali koruznega kruha.“ Njegovo oko za spoznanje oživi, ko spregovori o svojih prvih krivolovskih korakih. Pravzaprav je vse to hlapčevstvo, boj za vsakdanji kruh, tleča iskra upora in pa skrita z rjo nazrta puška – pri Jožetu nekako povezano.

Njegova beseda teče skladno in preudarno. Nikamor se mu ne mudi. Jože je eden tistih, ki ne kričijo, vendar jih ljudje poslušajo. Iz njega veje sposobnost vodenja. Ob tem se nehote spomnim starega lovskega psa Ciga, ki smo ga nekoč imeli pri hiši. Jože je pred njim podrl marsikakšnega srnjaka.

Bilo je na nedeljski brakidi. Iz gošče nad Gabrjem je šinil star premetenec lisjak. Pasja mladež, ki ga dobi v nos, se divje zapodi po njegovi sledi. Dirja sem ter tja, nori in izgublja sled. Pa ti od nekdaj pripadla stari Cigo. Pozoren na lajež kaj hitro dobi v nos lisjaka in se počasi lajajoče spusti za njim. Tako počasi je gonil, da so se mlajši pa tudi starejši ovci začeli smejeti in zabavljati čezenj. Toda Ciga se ni menil za njih, kakor mu niso bili nič mar pasji zelenci, ki so pred njim zganjali pravcati cirkus. On je gonil svojo. Tudi še potem, ko je ovska družba v bližnji gabrski zidanci že do dobra zastavila zadnji nedeljski pogon in ko so njeni „najboljši“ psi že zdavnaj pospali okoli nje. Ure in ure je že gonil Cigo, ko je nedaleč od prešernega veselja v zidanci nenadoma ostro počilo. Kakih pet, deset minut pozneje sta se bratovščini pridružila tudi nerazdružljiva prijatelja: Jože in Cigo. Od samega začudenja in spoštovanja hkrati je potem lovska tovarišja že kar nekaj časa skamenjeno zrla v prekrasno lisjakovo krzno...

Takšen in še drugačen je bil Jože kot lovec in ne samo lovec. Izkušen in premeten, da je že zategadelj vzbujal spoštovanje pri vsakomur, ki ga je poznal. Bržda ga je prav to večkrat rešilo sicer zanesljivo smrti. Ko ga je Vinko Paderšič v znanih italijanskih ofenzivnih hajakih vabil, naj se mu pridruži, češ da ve za dobro in skrito jamo, mu je Jože

odvrnil, rekoč: „Vinko, v jamo me ne spraviš za nič na svetu. Iz grma lahko zbežiš, iz jame nikoli.“ Kako prav je imel takrat Jože, se je kasneje, žal, izkazalo v znanem dogodku pred Beceletovo jamo.

Deževne kapljice, ki polzijo po bližnji jablani, spominjo Jožeta na podoben dan leta 1941, ko se je v Borštu pri Gabrju skupaj z drugimi naprednimi Gabrčani sicer prvič srečal z Vinkom Paderšičem.

„Paderšič je bil prvi, ki nam je v tistih časih, polnih zmed in nevednosti, podrobno pojasnil domači in mednarodni vojaški ter politični položaj. Njegove misli smo potlej razpredali kot pajek svojo mrežo. Z ustanovitvijo Gorjanskega podokrožja OF smo tudi Podgorci že vedeli, kaj nam je storiti. Pa ni bilo tako lahko, kot se sliši. Ni bilo časopisov, radia, televizije... Pač, skoraj bi pozabil, imeli smo radio. Poslušali smo ga v gabrski šoli, za kar gre zasluga Francetu Cvenkju, ki je takrat v Gabrju učiteljval. S pomočjo njegove radijske postaje smo bili v tistem

burnem letu 1941 nekaj časa kar na tekočem z mednarodnimi dogodki. Žal to ni trajalo dolgo, ker je Italijanom prišlo nekaj na ušesa in so Cvenkja skupaj z njegovim stanovskim kolegom Milošem Šetino aretirali. Cvenkelj je potlej v glavnem vsa vojna leta preždel v italijanskih koncentracijskih taboriščih in domačih zaporih. Danes je tako kot jaz že upokojen, vendar še uradnikuje pri „Lovcu“, glasilu slovenskih lovcov. Po tem dogodku, še zlasti po tem, ko si je v obkoljeni jami z zadnjim nabojem v pištoli vzel življenje tudi sam Vinko Paderšič, je začelo tudi meni gorati pod nogami. Po ukazu sem skupaj z ženo odšel v Zumberak, kjer sem opravljal takrat več zelo važnih organizacijskih in drugih nalog. O ja, ni bilo slučajno, da so Italijani Gabrje preimenovali „Mala Moskva“.

Ko nanese beseda na povojna in današnja leta, kaj kmalu lahko ugotovim, da ta še vedno čili 75-letni možak v življenju nikoli ni počival. Vedno je bil tam, kjer je bilo najbolj „vroče“. Ko smo pri nas po vojni na veliko sekali gozdove, sečnja marsikje ni dosegla načrtanega plana. In v takšna okolja se je kot po pravilu selil Rakoše. In začudo, kamor je prišel, povsod je produktivnost kaj kmalu zrasla na željeno raven. „Z ljudmi je treba znati delati“, razlaga, „s silo in oholostjo ničesar ne narediš, kvečjemu odpor. Ljudi najbolj pridobiš, če jim z lastnim primerom dokažeš, da res misliš tisto, kar govoriš. Tega pa, žal, danes marsikateremu našemu funkcionarju še kako manjka. Potlej se pa čudijo, ugotavljajo krizo političnega dela in kdo bi vedel kakšne neumnosti še.“

Ko sva se poslavljala in ko mi je razočarano pripovedoval o tem, kako se nam življenje pa tudi delo vse bolj birokratizira, kako pogreša v ljudeh tiste povojne topline, zagnanosti, aktivizma, prostovoljnega dela, sem v prostornem hodniku opazil, da so njegove stene takorekoč obložene z najrazličnejšimi priznanji in dikovanji. Verjetno bi bila stiska s prostorom, če bi skušal vse naštet. Vseeno pa je treba povedati, da je Jože poleg partizanskih odlikovanj in spomenice še posebej ponosen na priznanja, ki ju je dobil z ukazom pokojnega predsednika republike Josipa Broza Tita. To sta red bratstva in enotnosti s srebrnim vencem in red republike, ki ju je dobil za posebne zasluge pri širjenju bratstva in enotnosti oziroma za zasluge na področju javnega delovanja.

IVO KULJAJ

SPOSOJENO TRNJE

– Svet po pravici mnogo pričakuje od nas. Gre za 20 milijard dolarjev/iz Politike ekspres/

– Pri nas je kolektivno delo in kolektivna odgovornost – a posamično izvlačenje.

/iz Ježa/

DOMAČI TRN

Ce človek opazuje, kako naša rašča število ljudi, zaposlenih v skupnih službah, bi sklepel, da Jugoslovani ne počenjamo drugega, kot se razmnožujemo.

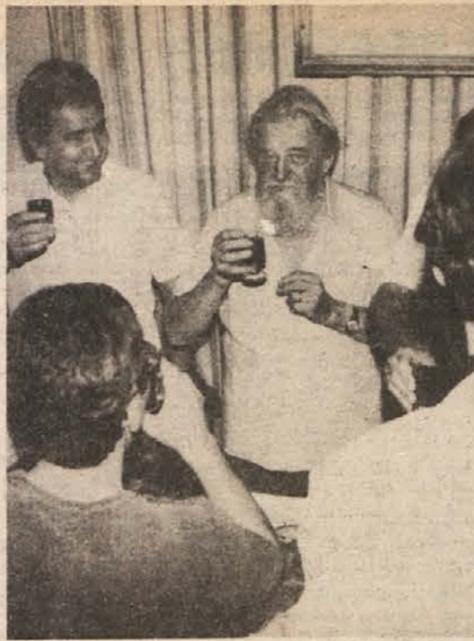
Glav ne presajajo samo zato, ker je tudi najbolj prisamknjeni prepričan, da nosi na vratu pametnejšo.

T. G.

(Iz zadnjega Pavlihe)

– Joj, kako lepo tu piše IN BESEDA JE MESO POSTALA. Pri nas je pa ravno narobe!

REKORDEN ODKUP PŠENICE – Pred letom zastavljena akcija za višji pridelek domače pšenice potrjuje svojo uspešnost te dni. Posavski kooperanti so na 200 ha pridelali 610 ton zrnja. Na odkup so se v vseh treh občinah dobro pripravili.

VISOK JUBILEJ BOŽIDARJA JAKCA – V petek, 16. julija, je bilo na Bregu še posebej slovesno. V družbi kulturnih in družbeno-političnih delavcev Novega mesta je svoj 83. rojstni dan praznoval Božidar Jakac. Ob visokem življenjskem jubileju so slikarju čestitali številni prijatelji. (Foto: J. Krasko)

ATLETI NA GORJANCIH – Del članov novomeškega atletskega kluba je bil te dni na pripravah na Gorjancih, kar jim je omogočila njihova pokroviteljica IMV. Hrano in stanovanje so imeli v domu IMV pri Miklavžu, primernih terenov za tek pa je na Gorjancih več kot dovolj. (Foto: A. Bartelj)

PRIZNANJA – Dan vstaje je priložnost za podelitev priznanj. Tako so ob letošnjem prazniku zvezna priznanja ZRVSJ prejeli Novomeščani Dragica Rome, Jože Kos, Brane Suhy in Dušan Dodik ter KO ZRVS Dol. Toplice. Priznanja je podelil član predsedstva ZRVS Ivan Slapnik. (Foto: Stojan Pelko)

/Ne/ uspeh je končni razsodnik

V preteklih dveh letih se je gospodarstvo novomeške občine zadolževalo hitreje in močneje kot Slovenija – Dosedanja vlaganja ne dajejo pričakovanih sadov

Skoro 1,4 milijarde dinarjev znašajo letošnje anuitete novomeškega gospodarstva za že najete kredite doma in v tujini, kar pomeni hudo zadolženost in veliko breme. Zadolženost se narašča. Toda ali naložbe dajejo rezultate, kakršne so predvidevali elaborati? V večini primerov ne!

Da je novomeška občina v Sloveniji med tistimi, ki so včasih v pretirani želji za naglim razvojem postale najbolj zadolžene, je dejstvo. K temu so doslej pripomogli ugodni krediti, nizka cena kapitala in tudi to, da se je uspešno delovne organizacije in njenih poslovnih organov ocenjevala po obsegu investicij in „korajži“. Hkrati pa ni bilo dovolj odgovornosti za naložbe.

Ce bi novomeške investicije, ki so že končane v tem srednjeročnem obdobju, dajale to, kar je gospodarstvo od njih pričakovalo in kar je bilo ob najemanju kreditov prikazano, gotovo ne bi bilo zdaj v tako kočljivem položaju. Očitno je namreč, da dosedanja vlaganja ne

dajejo ustreznih rezultatov.

Ceprav so se v zadnjem času pogoji pridobivanja dohodka močno zaostri in je prišlo tudi do nepredvidenih krčev v gospodarstvu, ne gre pozabiti, da so pripravljali elaboratov za nove investicije delavcem prikazovali naložbe v rožnati luči in jim sploh niso nakazali drugačnih možnosti. Takemu načinu sprejemanja investicijskih programov je zdaj odklenalo. Zahtevana odgovornost

poslovnih organov in strokovnih služb, ki pripravljajo elaborate za nove naložbe, je bila poudarjena na partijskih kongresih, zapisana pa je tudi v občinskih stališčih do investicijskih vlaganj v tem srednjeročnem obdobju. In ne samo to: odgovornost, ki mora dobiti ime in priimek, je sproti ocenjevati glede pričakovane produktivnosti dela, dohodkovne uspešnosti ter izvoznih rezultatov. Odgovornost pa je seveda treba razširiti tudi na banke, ki dajejo kredite za naložbe. Če pa upoštevamo še dodatni družbeni filter, komisije za presojo naložb v regiji ali republik, potem pravzaprav ne bi mogli več „zabijati“ denarja v gradnje brez zagotovitve uspeha.

R. BAČER

Končno sodobnejši

Začetek modernizacije proge Ljubljana – Trebnje – Sevnica, pomembne obvoznice

Te dni so začeli na progi Trebnje–Sevnica polagati nove po 200 metrov dolge dolgotirne železniške tračnice ter hkrati utrjevati spodnji ustroj proge. Delo poteka usklajeno in hitro, s sodobnimi stroji in brez težakega krampanja.

„Proga Sevnica–Trebnje–Ljubljana bo postala nadomestna proga za mednarodni železniški promet ob Savi. Usposobljena bo za obvoze in izredne pošiljke. Dovoljevala bo 20-tonski osni pritisk,“ je pojasnil inž. Štefan Dervarič, direktor tozda za vzdrževanje prog Novo mesto.

Zal obnova proge ne bo omogočila bistveno večjih hitrosti vlaka od današnje. Da bi to dosegli, bi morali na več mestih prestaviti progo in ublažiti ovinke, toda že za dosedanja dela so komajda zagotovili denar. Za letošnje v načrtu obnova proge v dolžini 12 km, dokončno pa naj bi bila proga Ljubljana–Trebnje–Sevnica obnovljena do konca tega srednjeročnega obdobja.

Treba bi bilo misliti tudi na elektrifikacijo, saj se zaradi vse dražje naftne tvorilke vse bolj preusmerjajo na železnico, ki ima še prihodnost.

A. Z.

Zastareli stroji

Nespodbudne ugotovitve veljajo tudi za naše občine

Po nekaterih podatkih so slovenske gospodarske organizacije združene dela konec leta 1981 uporabljale osnovna sredstva v vrednosti 717 milijard dinarjev. Sedanja vrednost teh osnovnih sredstev je več kot polovico manjša, kar pomeni, da upravlja naše gospodarstvo v ekonomsko zastarelimi osnovnimi sredstvi.

Na območju, ki ga pokriva naš tehnik, imajo najmanj izrabljena osnovna sredstva v občini Trebnje. Tam znaša sedanja vrednost osnovnih sredstev v gospodarstvu 57 odstotkov, Črnomelj s preko 53 odstotki, Ribnica s 53 odstotki in Metlika s 50 odstotki. V novomeški občini znaša sedanja vrednost osnovnih sredstev 49 odstotkov, enako je v krški, v kočevski znaša 47 odstotkov in v sevniški občini 41 odstotkov.

Lani so se investicije v osnovna sredstva zmanjšale realno za okrog 15 odstotkov. Očitno bo treba v prihodnje več vlagati v modernizacijo proizvodnje.

SREČA PREHITEVA UKREPE

Ko je bil na zadnji seji zborov občinske skupščine v Črnomlju govor o romskem vprašanju, je eden od delegatov predlagal, naj bi Romom zagotovili nekaj zemlje, kjer bi si lahko pridelali povrtnine, zelenjavo in kar je še takih stvari. Tako bi po mnenju delegata v precejšnji meri zaježilo krajo poljskih pridelkov, v kar da so Romi brez službe in zemlje sedaj prisiljeni. Sreča je morebitne ukrepe občinske skupščine v tej smeri prehitela: na veliki tomboli v Črnomlju je samonakladalno za seno dobila Romka.

Sejmišča

NOVO MESTO: Na sejmu so rejci pripejali 177 prašičev, starih od 6 tednov in 11 prašičev, starih od 3 do 5 mesecev. Prodali so 123 prašičev, cene pa so bile od 2.400 do 3.200 din za mlajše in od 3.300 do 4.100 din za starejše.

BREŽICE: Na tedenskem sejmu so rejci ponujali 406 prašičev do 3 mesece starosti in 18 prašičev nad 3 mesece starosti. Prodali so 275 mlajših prašičev po 160 do 180 din in 9 starejših prašičev po 90 din za kilogram žive teže.

DOMAČI TRN

Tovariši, obljubljam, da bom vrnil 1000 dolarjev puha, hkrati pa vas prosim: nikar, za božjo voljo, se več ne zadolžite v mojem imenu.

T. G.

Kmetijski nasveti

Plačilo za neprevidnost

Dolenjski list 8. julija na zadnji strani: „Bodo letino pospravljali herbicidi? Letos je na Dolenjskem nenavadno veliko primerov nenadnega sušenja poljščin – kriva pa je napačna uporaba herbicidov.“

Ne dogaja se prvič, da si na tak način po nepotrebnem zmanjšujemo pridelek in z njim že tako težko zaslužen dohodek. Skode pa si ob nestrokovni uporabi ne delamo samo s herbicidi, marveč tudi z drugimi zaščitnimi sredstvi, in ker je zdaj uporaba najbolj množična, ne bo škodilo nekaj opozoril.

Kemični pripravki za varstvo rastlin so večinoma strupi, nevarni tudi človeku in živalim, zato smejo v promet samo ob primernih varnostnih ukrepih. V prodaji na drobno morajo imeti obvezno temeljita navodila, napisana v več jezikih, da se ja ne bi zgodila pomota. Nabavljamo in hranimo jih dosledno le v originalni embalaži, nikoli jih ne prelivamo ali presipavamo v druge posode. Kemični pripravki, še posebej pa insekticidi, zlasti zelo strupeni fosforni estri, morajo biti vedno pod ključem, če je le mogoče, v suhem ter pred mrazom varnem prostoru. Za pripravo škropiva se smejo uporabljati le posebne posode, ostanki škropiva pa nikakor ne sodijo v tekoče vode, kanalizacijo ali potok.

Zlasti pri škropljenju s traktorskimi škropilnicami ali atomizerji, ki delajo prave oblake škropiva, je obvezna uporaba zaščitne obleke. V času škropljenja se ne sme ne jesti, ne piti, pa tudi ne kaditi. Razume se, da je po delu temeljito umivanje nujno potrebno.

Pri uporabi kemičnih pripravkov je treba upoštevati tudi varstveno dobo ali karenco, to je čas, ki mora preteči od zadnjega škropljenja do spravila plodov. V tem času se škropiva razkrojijo do te mere, da niso zdravju več nevarna. Karenci je predpisana za vsako kemično sredstvo. Tako znaša za bayleton 21 dni, za antracol 42 dni, za dithan 42 dni, za ekalux 14 dni, fosdrin 7 dni, ultracid 28 dni itd. Vsaj toliko dni pred spravilom oz. obiranjem plodov mora miniti od zadnjega škropljenja, da ne bo prizadeto zdravje.

Inž. M. L.

EN HRIBČEK BOM KUPIL...

Ureja: Tit Doberšek

Zakonodaja naj odseva potrebe vinogradništva

Na slavnostni skupščini delegatov Društva vinogradnikov Dolenjske, ki bo v soboto, 24. julija, na Malkovcu, bodo delegati društva med drugim razpravljali o republiški zakonodaji o vinu. Sedanja republiška zakonodaja namreč povsem ne ustreza, v glavnem zato ne, ker so bili ti predpisi sprejeti v ožjem krogu, brez širšega sodelovanja vinogradnikov. Zato bo društvo predlagalo republiški komiteju za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano nekatere dodatke in popravke.

Eden izmed teh predpisov je

TRSNI IZBOR

Sedanji trsni izbor za dolenjski vinorodni okoliš, objavljen v Uradnem listu SRS št. 16/74, kjer takratni republiški sekretar za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano objavlja

PRAVILNIK

o rajonizaciji vinogradniškega območja SR Slovenije, o sortah vinske trte, ki se smejo saditi, in o območjih za proizvodnjo kakovostnih vin, naj se v 25. čl. točka 3 spremeni in se glasi:

a) kot priporočene sorte:

modra frankinja, žametovka (žametna črnina), modra portugalka, game barvariva, kraljevina, laški rizling, beli burgundec (beli pino), rdeči traminec, zeleni silvanec, šipon, bela in rdeča žlahtnina;

b) kot dovoljene sorte:

merlot, game žlahtni, renski rizling, rumeni muškati, neuburgovec, rizvanec, rumeni plavec, radgonska ranina, ranfol (štajerska belina), malvazija, zeleni velthinec, muškati italija.

Predlagane sorte so že preizkušene

Pripominjam, da so bile (z izjemo game barvarice in šipona) priporočene sorte že v trsnem izboru leta 1935 za oba tedanja vinorodna okoliša, to je krško-kostanjeviški in novomeško-mokronoški, ki sta sedaj zajeta v skupnem dolenjskem vinorodnem okolišu. Zato z razširitvijo sedanjega trsnega izbora ne uvajamo nobenih novih sort, vračamo se le k že preizkušenim sortam, ki jih še danes najdemo v starih vinogradih po Dolenj-

skem. Želimo razširiti bele kakovostne sorte trte, katerih je bilo v starih vinogradih več. To je potrebno zlasti pri izvajanju zamenjave samorodnic z žlahtno trto. Tako bomo pridelali zadostne količine belega dolenjskega vina tudi za lokalni promet.

ANALIZA VINA

Ki jo predpisuje čl. 9. pravilnika o minimalnih pogojih za promet z nevstekleničenim namiznim vinom z geografskim poreklom in vinskim moštom v gostinskih obratih (Uradni list SRS št. 16/76), je predpis, nad katerim se vinogradniki najbolj pritožujejo zlasti zato, ker je izpolnjevanje tega predpisa združeno s sorazmerno velikimi stroški. Predmet razprave je zlasti „navodilo“ o načinu pridobitve in izdaje potrdila o analizi vina (Uradni list SRS št. 18/77), po katerem analizo vina opravljajo le Kmetijski inštitut Slovenije, Kmetijski zavod Maribor in Kmetijski veterinarski zavod Nova Gorica.

Bistvo teh analiz je, da izdana spričevala potrjujejo, da je vzorčno vino primerno za promet. Ker pa vzorcev vina za to analizo ne jemlje uradna oseba (na primer pristojni kmetijski inšpektor), so ta spričevala dvomljive vrednosti, saj obstaja verjetnost in možnost, da vzorec vina, poslan v analizo, ni istoveten z vinom, ki je pod tem nazivom dano v promet. Pristojni inšpektor tudi organoleptično težko odkrije zamenjavo; poleg tega inšpektor resnično ne more imeti stalno pod kontrolo vsega vina v prometu in se zato osredotoči na preverjanje listin o vinu, ne pa na organoleptično kontrolo vina, ki je v prometu.

Društvo vinogradnikov Dolenjske zato predlaga, da se pristojni zavodi za analizo vina povežejo z društvom, ki vsako leto organoleptično preizkuša vino svojih članov po ožjih vinogradih okoliških širom po Dolenjski. Skupaj s predstavniki zavoda bodo paši domači ocenjevalci vina prav tako dobro kot drugi znali presoditi, ali je vino primerno za promet ali ne. Vodstvo ožjega vinorodnega okoliša bi tudi uradno odvzelo vzorec vina v kleti vinogradnika in ga tu

zapečatilo, da ne bi prišlo do zamenjave. Zmeriti odstotek alkohola v vinu pa tudi ni noben problem, saj te usluge delajo vinogradnikom laboratoriji tukajšnjih delovnih organizacij. Tako bi lahko z manjšimi stroški prišli do ustreznih potrdil o sposobnosti pridelka vina za promet. Nakazana rešitev je možna in se je o tem treba dogovoriti. DT

Brigita Rapuc, Andrej Dular, Nives Sulič, Rozi Pečavar in Sergeja Kovše.

Uspešen raziskovalni tabor

Nabirali so si prve izkušnje za morebitno kasnejše raziskovalno delo

Z razstavo v semiškem gasilskem domu so v nedeljo, 11. julija, zaključili 2. republiški raziskovalni tabor v Semiču. V štirih skupinah (etnologija, biologija, geografija in zgodovina) je preko 50 študentov, dijakov in osmošolcev raziskovalo vodne vire, gibanje prebivalstva in onesnaženost okolja, zgodovino NOB do osvoboditve, vinogradništvo in kartiralo rastlinstvo in živalstvo v semiški okolici. Tabor je vodil Dušan Plut, delo pa so usmerjali

mentorji z ljubljanske univerze in SAZU. Izsledke raziskav bodo objavili v posebnem biltenu.

Nives Sulič, ki je bila mentorica skupine za etnološke raziskave, se je tabora udeležila že drugič. „Lani smo obdelali običaje ob rojstvu, poroki in smrti, letos pa vinogradništvo,“ je povedala, nato pa strnila nekaj osnovnih ugotovitev: običaji v vinogradništvu izginjajo, spreminja se vloga dejavnosti, ki ni več poglaviti vir dohodka. Andrej Dular, kustos Belokranjskega muzeja, pa je še opozoril na precejšen vpliv vikendaštva na vinogradništvo Bele krajine.

veliko novega in prvič obiskala nekatero vasi.“

Skratka, tabor je lepo uspel.
F. DERGANČ

KONČAN SPOMLADANSKI DEL

Pred kratkim se je končal spomladanski del dolenskih košarkarske lige. Po neuradnih podatkih so se ekipe razvrstile tako: 1. Novo mesto, 2. Podbočje, 3. Straža, 4. Trebnje, 5. Mirna, 6. Brežice.

Jesenski del košarkarskih tekmovalj v dolenski košarkarski ligi se bo začel 4. septembra.

Anton Zevnik

10. julija so se mnogi Metličani na domačem pokopališču poslovili od 81-letnega Antona Zevnika. Pokojni je v mladih letih celo vozil postiljonsko pošto, se potem, ko jo je izpodrinil vlak, oprijel cestarske službe, nazadnje pa se spet zaposlil pri pošti. Daleč naokrog je dolga leta prinašal vesele in žalostne novice in v vsaki družbi je bil dobrodošel.

Med zadnjo vojno je v partizanih blizu Ribnice izgubil komaj 17-letnega sina Toneta. To mu je zagrenilo življenje, vendar je ob svoji drugi ženi, zlasti v zadnjih letih, ko se ga je že lotevala bolezen, našel veliko oporo.

Anton Zevnik se je v pokoju posvetil predvsem pietarstvu in je mojstrsko oplenil na stotine steklenic in izdelal najrazličnejše koske, košarice, čajne in podobne pietarske predmete. O njegovi spretnosti je že pisal naš list in podoba tega neustrudnega pietarja smo pred leti videli na stenskem koledarju. Zevnikove predmete hrani tudi Belokranjski muzej in prav v teh predmetih in v mnogih drugih, ki so razstreseni po belokranjskih domovih, bo še naprej živel spomin nanj.

-ar

70 let Janeza Vitkoviča

Včeraj, prav na dan vstaje slovenskega naroda, je Janez Vitkovič, znani belokranjski družbenopolitični delavec, prvoborec in publicist praznoval 70-letnico svojega plodnega življenja.

Življenjska pot Janeza Vitkoviča se je začela v Podklancu pri Vinici, kjer se je rodil v skromni kmečki družini. Izučil se je pekovski obrti, ki ji je ostal zvest tako rekoč vse

življenje; pred vojno je bil pekovski pomočnik, leta 1964 pa je odšel v pokoj kot direktor črnomaljske pekarnice.

Janez Vitkovič je bil med organizatorji vstaje proti okupatorju v Beli krajini. Kot zvest in napreden človek je bil že poleti 1941 sprejet v Komunistično partijo. V začetku 1942 je na viniškem območju zbral več mladih naprednih

Niko Paulič

V Novem mestu je nenadoma umrl Niko Paulič, strokovni sodelavec pri gospodarski zbornici Slovenije in znani dolenski turistični delavec. Rodil se je v Novem mestu, kjer je tudi maturiral, nato pa v Zagrebu študiral strojništvo. Ob začetku druge svetovne vojne Paulič kot simpatizer komunistične partije ni dobil dovoljenja za nadaljevanje študija. Ob kapitulaciji Italije je šel v partizane, sovrtažnik ga je ujel, v raznih taboriščih je bil do osvoboditve. Po vojni se je Niko Paulič, katerega največja ljubezen sta bila do zadnjega fotografiranje in film, zaposlil pri Državnem filmskem podjetju, po ustanovitvi Triglav filma je bil imenovan za načelnika filmske oddelave, poslali so ga tudi na filmsko tehnično specializacijo v Prago. Več let je bil Paulič načelnik filmske proizvodnje ter član upravnega odbora in strokovnega sveta Triglav filma.

Po letu 1955 sročamo Niko Pauliča v rodnem Novem mestu. Referent za industrijo in obrt, načelnik oddelka za gospodarstvo in komunalne zadeve, samostojni referent za investicije pri Pionirju. Leta 1961 je prevzel mesto tajnika Dolenske turistične zveze, delo, pri katerem je lahko uporabil vse svoje znanje in izkušnje. Poleg rednega dela je Paulič izdelal več investicijskih načrtov za graditev najpomembnejših gostinskih objektov na Dolenskem, njegovo delo so skupni nastopi dolenskega turizma in podjetij na vselejnih, bil je pobudnik in soustvarjalec Vodnika po Dolenski in več turističnih projektov, pri čemer sta še posebej prišla do izraza njegovo znanje in ljubezen do fotografije. Ves čas je Niko Paulič aktivno deloval v ZK, SZDL, še posebej pa v Turističnem društvu, Ljudski tehniki ter v zadnjem času v jamarstvu. Ko je tega tihega in skromnega človeka vzela smrt, je imel za seboj 38 let dela.

Uspešna prva izmena

Na MDA Bela krajina 82 za 60 odst. presegli normo

Prva izmena letošnje republiške mladinske delovne akcije Bela krajina je prejšnji teden končala svoje delo. V prvi izmeni je bilo 127 brigadirjev v treh brigadah, in sicer brigada Janko Ribič iz Ljutomera, brigada Cvetka Jerin iz Celja, v kateri je bilo tudi 22 brigadirjev iz pobratenege Zaječarja, in brigada Kokrški odred iz Tržiča.

Komandant MDA Bela krajina 82 je Brane Grohar iz Radovljice, namestnica pa Mojca Rugelj, ki je zadolžena predvsem za interesne dejavnosti. Prva izmena je gradila vodovod Bušinja vas-Metlika in opravila za več kot 2,5 milijona dinarjev del. Kot je povedal komandant, je bila prva izmena zelo delavna, saj je za več kot 60 odstotkov presegla normo, v prostem času pa so bili tako rekoč vsi brigadirji vključeni v številne interesne dejavnosti. Bogato je bilo tudi kulturno in športno življenje v naselju v Vinici ter sodelovanje z domačini.

Pokroviteljstvo nad prvimi tremi brigadami so prevzeli suhorski obrat IMV, Komet in KZ Metlika. Medtem ko smo, kar se tiče sodelovanja z domačini, zadovoljni, pa pogrešamo tesnejšega stika s črnomaljskimi

Brane Grohar družbenopolitičnimi organizacijami, od katerih pričakujemo, da jih bo bolj zanimal uspeh brigadirjev pa tudi njihove težave,“ je dejal Brane Grohar.
F. DERGANČ

ZBRALE SO SE PO TRIDESETIH LETIH – Pred nedavnim so se na Veliki Loki pri Trebnjem zbrale nekdanje gojenke in predavateljice Kmetijsko-gospodarske šole na Mali Loki. Po tridesetih letih uspešnega dela v praksi so diplomantke te šole obujale spomine na šolska leta in prehojeno pot treh desetletij. Ob tem so tudi bile nekoliko razočarane, da je njihova šola, kjer so si pridobile toliko koristnega znanja, doživela tako žalostno usodo. Na sliki: udeležence srečanja na Veliki Loki.

Odškodnine niso rešitev

Odškodninska komisija zasavskih in posavskih ribiških druženj ima neplačanih 5,6 milijona dinarjev odškodnin. Samo s trboveljsko termocentralo je dogovorjena izvensodna poravnava v znesku 3,6 milijona dinarjev. Plačati morajo do 1. avgusta.

Nezavidljivo stanje voda, predvsem Save, je stara nevaležna dediščina. Ribiči so na zadnji seji odškodninske komisije našli 12 podjetij od Litije do Sotle, ki so bodisi povečale proizvodnjo in s tem onesnaževanje ali pa začele novo. Tako so pozorni do sevniškega Jugotana. Preveriti nameravajo, kaj je z novo Stilesovo tovarno pri Klajdu (odpadki lakov). Menijo, da je zadnji čas preveriti, kaj bo z novo pletilnico pri Brezovem. Inštitut Rudjer Bošković po pogodbi s krško

Jedrsko elektrarno stalno spremlja savsko vodo in to na treh mestih. Ta znanstvena ustanova naj bi v mesecu dni ponudila neškodljivi biocidni program za hladilno vodo v jedrski elektrarni.

Ribiči naj bi za zagrebške znanstvenike izlovili okrog 300 klenov. Le-te bodo namestili v nekakšne kletke v Savi in Krki. S proučevanjem teh rib želijo priti do njihove kromosomske slike. Nadaljnje sodelovanje ribičev z zagrebškimi znanstveniki bo nedvomno prineslo še zanimive ugotovitve.

Za predsednika odškodninske komisije zasavskih in posavskih ribiških druženj so na zadnji seji Radečah izvolili Maska Podlesnika, sicer tudi tajnika slovenske ribiške zveze. Tajnik komisije bo po novem Franc Hrušvar iz Sevnice.

A. Z.

LEPO JE BITI MLAD... - Z veselo pesmijo, ki je za trenutek pregnala solze ob slovesu, so se pionirji, udeleženci 25. tabora Sutjeska v Novem mestu, najlepše zahvalili vsem, ki so jim omogočili štirinajstdnevno medsebojno spoznavanje in sklepanje novih prijateljstev.

Slovo s solzami v očeh

Končan letošnji tabor Sutjeska - Pozdrav Franca Šalija na sklepn. prireditvi - Nepozabni vtisi

Že petindvajset let se pionirji iz vse Jugoslavije zbirajo na taborih Sutjeska. Vsako leto prihajajo novi ljudje, želje vseli pa so enake: snovati medsebojna prijateljstva in tako krepiti tudi prijateljstvo vseh naših narodov. Tudi letos so mladi iz Titovega Velesa, Busovače, Dubrovnika, Erdevika, Kruševca, Ptujja, Tivta in Djakovice med svojim bivanjem v Sloveniji dokazali, da to niso le prazne besede. Postali so velika družina z 80 člani, postali so Jugoslavija v malem.

V štirinajstih dneh so ob številnih aktivnostih v šmihelskem Domu Majde Šilc opravili toliko izletov, da so do dobrega spoznali vso Slovenijo. Bili so na Bazi 20, na Voglu, na Bledu, v Kumrovcu, v Ljubljani so se srečali z borci, kopali so se v Šmarječkih Toplicah, v tovarni Krka pa so si ogledali, kako nastajajo zdravila in kozmetika. Dan pred odhodom, v sredo, 14. julija, so pripravili zaključno prireditev, na kateri so se predstavili s pesmimi in spisi, ki so nastali na taboru, zapeli pa so tudi pesmi vseh narodov in narodnosti Jugoslavije. Med gosti sta bila tudi predsednik Zveze prijateljev mladine Slovenije Franc Šali in predsednik sveta Zveze pionirjev Slovenije Franci Kržan. Tovariši Šali je v pozdravu pionirjem zaželel, da bi ljubezen in tovarništvo, nastalo na tem taboru, ohranili tudi v prihodnje.

Čeprav je bilo najbrž še pre zgodaj za strnitev vseh vtisov, saj so si jih pionirji nabrali zvrhan koš, smo nekateri le vprašali, kako jim je bil všeč letošnji tabor Sutjeska 82.

Danijela Milkov iz Kruševca pravi takole: „Prva dva, tri dni, ko se še nismo poznali, je bilo kar nekako težko. Že zdaj pa vem, da bo jutri, ko se bomo poslavljali, veliko težje. Tukaj je bilo zares lepo, edino plesi bi morali biti daljši. Od vseh izletov mi je bilo najbolj všeč na Bazi 20.“

Danica Lorbek iz Ptujja je bila zadolžena za vodenje zaključne prireditve in kar ni mogla skriti treme pred tem pomembnim dogodkom. „Čeprav smo se precej pripravljali, me je le malo strah. Vendar pa upam, da se ne bom zmotila.“

Najdaljšo pot do Novega mesta so napravili pionirji iz Titovega Velesa. Od tam je prišel tudi Saška Andrejevski. „Meni je bilo najlepše, ko smo se peljali z gondolo na Vogel,“ pravi Saška, „res imamo tudi pri nas Šar planino in Korab, a tako lepo vendarle ni.“

Mirjana Jakovljevič iz Kruševca pa sploh nismo ničesar spraševali, saj je vse svoje vtise strnila v kratek spis z naslovom „Odhajamo“, ki ga je prebrala na zaključni prireditvi. Takole je zapisala: „Jutri odhajamo, a kot da smo se šele včeraj srečali. Obrisi solze, mali Dalmatincec, obrisi solze, pionir iz Črne gore, in pogled Albanca, pogled Slovenca, kako ti čvrsto stiska roko kot bratu, roko, s katero gradiš bratstvo in enotnost. V teh petnajstih dneh smo si nešteto kartic podali roke, ki sklepajo trajna prijateljstva. Nočem jokati in s solzami pokvariti zadnjega večera. Toda solze same tečejo...“

STOJAN PELKO

„KRKA“ TOVARNA ZDRAVIL, n. sol. o. NOVO MESTO

KRKA

OBJAVLJA ZA TOVARNO IZOLACIJSKIH MATERIALOV PROSTA DELA

a) VZDRŽEVALCA PLINSKE POSTAJE, b) VZDRŽEVALCA KOMPRESORSKE POSTAJE IN ČRPALK, c) VARILCA - SPECIALISTA.

Za opravljanje del pod a) in b) lahko kandidirajo delavci, ki imajo končano poklicno šolo in narejen izpit za upravljanje s plinskimi napravami ter poznajo delovanje črpalk in kompresorjev.

Za dela varilca - specialista mora imeti delavec poleg končane poklicne šole opravljen tudi izpit za varjenje s plemenitimi kovinami in vsaj 2 leti ustreznih delovnih izkušenj.

ZA TOVARNO IZOLACIJSKIH MATERIALOV imamo še vedno prosta dela

ELEKTRIČARJEV, KLJUČAVNICARJEV in STROJNIH KLJUČAVNICARJEV

za opravljanje del na vzdrževanju in v delavnicah. Ker bo proizvodni proces kontinuiran, se bodo dela na vzdrževanju opravljala v 4 izmenah, dela v delavnici pa samo v dopoldanski izmeni. Zaželeno so delovne izkušnje in odslužen kadrovski rok.

Vse, ki želijo skleniti delovno razmerje z našo delovno organizacijo in izpolnjujejo zahtevane pogoje, vabimo, da oddajo pismene prijave na naslov: KRKA, tovarna zdravil, Cesta herojev 45, 68000 Novo mesto, v 15. dneh po objavi.

Na istem naslovu lahko dobijo kandidati tudi vse informacije.

gorenjetgo

Tovarna gospodinske opreme, n. sol. o., Titovo Velenje
Delavski svet TOZD Kompresorji, n. sol. o., Črnomelj

ponovno razpisuje
prosta dela in naloge individualnega poslovnega organa

VOĐJA TOZD KOMPRESORJI

Za vodjo TOZD je lahko imenovan, kdor izpolnjuje pogoje:

- da je državljan SFRJ in izpolnjuje splošne pogoje, določene z zakoni, samoupravnimi sporazumi in družbenimi dogovori,
- da je moralno-politično neoporečen,
- da njegovo dosedanje delo zagotavlja, da bodo doseženi sprejeti cilji TOZD kot celote ob načelu solidarnosti in vzajemnosti,
- da ima srednjo ali višjo izobrazbo,
- da ima 5 let delovnih izkušenj na vodstvenih odgovornih delih in nalogah.

Izbrani kandidat bo imenovan za 4 leta.
Prednost pri izbiri bodo imeli kandidati z aktivnim znanjem nemškega ali angleškega jezika.
Kandidati naj pošljejo pisne prijave z dokazili o strokovnosti in delovnih izkušnjah v roku 15 dni po objavi razpisa na naslov: TOZD Kompresorji Črnomelj, Razpisna komisija, 68340 Črnomelj, z oznako „Razpis del in nalog vodje TOZD Kompresorji“.
O izidu imenovanja bodo kandidati obveščeni v roku 45 dni po zaključku roka za prijavo.

430/27-82

Proizvodno podjetje „OPREMA“ TOZD Težka konfekcija „SINTEP“ KOČEVJE

Razpisna komisija in delavski svet TOZD Težka konfekcija „SINTEP“ Kočevje razpisuje

dela in naloge

INDIVIDUALNEGA POSLOVODNEGA ORGANA TOZD Težka konfekcija „SINTEP“

Poleg splošnih pogojev morajo kandidati izpolnjevati še naslednje posebne pogoje:

- da imajo visoko, višjo ali srednjo strokovno izobrazbo ekonomske, pravne ali lesne smeri,
- da imajo najmanj šest let uspešnih delovnih izkušenj na vodilnih ali vodstvenih delih,
- da so moralno in politično neoporečni in imajo pravičen odnos do samoupravljanja.

Kandidat bo imenovan za razpisana dela za dobo 4 let.
Kandidati pošljejo vlogo z dokazili o izpolnjevanju razpisnih pogojev (kratek življenjepis, dokazilo o doseženi izobrazbi in o delovnih izkušnjah) v roku 15 dni po objavi razpisa na naslov:

Proizvodno podjetje „OPREMA“ Kočevje,
TOZD Težka konfekcija „SINTEP“,
61330 KOČEVJE, Tomšičeva c. 13,
s pripombo: „ZA RAZPISNO KOMISIJO“.

Izbira kandidata bo opravljena v 10 dneh po poteku razpisnega roka. Kandidati bodo o izbiri pisмено obveščeni.

463/29-82

VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNA ORGANIZACIJA Trebneje

razpisuje prosta dela in naloge:

za delovno skupnost skupnih služb:

GLAVNEGA RAČUNOVODJO

Pogoji:

- srednja ali višja ekonomska oziroma komercialna šola;
- 5 let delovnih izkušenj v računovodstvu.

Kandidati naj pošljejo prijave z ustreznimi dokazili Vzgojno-izobraževalni organizaciji Trebneje v 15 dneh po objavi razpisa. O izidu razpisa bodo kandidati obveščeni 30 dni po izteku prijavnega roka.

446/28-82

METALNA MARIBOR TOZD PRISKRBA SREDSTEV DELA

sprejme na delo

VEČ NEKVALIFICIRANIH DELAVCEV za opravljanje transportnih del v skladišču

Delavci bodo združili delo za nedoločen čas s polnim delovnim časom in s trimesečno poskusno dobo.
Sprejeti delavci bodo imeli možnost priučitve za razna druga dela.

Kandidate vabimo, da se oglašijo v Metalni – materialni poslovnicni na Senovem pri tovarišu Geršaku ali pa naj oddajo pisne vloge na isti naslov.

445/28-82

Ni samo bleščečih rezultatov

Nekaj o vprašanih, ki se zastavljajo ob koncu prvega leta usmerjenega izobraževanja

Prvo leto usmerjenega izobraževanja je za nami in strokovne službe že proučujejo podatke, ki so začeli pritekati kmalu po koncu pouka. Za zdaj jih predvsem zanima, kako so se obnesli novi izobraževalni programi, kakšen uspeh so dosegli učenci in kako so se v spremenjeni način šolskega dela vključili učitelji. Kasneje, ko bo na voljo še več najrazličnejših podatkov in ugotovitev, zbranih od vsehposod, bo moč odgovoriti še na vrsto drugih vprašanj. Med taka sodijo, denimo, vprašanja v zvezi z mrežo šol in tista, ki se nanašajo na izpolnjevanje smotrov, zastavljenih s šolsko reformo.

Bržčas ni nihče pričakoval, da bo usmerjeno izobraževanje – kljub dolgoletnim temeljitim pripravam – steklo kot po maslu in že prvo leto dalo samo bleščeče rezultate. Prav tako so mimo upali tisti, ki so govorili in pisali, da bo usmerjeno izobraževanje že na začetku kos zapleteni problematiki v zvezi z zahtevami, ki jih je pred šole novega tipa postavilo združeno delo. Uresničilo pa se ni še marsikaj drugega. Tako bo Novo mesto šele v naslednjem šolskem letu dobilo ustrezno zgradbo za potrebe srednje šole tehniških usmeritev, vprašanje pa je, če bodo pravočasno zagotovljeni in opremljeni vsi prostori za tako imenovani praktični del pouka (delavnice, laboratoriji itd.). Na splošno lahko rečemo, da so se že v prvem letu usmerjenega

izobraževanja pokazale sončne in senčne strani. Kar zadeva učni uspeh, bi smeli biti z njim zadovoljni. Podatki z raznih območij kažejo, da je v prvih letnikih izdelalo 70 do 80 odstotkov učencev, kar gotovo ni katastrofalno. Učenci so si največ negativnih ocen nabrali pri matematiki in tujih jezikih, znanje pa je hudo zašepalo tudi pri materinščini, fiziki in kemiji. Seveda bodo analize pokazale, ali je dvojka res povsod dvojka ali milostna ocena. Menijo, da bi morali biti kritični ocenjevanja povsod enaki, saj bi se morali tako učitelji kot učenci zavedati, da vzgajajo šole usmerjenega izobraževanja za poklice in da se poklice brez dobrega znanja ne da opravljati.

Med sončnimi stranmi šolske reforme, kakor se kaže prek usmerjenega izobraževanja, kaže poudariti predvsem veliko prizadevanost in odgovornost, ki so ju pokazali učitelji in šolska vodstva. Po njihovi zaslugi in pod vplivom novih programov se je srednja šola, do zdaj pripravljajnica za višje in visokošolski študij, začela notranje spreminjati. Znatno se je izboljšalo sodelovanje z združenim delom, kar se je še posebej izrazilo pri uspešni izvedbi proizvodnega dela in delovne prakse učencev prvih letnikov.

Od senčnih strani pa omenjajo predvsem upadanje izobraževanja ob delu in pešanje tako imenovane vzgojne vloge šole. Učitelji in učenci so tako rekoč preobremenjeni z učno snovjo, zato so se učenci osredotočili predvsem na učenje. Seveda pa tudi za usmerjeno izobraževanje ni dokončne formule, zato bo najbrž potrebno vzgojno vlogo šole okrepiti.

I. Z.

V PULJU PET NAŠIH FILMOV

Na 29. festivalu jugoslovanskega igranega filma, ki se je 21. julija začel v Pulju, zastopa slovensko kinematografijo pet filmov. To so: mladinski film „Učna leta izumitelja Polža“, „Razseljena oseba“, „Boj na požarniku“, „Deseti brat“ in „Pustota“. Letošnji festival bo potekal do 30. julija.

„Ribnica skozi čas“

Tak naslov bo imela monografija, ki so jo Ribničani pripravili v počastitev 900-letnice svojega mesta

Proslavljanje častitljive 900-letnice svojega mesta bodo Ribničani okronali z zajetno monografijo „Ribnica skozi čas“, ki jo bo izdajatelj Spekter iz Zagreba že čez nekaj tednov poslal naročnikom in v knjigarniško prodajo. Knjiga, ki bo po obsegu podobna tovrstnim delom, bo imela tekstovni del bogato ilustriran s črno belimi in barvnimi fotografijami, reprodukcijami umetniških del in risbami. Sestavki, ki jih je napisalo več avtorjev in poznavalcev ribniške preteklosti in sedanjosti, bodo v tematskih sklopih obravnavali kulturno zgodovinska, etnografska, gospodarska in druga področja ribniškega mesta od najstarejših časov do danes.

V monografiji bo podrobno obdelan ribniški park kulturnikov, zrasel v zadnjih petnajstih letih ob ribniškem gradu. Kot pravi prof. Janez Debeljak, je ta ribniški „panteon“ v celoti

svojevrsten spomenik znamenitim ljudem, ki so vsaj del svojega življenja in dela vgradili v ribniško zgodovino. „Zdaj je v parku vključenih 65 imen ljudi, ki so bili rojeni v ribniški dolini. Med njimi so pesniki, pisatelji, glasbeniki, mecenji, politiki in drugi znameniti rojaki, denimo, od Gallusa, renesančnega skladatelja izpred 400 let, do narodne heroine in pesnice Majde Šilec“, pripoveduje prof. Debeljak. Omeni, da je pesem „Vstani mladina...“, ki je takoj po vojni veljala za mladinsko himno, njena. Park kulturnikov imensko še ni zaključen. Svoje obeležje bo v njem vsekakor dobil tudi znani slovenski mecen Luka Knafelc, za katerega so šele v zadnjem času dognali, da je bil rojen v Ribnici.

Prof. Janez Debeljak je eden glavnih pobudnikov za izid monografije o Ribnici, prav tako organizatorje in pisce. Pravi, da bo to temeljno delo o Ribnici, namenjeno pa tako domačim kot drugim, tudi tujcem. Zato bodo povzetki bešešil izšli v več tujih jezikih.

„Dolenjski“ dogodek v Škofji Loki

V galeriji Loškega muzeja razstavljata Andrej Perko in Jože Kotar – „Policentrično“ gostovanje?

Minuli petek so v galeriji loškega muzeja v Škofji Loki odprli razstavo slikarskih del Andreja Perka in Jožeta Kotarja. Obema je skupno to, da sta po rodu Dolenjca in da se z likovno dejavnostjo ukvarjata ljubiteljsko. Perko, ki kot strojni inženir dela v Zavodu za hlajenje in klimatizacijo v Škofji Loki, je doma z

pota umetniških iskanj avtorjev različna. Medtem ko išče Kotar likovne učinke v dograjevanju barvne skale na krajinskih motivih, je Perko s svojimi linorezi pravo nasprotje Kotarjevemu slikarstvu. Andrej Pavlovec, ki se je poglubil v razvoj obeh, je zapisal, da je Perko našel svoj značilni izraz s tako imenovanim sintetiziranjem določenih predmetov. Iz narave prevzete oblike se pretaplajo v geometrijsko izrazne oblike, kar je še zlasti razvidno iz Perkove zadnje ustvarjalne dobe.

Sicer pa je to skupno razstavo del različnih avtorjev Andrej Pavlovec takole utemeljil: „V spomin se mi je zarezala misel Franca Šaljha, da je policentrični kulturni razvoj samo

nosti, ampak da bi mu bilo omogočeno tudi razvijati in uveljavljati lastna ustvarjalna hotenja.“

Pavlovec je dodal, da med taka prizadevanja prav gotovo sodi tudi razstava del Andreja Perka iz Škofje Loke in Jožeta Kotarja, ki je prišel v goste iz Novega mesta.

Muljave, v Novem mestu pa je končal gimnazijo. Kotar, rojen v Novem mestu, pa je zaposlen pri podjetju Unija – Papirservis Sentjernej. Kot člana likovnih skupin, Perko sveda škofjeloške, Kotar pa novomeške, imenovane po Vladimiru Lamutu, sta se na likovnem področju že precej uveljavila. Za njima so skupinske in samostojne razstave, udeležila sta se več slikarskih kolonij in eksterporov, Kotar pa je dobil tudi že več nagrad.

Na razstavi, ki bo na ogled do 5. avgusta, so dela, ki kažejo, da so

„LJUBLJANA“ V SEVNICI

Zveza kulturnih organizacij sevniske občine pripravlja v sodelovanju z občinsko konferenco ZK proslavo dneva vstaje slovenskega naroda. Proslava bo predvidoma v soboto, 24. julija, ob 18. uri pri spomeniku padlih borcev v Sevnici. V bogatem kulturnem sporedu bodo nastopila kulturna društva iz številnih krajev občine. Posebnost prireditve bo nastop folklorne skupine slovenskega kulturnega društva „Ljubljana“ iz Essna. Člani te skupine, naši delavci na začasnem delu v Zvezi republik Nemčiji, s tem gostovanjem vračajo obisk oktetu Boštanjski fantje, ki je v Essnu nastopil junija.

ena od pomembnejših usmeritev naše kulturne politike. Njen smoter je seveda, da bi vsakomur omogočili ne le doživljanje „kulturnih dobrin“ – to se kaže v skrbi delovnih ljudi, da v občinskih in krajevnih središčih ter delovnih organizacijah izboljšajo možnosti za živ stik z dosežki umet-

TREBANJCI POJDEJO V SEŽANSKO OBČINO

Ko so kulturniki iz sežanske občine letošnjo pomlad nastopili v več krajih trebanjske občine, je bila s tem priznana zelena luč za trajnejše kulturno sodelovanje med občinama, ki štetja za manj razviti. Poleg nastopov kulturnih skupin bosta občini izmenjali tudi izkušnje pri načrtovanju in izvajanju kulturne politike. Že na začetku so predstavniki ZKO obeh občin izrazili željo, naj bi medsebojno obiskovanje kulturnih skupin postalo tradicionalno. Spomladi 1983 bodo v sežanski občini gostovali kulturniki iz trebanjske občine.

Foto občutja narave

Pri slonu v gosteh razstavlja Petar Dabac

V petek, 16. julija, so v galeriji Pri slonu odprli novo razstavo. Z enainvajsetimi barvnimi fotografijami s skupnim naslovom „Občutje narave ob koncu XX. stoletja“ se tokrat predstavlja Petar Dabac.

Le redki Novomeščani so v vročem petkovem večeru zmogli dovolj moči, da so prišli na otvoritev in se ob tej priložnosti tudi srečali z avtorjem. Stiri desetletni svobodni umetnik živi in dela v Zagrebu, kjer vodi arhiv svojega „slavnega strica“ Toše Dabca, enega od klasikov jugoslovanske fotografije. Petar Dabac je zanimiv predvsem zaradi nenehnega fotografskega iskanja v zelo različnih smereh.

Dela, s katerimi se predstavlja v Novem mestu, so izsek iz zbirke sedemdesetih fotografij „Občutje narave ob koncu XX. stoletja“, ki jo avtor skupaj s spremnim esejem pripravila tudi za knjižno izdajo. Najbolje bo, da si pred ogledom razstave podrobno preberete uvodni esej, ki ga je prispevala Annie Le Brun. To francosko intelektualko, doktorico filozofije s Sorbone in nekdanjo aktivno članico skupine pariških nadrealističnih pesnikov, je srečanje z Dabčevimi fotografijami spodbudilo k pisanju izredno tehtnega esaja.

Skozi prepletanje lastnih misli z

kultura in izobraževanje

Dolenjska noša s starih fresk

Novomeški folkloristi tudi v vlogi etnologov

Leta, ko so morali Novomeščani poklicati na pomoč belokranjske folkloriste, če so hoteli to ali ono kulturno prirediteljstvo „pobarvati“, so že zdavnaj mimo. Vsekakor pa jim folklorne ni treba „uvažati“ od takrat, ko so prvič javno zaplesali člani domače skupine „Kres“, ki je kasneje postala samostojno folklorno društvo pod istim imenom.

„Kresovci“, ki že od vsega začetka vadijo in nastopajo pod strokovnim vodstvom Branke Moškon, so iz leta v leto širili svoj izvedbeni program. Tako ima društvo nastudirane spletne plesov in pesmi z območja Dolenjske, Bele krajine, Prekmurja, Štajerske, Posavine, splet plesov in pesmi jugoslovanskih narodov in splet partizanskih kol. S takim programom, ki ga želijo seveda še razširiti, so novomeški folkloristi nastopali pred domačim občinstvom, na vseh pomembnejših folklornih prireditvah po Sloveniji in v nekaterih drugih republikah. Samo lani so v svojo bilanco vknjižili nič manj kot 34 nastopov, kar gotovo ni malo.

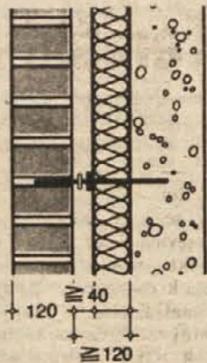
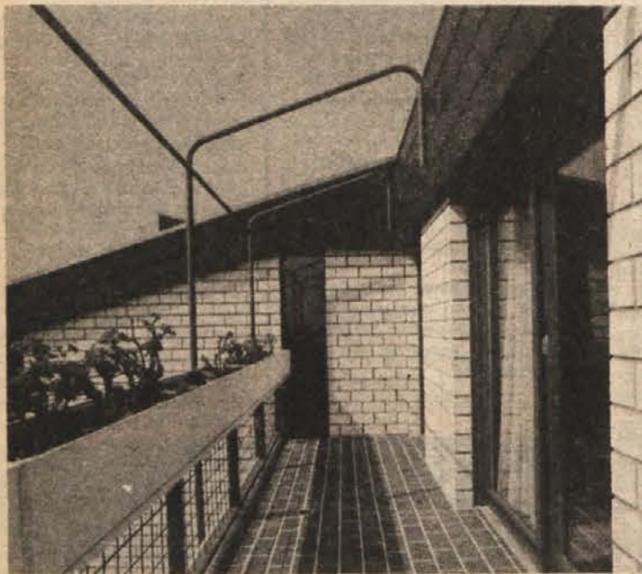
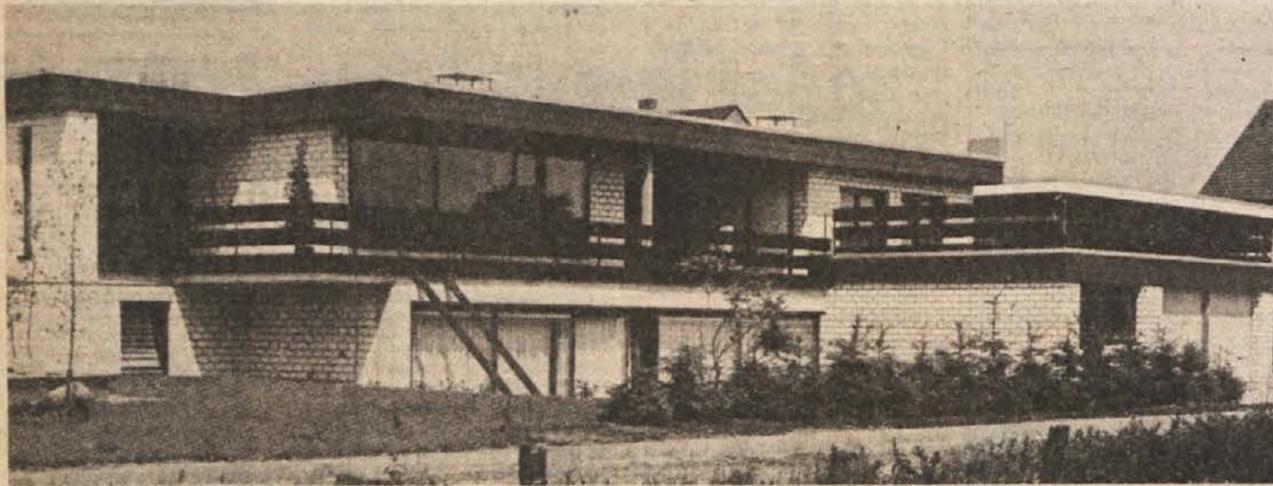
Čeprav že uveljavljeni, na so „kresovci“ zavoljo najrazličnejših okoliščin svoj prvi samostojni nastop lahko izvedli šele letos, pred tedni v novomeškem Domu JLA. S tem nastopom so tudi dokončno potrdili, da niso nikakršni začetniki, marveč že povsem uglašena skupina, in da so jim kot takim vrata v prihodnost na stečaj odprta.

Zanimivo je, da izvaja skupina dolenjske plesne in prstnih dolenjskih nošah. Do te narodne noše je „Kres“ prišel ob pomoči dr. Marije Makarovič in Etnografskega muzeja v Ljubljani. Pristna dolenjska noša je namreč narejena po restavriranih oziroma rekonstruiranih freskah v notranjščini cerkve na Veseli gori.

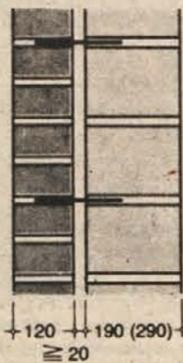
Kot rečeno, ima društvo v načrtu nekaj novosti. Predvsem želi nastudirati pesmi in običaje ob metvi, hkrati pa od starejših Dolenjcev, pri katerih še živi ljudsko izročilo, zbrati kar največ ljudskih pesmi, običajev in drugega folklorno zanimivega gradiva.

STOJAN PELKO

PRAVOČASNO NAČRTUJTE ZIDNE FASADNE OBLOGE IN NOTRANJE DEKORATIVNE ZIDNE OBLOGE S SILIKATNIMI FASADNIMI ZIDAKI V KOMBINACIJI Z IZOLACIJSKIMI MATERIALI

Dvoslojni obodni zid z zračno plastjo in toplotno izolacijo. Lahko je tudi brez toplotne izolacije. Zunanji zid je iz silikatnih fasadnih zidakov, neometan, z obdelanimi regami. Notranji zid je iz armiranega betona, silikatnih modularnih blokov ipd. Zidna sloja sta med seboj povezana z nerjavečimi žičnimi sidri

Obodni zid, izdelan kot dvoslojna zidna konstrukcija. Obložni zid je iz neometanih silikatnih fasadnih zidakov; notranji zid pa iz silikatnih modularnih blokov. Zidna sloja sta med seboj povezana z žičnimi sidri iz nerjavečega jekla ali bakra.

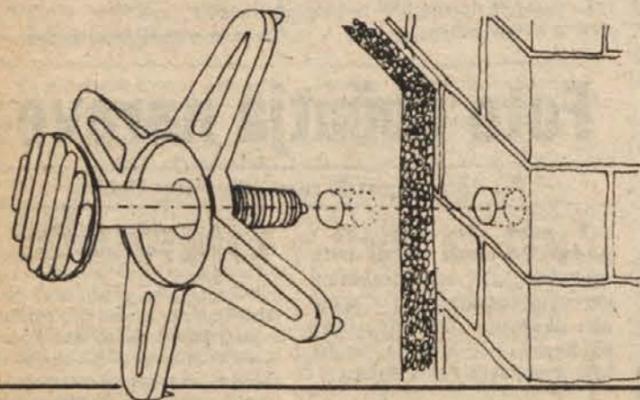

SALONIT ANHOVO

industrija gradbenega materiala Anho
TOZD OPEKARNA BREŽICE

ZAHTEVAJTE INFORMACIJE IN STROKOVNE NASVETE V PRODAJI BREŽICE, KI OBRATUJE TUDI VSAKO SOBOTO!
Št. tel.: /068/ 61-798

ENOSTAVNA UPORABA, VELIK USPEH!

Izolacijska sidra in zvezde v različnih velikostih za izolacijske obloge od 3 do 10 cm.

beogradska banka
temeljna banka ljubljana

Temeljna banka Ljubljana s svojimi poslovnimi enotami v Kranju, Krškem, Litiji, Novem mestu in Zalcu

je odprla agencijo tudi v Metliki

Agencija je odprta vsak dan od 8,30 do 15. in v soboto od 8. do 10,30.

OBCANI BELOKRANJSKEGA IN ŠIRŠEGA OBMOČJA!

- Tu lahko odprete dinarske in devizne hranilne knjižice, tekoči račun in žiro račun, banka pa vam bo po vaših potrebah in željah odobrvala raznovrstne kredite. Obrtnikom, ki bodo poslovali z žiro računom preko Beogradske banke, pa bo banka odobrvala kredite za osnovna in obratna sredstva. Za vse ostale informacije se lahko obrnete na delavce Beogradske banke.
- Z dinarsko, devizno hranilno knjižico in tekočim računom Beogradske banke so vam vaši prihranki na razpolago pri vseh bankah, poštah in drugih izplačilnih mestih v Jugoslaviji.

sozd
revirski energetski kombinat
edvarda kardelja, trbovlje
**Rudnik rjavega
premoga Kanižarica - Črnomelj**
p. o.
68340 Črnomelj

Delovna organizacija Rudnik rjavega premoga Kanižarica objavlja večje številne prostih del in nalog:

1. KOPAČ PREMOGA
2. POMOČNIK KOPAČA PREMOGA
3. N. K. DELAVEC V JAMI

Delovno razmerje sklenemo takoj za nedoločen čas. Poleg stimulativenega nagrajevanja nudimo stanovanja za samske delavce z organizirano prehrano. Kandidati, zainteresirani za sklenitev delovnega razmerja, naj pošljejo vloge z ustreznimi dokazili na gornji naslov ali pa se osebno zgledajo v kadrovske službi rudnika, kjer bodo dobili vse ostale informacije.

**ZVEZA KULTURNIH ORGANIZACIJ
NOVO MESTO**

razpisuje javno
licitacijo
za prodajo:

- rabljenega parketa
- keramičnih peči
- okenskih in vratnih kril
- železnih ograj
- sanitarne opreme
- odpadnega lesa

Licitacija bo dne 26. 7. 1982 ob 8. uri v prostorih Doma kulture v Novem mestu, Prešernov trg 5. Interesenti si bodo licitirane predmete lahko ogledali pol ure pred licitacijo.

Najugodnejši ponudniki bodo morali pred odstranitvijo izlicitiranih predmetov plačati ponudeni znesek.

459/29-82

**Samoupravna stanovanjska skupnost občine
Kočevje razpisuje**

NATEČAJ

1. Za pridobitev posojila za individualno gradnjo, nakup ali prenavo stanovanja ali stanovanjske hiše. Natečaj velja do vključno 30. avgusta 1982. S celotno vsebino natečaja bodo upravičenci obveščeni preko OZD in DS, Društva upokoencev Kočevje, Obrtnega združenja Kočevje ter preko krajevnih skupnosti občine Kočevje.
2. Za pridobitev družbenih najemnih stanovanj, s katerimi razpolaga stanovanjska skupnost. Natečaj velja do vključno 22. avgusta 1982.
3. Za pridobitev družbenih najemnih stanovanj, ki jih je pridobila stanovanjska skupnost in predlaga dodelitev posebna komisija za upokoence v okviru stanovanjske skupnosti. Natečaj velja do vključno 22. avgusta 1982.
4. Za pridobitev družbenih najemnih stanovanj v razpoložni pravici stanovanjske skupnosti, ki jih predlaga za dodelitev posebna komisija za udeležence NOV. Natečaj velja do vključno 22. avgusta 1982. S celotno vsebino natečaja pod št. 2., 3. in 4. bodo upravičenci obveščeni preko OZD in DS, Društva upokoencev Kočevje Obrtnega združenja Kočevje, Občinskega odbora ZZB NOV Kočevje ter krajevnih skupnosti občine Kočevje.
5. Razpis za delno nadomeščanje stanarine občanom z nižjimi dohodki. Razpis velja do vključno 22. avgusta 1982. S celotno vsebino razpisa bodo upravičenci obveščeni preko hišnih svetov v družbenih stanovanjskih hišah ter preko krajevnih skupnosti v občini Kočevje.

Kočevje, 14. 7. 1982

Samoupravna stanovanjska
skupnost občine Kočevje
Predsednik skupščine:
Drago AUPIC, I. r.

456/29-82

DRUŠTVO UPOKOJENCEV METLIKA

oddaja v najem
s 1. septembrom 1982

**GOSTINSKI LOKAL S
ŠTIRISOBNIM STANOVANJEM.**

Lokal stoji ob železniški postaji v Metliki, Koldvorska št. 1 in je na zelo lepem in prometnem kraju. Da bi lahko sklenili najemno pogodbo, naj interesenti vložijo svoje pisne ponudbe čimprej, vendar pa najkasneje do 15. avgusta 1982, pri Društvu upokoencev Metlika.

460/29-82

VABILO

Krajevna skupnost in ZB NOV Straža pri Novem mestu vabita borce 1. bataljona in v občini Novo mesto živeče borce brigade Ivana Cankarja na tovariško srečanje, ki bo v soboto, 24. 7. 1982, ob 15. uri na Drganjih selih. Srečanje bo v počastitev 40-letnice ustanovitve brigade.

455/29-82

**Pletenina, proizvodnja trikotajnih izdelkov, p. o.,
Ljubljana, Zaloška 14,**

objavlja
po sklepu komisije za delovna razmerja
dela in naloge

v DE SODRAŽICA

1. VZDRŽEVANJE KONFEKCIJSKIH STROJEV

Pogoji: - elektromehanik,
- odslužen vojaški rok.

Za objavljena dela velja poskusno delo 3 mesece. Delovno razmerje se sklepa za nedoločen čas s polnim delovnim časom.

Prijave z dokazili sprejema: Pletenina, proizvodnja trikotajnih izdelkov, p. o., kadrovska služba, Ljubljana, Zaloška 14, 15 dni od dneva objave. Kandidate bomo pisno obvestili o izbiri v 15 dneh po končanem sprejemanju ponudb.

IZGINIL OSEBNI AVTO - V noči na 12. julij je nekdo vlomil v garažo Franca Jordana iz Dolnjih Kamenc. Storitelj je skozi okno prišel v garažo, nato pa odpeljal stonko, registrska številka NM 447-57, vredno okoli 150.000 din. Avto in tatu iščejo.

OB ŽAGO IN PUŠKO - Iste noči je bilo vlomljeno še v hišo Antona Korošca v Čilpahu pri Mokronogu. Tat je vlomil vhodna vrata, odnesel pa motorno žago, vredno 27.000 din in lovsko puško, vredno 7.000 din.

RAZGRAJAL V GOSTILNI - Trebanjski miličniki so 13. julija pridržali do iztreznitve Dževada Jujića, ki je razgrajal v Zupančičevi gostilni v Dolnji Nemški vasi. Sedaj čaka vabilo za razgovor pri sodniku.

NI ZAKLENIL VRAT - Novomeščan J. N. je bil 15. julija ob 3.000 din. Osební avto je parkiral v Kettejevem dvorcu, pozabil pa je zakleniti vrata. Tat ni imel težkega dela.

KONCALI NA JEREBOVI - 15. julija zvečer so v gostilni na Hribu razgrajali Dimitrij Zupančič, Anton Hudorovac, Ljuba Zupančič in Danka Brajdič. Tudi miličniki, ki so prihiteli na pomoč, niso hoteli poslušati, zato so jih odpeljali na hlačenje na Jerebovo ulico. Posla bodo imeli tudi s sodnikom za prekrške.

V KANDIJI JE RAZGRAJAL - Novomeški miličniki so v petek zvečer pridržali do iztreznitve 32-letnega Bojana Novaka, ki je razgrajal v hotelu Kandija. V kratkem se bo srečal še s sodnikom.

OB KOLO - Istega večera je izginilo kolo z motorjem, ki ga je Novomeščan Slavko Gorše parkiral na dvorišču Opremalesa v Gotni vasi.

VLOMILI V HIŠO - Neznaneec je v petek zvečer vlomil v hišo Novomeščana Karla Haceta. Skozi klet je prišel v kopalnico in odnesel 5.000 din gotovine in nekaj dinarjev deviznega porekla.

RAZBIJALA STEKLENICE - Novomeški miličniki so imeli v nedeljo popoldne opravka s 23-letnim Brankom Blagojevičem in 24-letnim Džemalom Topalovičem, ki sta razgrajala in razbijala steklenino v Kolodvorski restavraciji. Oba bosta morala k sodniku za prekrške.

SOFER PADEL IZ AVTA - 14. julija je Metličan Borut Muc peljal osebni avto od Metlike proti Jurovskemu Brodu. V večernih urah je pred odcepom proti Križevski vasi nenadoma zapeljal na levo, nato pa ostro zavil v desno, zaradi česar je avtomobil obrnilo, da se je s ceste skotalil na travnik. Pri tem je Muc padel iz vozila in se poškodoval, zato so ga odpeljali na zdravljenje v novomeško bolnišnico. Škode na pločevini je za 50.000 din.

NEPREVIDNI VOZNICI - 11. julija zvečer je Džemal Dedič iz Stanič Rijeke pri Doboju ustavil osebni avto pri Otočcu na odcepu za Lutersko selo. Za njim je enako storil še Ljubljčan Bojan Vukšinič, medtem ko Ida Petan iz Muljave in Katarina Božič iz Ljubljane nista uspeli ustaviti. Pri trčenju so bili poškodovani Petanova, Vukšinič in Zofija Florjančič, gmotne škode pa je bilo za 270.000 din.

ZBIL PEŠAKINJO - 13. julija zvečer je Pavla Kučko iz Občice prečkala cesto pri avtobusnem postajališču v Občicah, takrat pa je za njo pripeljal Miro Gustinek iz Studenca pri Ljubljani. Kljub zaviranju je z avtom zadel pešakinjo, ki so jo odpeljali na zdravljenje v novomeško bolnišnico.

ZARADI UTRUJENOSTI NA BANCINO - Milan Begović iz Okobice Petrinje je 14. julija zaradi zaspčnosti pri Dragi s tovornjakom

Prijatelju vzel prihranek

Sodišče je B. Djurdjevića obsodilo na pogojno kazen

21-letni Boško Djurdjević iz Obrova, ki je moral prejšnji teden pred novomeške sodnike, jo je tokrat odnesel le s pogojno kaznijo. Za tatvino hranilne knjižice in kasnejšo goljufijo mu je senat izrekel 3 mesece in 15 dni kazni, pogojno za dobo dveh let.

Djurdjević se je 17. junija predlani peljal kot sopotnik v avtu svojega dobrega prijatelja Mirka Rajliča. Med vožnjo je brskal po predalu in, kot je sam povedal, tam našel hranilno knjižico in za okoli 200 din denarja. Oboje je neopazno vzel in z ukradeno hranilno knjižico čez dva dni obiskal prostore Ljubljanske banke v Straži. Na ime Mirka Rajliča je izpolnil dvižni listek, napisal znesek 5.300 din, ponaredil podpis in znesek tudi dvignil. Zanimivo je ob tem omeniti, da uslužbenka v banki od Djurdjevića ni zahtevala osebne izkaznice, s katero bi morala ugotoviti identiteto stranke.

Djurdjević je dejanja na obravnavi priznal in tudi obžaloval. Kaj drugega mu tudi ni preostalo, kajti

Popravil znesek v hranilni knjižici

1 leto in 2 meseca zapora za Antona Kondo

Goljufij in prevar s hranilnimi knjižicami je v zadnjem času toliko, da skorajda ni tedna, da sodniki ne bi imeli opravka s tovrstnimi kaznivimi dejanji. Tako je moral prejšnji teden na zatožno klopo tudi 32-letni Novomeščan Anton Konda.

Obtožni predlog je Kondo bremenil, da si je neugotovljene dne med 1. januarjem in 23. aprilom 1979 v svoji hranilni knjižici Ljubljanske banke, TDB, vpisal višji končni znesek. Preiskava je namreč pokazala, da je Konda s kemičnim svinečnikom pred pravilni končni saldo 37,05 din pripisal številu 90 in tako dobil znesek 9.037,05 din. S tako spremenjeno hranilni knjižico je Konda odšel na pošto, izpolnil dvižni listek za 7.000 din, delavka na okencu, ki ni opazila prevare, pa mu je ta znesek izplačala. Prav zato je Konda kasneje dvignil še preostanek denarja in si tako skupaj prilaščil 8.953,55 din. Prevara pa ni ostala dolgo prikrita, saj je hitra in natančna kontrolna služba v banki kmalu ugotovila napako.

Konda je na obravnavi dejanje priznal in tudi obžaloval. Povedal je, da v tistem času ni bil zaposlen (brez dela je še zdaj), da pa ima doma družino. V hudi denarni stiski se je pač odločil za ta korak, kajti trije mladoletni otroci so bili za nezaposlene očeta prehudo breme. Sodišče je tak zagovor štelo za olajševalno okoliščino, ni pa moglo mimo tega, da je Konda že bil kaznovan. Senat se je odločil za enotno kazen 1 leto in 2 meseca zapora.

Sodba še ni pravomočna.

S KOSOM ŽELEZA ZADEL PEŠČA

Anton Kastelic iz Luterskega sela je 15. julija popoldne vozil tovornjak po lokalni cesti iz Cegelnice v Bršljin. Na vozilu je imel naložen odpadni material, vendar je kos železa segal čez rob kesa. Med srečanjem s 66-letnim pešcem Antonom Pavličem iz Cegelnice je prav ta kos pešča zadel v glavo. Pavlič jo je na srečo odnesel le s poškodbami.

zapeljal na bankino, nato na nasip, koder se je priklopnik prekuclal na bok, iz vozila pa se je razsula koruza. Škoda so ocenili na 80.000 din.

S CESTE NA NJIVO - V petek popoldne se je Mirsad Alibagić iz Sežane peljal z osebnim avtom iz Novega mesta proti Metliki. V nepreglednem ovinku pri Dolah je z vozilom zavil na levo in zdrknil čez rob na njivo, kjer se je večkrat prekuclil. Voznik in sopotnika so jo na srečo odnesli z lažimi poškodbami, na avtu pa je bilo škode za 30.000 din.

TRČILA TRAKTOR IN AVTO - Jože Zlogar iz Bušnje vasi je v soboto popoldne peljal traktor od Radovice proti Bušnji vasi. Pri Brezovici ga je z osebnim avtom dohitel Novomeščan Stanislav Okleščen, traktor pa je traktorist nenadoma zavil v levo, ne da bi nakazal spremembo smeri. Pri trčenju je nastalo škode za 30.000 din.

dokazov zoper njega je bilo preveč. Med drugim je tudi grafolog v svoji analizi povsem nedvoumno zapisal, da gre za ponarejen podpis. Poleg že omenjene kazni je sodišče še odločilo, da mora obtoženeč najkasneje v dveh mesecih Rajliču povrniti ves denar. V nasprotnem bo sodišče preklicalo pogojno obsodbo.

PODLEGL POŠKODBAM

Iz zagrebške bolnišnice smo dobili sporočilo, da je tam 15. julija umrl 36-letni Stojko Mirjanić iz Beograda, ki se je 11. julija popoldne poškodoval v prometni nesreči pri Čatežu.

KOMBI S POTNIKI OBSTAL NA STREHI

Jože Rešetič iz Mihovega je 14. julija zjutraj peljal kombibus iz Šentjerneja proti Novemu mestu. Zaradi neprimerne hitrosti ga je pri Doljem Mokrem polju pričelo zanašati. Kombi se je prevrnil, vendar je obstal na vozišču. Pri nesreči so bili poškodovani voznik in sopotniki Jože, Elizabeta in Milena Bratkovič. Gmotne škode je bilo za 30.000 din.

S SEKIRO UDARIL SOPOTNIKA

31-letni Božidar Špiler je v ponedeljek ob 18.30 v svojem avtomobilu med prerakanjem s toporiščem sekire udaril sopotnika, 24-letnega Bibo Sinanovića iz Krškega. Špiler, sicer zasebni obrtnik iz Krškega, je Sinanovića, ki dela v njegovi delavnici, pobral med vožnjo proti Krškemu. Med njima je kasneje prišlo do prepira, ki bi se lahko usodno končal. Tako je Sinanovića zaradi hudih poškodb ostal le na zdravljenju v brežiški bolnišnici.

ZGOREL AVTOMOBIL

Martin Jeršin iz Jelš pri Otočcu se je 13. julija peljal z osebnim avtom proti Otočcu. Pri Lešnici mu je ugasnil motor, zato je Jeršin izstopil in odprl pokrov. Takrat je iz motorja buhnil ogenj, ki je kmalu zajel ves avto. Navzlic hitremu gašenju, na pomoč so prišli celo gasilci, je avto pogorel.

PO DOLENJSKI DEŽELI

• Sliši se neverjetno, pa je vendarle res. V noči na 13. julij sta bili Pavčkovim iz Cegelnice in Brulčevim iz Gotne vasi ukradeni teleti. Če to pomeni logično nadaljevanje mesne krize, bomo že kmalu pisali tudi o krajah govedu in svinj. Da pa takšni podvigi niso niti malo lahki, potrjuje nadaljevanje dogodkov iz prejšnjega tedna. Teleti sta se namreč ustrašili noža in pobegnili tatovom Brulčevega telčka so našli v potoku Težka voda, Pavčkovega pa na njivi v Cegelnici. Če so podobne sreče tudi mesarji, res ni nič čudnega, da v naših mesnicah ne poznamo več teletine.

• Trebanjskim miličnikom prejšnji teden ni preostalo drugega, kot da so Mirenčana Antona Brandšteterja odpeljali na počitek na postajo milice. Od zaužitih maligenov utrujeni možakar se je odpravil k počitku kar na pločnik v Starem trgu. Proces trženjenja so ležečemu Brandšteterju prekinili miličniki.

• V nedeljo zvečer je stanovanje Antona Hecla v Šentjerneju zajel požar. Začuda pa miličniki niso imeli težav, saj so vse nasprotnike - dunajski klub Sokol, ATSV iz St. Valentina, Satus Schweiz iz Švice in VASC Belgien iz Belgije - gladko izločili z 2 : 0. Mnogo teje delo so imeli z DTJ iz Dunaja, ki je trenutno na 4. mestu v prvi avstrijski ligi, vendar so tudi njega sprašili z enakim rezultatom 2 : 0 (14,10). S tem so se uvrstili v finale.

Finalna tekma je bila dobesedno krona turnirja. Drugi finalist FKK Sportliga Linz, ki je na vrhu prve avstrijske odbojarske lige, je začel silovito in zaslužno povedel z 2 : 0. Vendar je Pionir zmogel toliko moči, da je izenačil, na koncu je sledila prava drama, v kateri pa so dali od sebe za kanček več gostje iz Jugosla-

KOLESAR NAJDEN MRTEV OB CESTI

Ob lokalni cesti Blanca - Poklek so v soboto ob 11. uri našli mrtvega 72-letnega Martina Praha iz Čanja 33 pri Sevnici. Delavci organov krške UNZ so pri zbiranju obvestil ugotovili, da je bil Prah prejšnje popoldne s sinom v gostilni Radej na Bianci. Sin je gostilno zapustil brez očeta, ta pa se je v večernih urah, očitno pod vplivom alkohola, s kosolom odpeljal proti domu. Vse kaže, da je Prah med vožnjo padel in zdrsel po nasipu, z glavo pa udaril v drevo.

KLONIL V FINALU - Mariborčan Rene Jagačič je oba daeva republiškega prvenstva v tenisu v Novem mestu veljal za prvega favorita, vendar je v finalnem srečanju klonil proti klubskemu kolegu Brezniku s 3 : 6 in 4 : 6. (Foto: Budja)

Teniški krst je uspel

Novomeščani so bili v soboto in nedeljo prvič prireditelji republiškega teniškega prvenstva

Na teniških igriščih v Portovaldu se je v nedeljo končalo dvodnevno tekmovanje za republiške naslove v moški in ženski konkurenci. Organizator novomeški teniški klub je ob pomoči pokrovitelja, tovarne zdravil Krka, vzorno pripravil tekmovanje, kar je potrdilo stališče Teniške zveze Slovenije, da organizacijo takšnih tekmovanj zaupa mlajšim, še neuvpeljenim klubom.

Edino senco na dvodnevne boje meče neigranje trojice najbolje

REKORD ŠIKONJE

Velikega mednarodnega atletskega mitinga v Celovcu se je prejšnjo sredo udeležil tudi član Atletskega kluba Novo mesto, mladinec Robert Šikonja in v teku na en kilometr s časom 2.28,5 postavil nov dolenski članski rekord. Hkrati je to letos tretji najboljši čas v Sloveniji.

Mednarodni podvig Pionirja

Odbojkarji Pionirja zmagovalci mednarodnega turnirja v Celovcu, na katerem je sodelovalo osemnajst moštev iz šestih evropskih držav

Dolenjska odbojka še ni doživela tolikšnega mednarodnega uspeha, kot ga je v petek in soboto na mednarodnem turnirju v Celovcu. V konkurenci 18 moških ekip (nastopilo je tudi 10 ženskih) iz šestih evropskih držav - Italije, Belgije, ZR Nemčije, Švice, Jugoslavije in Avstrije - je povsem zaslužno dosegla prvo mesto in s tem pripravila prvostavno presenečenje.

Moštvo Pionirja je odpravilo na turnir v delno okrnjeni postavi, saj manjkata dva ključna igralca; Gorazd Kosmina služi vojaški rok, Miloš Primc pa je iz nerazumljivih razlogov prenehal igrati na vrhuncu svoje forme. Le pa zato Pionir okrepil državni reprezentant Ljubo Travnica, član zagrebške Mladosti, ki je bil s svojimi izjemno nevarnimi udarci s trimetrskete črte prava atrakcija za v Celovcu zbrani odbojarski svet. Kot aktivni igralec je moštvo okrepil tudi Vladimir Jankovič, trener Pionirja, ki je kot dolgoletni državni reprezentant v odločilnih trenutkih znal s svojimi potezami zaobrtniti tok tekme.

V predtekmovalni pionirjevi sprva niso imeli težav, saj so vse nasprotnike - dunajski klub Sokol, ATSV iz St. Valentina, Satus Schweiz iz Švice in VASC Belgien iz Belgije - gladko izločili z 2 : 0. Mnogo teje delo so imeli z DTJ iz Dunaja, ki je trenutno na 4. mestu v prvi avstrijski ligi, vendar so tudi njega sprašili z enakim rezultatom 2 : 0 (14,10). S tem so se uvrstili v finale.

Finalna tekma je bila dobesedno krona turnirja. Drugi finalist FKK Sportliga Linz, ki je na vrhu prve avstrijske odbojarske lige, je začel silovito in zaslužno povedel z 2 : 0. Vendar je Pionir zmogel toliko moči, da je izenačil, na koncu je sledila prava drama, v kateri pa so dali od sebe za kanček več gostje iz Jugosla-

SMOLE NAJBOLJSI JUGOSLOVAN

Smole, Bojanc in Crnić so se v soboto udeležili velike članske kolesarske dirke v Italiji. Presenetljivo dober je bil mladi Jože Smole, ki je, čeprav še starejši mladinec, v članski konkurenci zasedel 21. mesto in prejel pokal za najbolje uvrščenega Jugoslava. Bojanc in Crnić nista prispela do cilja.

IZIDORA DRUGA V KOMENDI

Na prenovljenem hipodromu v Komendi so bile v nedeljo kasaške dirke, ki so prinesle veliko uspeha tudi šentjernejskim konjerejem. Tako je v dirki za pokal Komende za 3 do 12-letne kasače na 2.000 metrov dolgi progi Petja z Darovcem zasedla imenitno 4. mesto, medtem ko je bila na enaki progi za 3 do 12-letne kasače Izidora z Naratom celo druga, vsega dobro sekundo za zmagovalko iz Grosuplja.

OKLEŠČEN IN HRENOVA V VIŠJEM RAZREDU

Novomeški atleti in atletinje so letos dosegli vrsto zelo dobrih rezultatov, kar je nekaterim prineslo tudi selitev v višji tekmovalni razred. Tako so na zadnji seji odbora AZS potrdili zvezni razred Borisu Okleščenu, ki je letos na finalnem tekmovanju jugoslovanskega pokala dosegel osebni rekord 55,64 metra, normo za zvezni razred, 54 metrov, pa presegel še nekajkrat. V prvi mladinski razred pa je napredovala tudi Greta Hren, ki je letos že dvakrat premagala normo 560 cm v skoku v daljavo. Poleg nje je na meji zveznega razreda še Andrej Lapanje (s skokom 213 cm je normo enkrat presegel), ki potrebuje le še en skok preko 212 cm. F. M.

Mladi kolesarji osmi na svetu

Papež in tovariši na pragu podviga - V nedeljo posamična vožnja

Čeprav je osmo mesto, ki so ga mladi jugoslovanski kolesarji zasedli na svetovnem prvenstvu v nedeljo v italijanski Perugii izjemen uspeh in doslej največji dosežek mladincev v mednarodni konkurenci, ostaja mnenje, da so bili mladi jugoslovanski kolesarji tokrat sposobni pripraviti prvostavno presenečenje.

Moštvo v postavi Sandi Papež, Robi Šebenik, Robert Pintarić in Mikoš Rnjaković je namreč vse do tretje četrtine proge držalo stik z vodilnimi, na polovici proge jim je, denimo, čamerilec izmeril tretji čas, vendar je v drugi polovici proge omagal Rnjaković, kar je porušilo ritem vožnje ostalih kolesarjev. Osmo mesto med 25 reprezentancami z vseh celin je navzlic temu izreden dosežek, najpomembnejše pa je spoznanje, da naši mladi kolesarji na čelu z Novomeščanom Sandijem Papežem prav nič ne zaostajajo za svetovnim vrhom. In to spoznanje je lahko v nedeljski dirki za naslov najboljšega mladincev na svetu izredno pomembno.

Rezultati: 1. NDR 1:26,52, 2. Sovjetska zveza 1:27,22, 3. Danska 1:27,56 ... 8. Jugoslavija 1:31,05.

ZA JULIJ POVŠE

Zmagovalc juljskega hitropoteznega šahovskega turnirja SK Milan Majcen iz Sevnice je Povše iz Radeč z 8,5 točke, drugo in tretje mesto pa sta si razdelila J. Blas iz Sevnice in Radečan Sorli s 7 točkami. V skupnem seštevku vodi Sorli s 53 točkami pred Blasm 46, Cerarjem 45, Derstvenškom 43, itd. J. B.

Mednarodni podvig Pionirja

Odbojkarji Pionirja zmagovalci mednarodnega turnirja v Celovcu, na katerem je sodelovalo osemnajst moštev iz šestih evropskih držav

Dolenjska odbojka še ni doživela tolikšnega mednarodnega uspeha, kot ga je v petek in soboto na mednarodnem turnirju v Celovcu. V konkurenci 18 moških ekip (nastopilo je tudi 10 ženskih) iz šestih evropskih držav - Italije, Belgije, ZR Nemčije, Švice, Jugoslavije in Avstrije - je povsem zaslužno dosegla prvo mesto in s tem pripravila prvostavno presenečenje.

Moštvo Pionirja je odpravilo na turnir v delno okrnjeni postavi, saj manjkata dva ključna igralca; Gorazd Kosmina služi vojaški rok, Miloš Primc pa je iz nerazumljivih razlogov prenehal igrati na vrhuncu svoje forme. Le pa zato Pionir okrepil državni reprezentant Ljubo Travnica, član zagrebške Mladosti, ki je bil s svojimi izjemno nevarnimi udarci s trimetrskete črte prava atrakcija za v Celovcu zbrani odbojarski svet. Kot aktivni igralec je moštvo okrepil tudi Vladimir Jankovič, trener Pionirja, ki je kot dolgoletni državni reprezentant v odločilnih trenutkih znal s svojimi potezami zaobrtniti tok tekme.

V predtekmovalni pionirjevi sprva niso imeli težav, saj so vse nasprotnike - dunajski klub Sokol, ATSV iz St. Valentina, Satus Schweiz iz Švice in VASC Belgien iz Belgije - gladko izločili z 2 : 0. Mnogo teje delo so imeli z DTJ iz Dunaja, ki je trenutno na 4. mestu v prvi avstrijski ligi, vendar so tudi njega sprašili z enakim rezultatom 2 : 0 (14,10). S tem so se uvrstili v finale.

Finalna tekma je bila dobesedno krona turnirja. Drugi finalist FKK Sportliga Linz, ki je na vrhu prve avstrijske odbojarske lige, je začel silovito in zaslužno povedel z 2 : 0. Vendar je Pionir zmogel toliko moči, da je izenačil, na koncu je sledila prava drama, v kateri pa so dali od sebe za kanček več gostje iz Jugosla-

GLIVAR ZA LAS OB PRVO MESTO

Pod vodstvom trenerja Jagodica je v nedeljo nekaj novomeških kolesarjev nastopilo na 17. tradicionalni dirki za nagrado Dola. Med 90 kolesarji iz Jugoslavije in Avstrije je med mlajšimi mladinci Glivar žele v finalu dosegel 1. mesto, pa tudi ostali novomeščani niso razočarali. Ponovno je razveselil Smole s 3. mestom, po besedah trenerja pa bi lahko z malo več sreče celo zmagal.

Mednarodni podvig Pionirja

Odbojkarji Pionirja zmagovalci mednarodnega turnirja v Celovcu, na katerem je sodelovalo osemnajst moštev iz šestih evropskih držav

Dolenjska odbojka še ni doživela tolikšnega mednarodnega uspeha, kot ga je v petek in soboto na mednarodnem turnirju v Celovcu. V konkurenci 18 moških ekip (nastopilo je tudi 10 ženskih) iz šestih evropskih držav - Italije, Belgije, ZR Nemčije, Švice, Jugoslavije in Avstrije - je povsem zaslužno dosegla prvo mesto in s tem pripravila prvostavno presenečenje.

Moštvo Pionirja je odpravilo na turnir v delno okrnjeni postavi, saj manjkata dva ključna igralca; Gorazd Kosmina služi vojaški rok, Miloš Primc pa je iz nerazumljivih razlogov prenehal igrati na vrhuncu svoje forme. Le pa zato Pionir okrepil državni reprezentant Ljubo Travnica, član zagrebške Mladosti, ki je bil s svojimi izjemno nevarnimi udarci s trimetrskete črte prava atrakcija za v Celovcu zbrani odbojarski svet. Kot aktivni igralec je moštvo okrepil tudi Vladimir Jankovič, trener Pionirja, ki je kot dolgoletni državni reprezentant v odločilnih trenutkih znal s svojimi potezami zaobrtniti tok tekme.

V predtekmovalni pionirjevi sprva niso imeli težav, saj so vse nasprotnike - dunajski klub Sokol, ATSV iz St. Valentina, Satus Schweiz iz Švice in VASC Belgien iz Belgije - gladko izločili z 2 : 0. Mnogo teje delo so imeli z DTJ iz Dunaja, ki je trenutno na 4. mestu v prvi avstrijski ligi, vendar so tudi njega sprašili z enakim rezultatom 2 : 0 (14,10). S tem so se uvrstili v finale.

Finalna tekma je bila dobesedno krona turnirja. Drugi finalist FKK Sportliga Linz, ki je na vrhu prve avstrijske odbojarske lige, je začel silovito in zaslužno povedel z 2 : 0. Vendar je Pionir zmogel toliko moči, da je izenačil, na koncu je sledila prava drama, v kateri pa so dali od sebe za kanček več gostje iz Jugosla-

GLIVAR ZA LAS OB PRVO MESTO

Pod vodstvom trenerja Jagodica je v nedeljo nekaj novomeških kolesarjev nastopilo na 17. tradicionalni dirki za nagrado Dola. Med 90 kolesarji iz Jugoslavije in Avstrije je med mlajšimi mladinci Glivar žele v finalu dosegel 1. mesto, pa tudi ostali novomeščani niso razočarali. Ponovno je razveselil Smole s 3. mestom, po besedah trenerja pa bi lahko z malo več sreče celo zmagal.

NAGLUŠNA KAMERA

foto slihal:
Milan Markelj

PO SVETU OKOLI

VERJAME V DOBROTO — Še so ljudje, ki verjamejo v dobroto in ne vidijo v soljudeh le mrzkih konkurentov za večji kos kruha in boljši položaj. Tako lahko sodimo po oglasu, ki je pred časom izšel v Kurierju. Takole se glasi: „Kdo bi mi daroval rabljeno pohištvo, žimnico, omaro, stroj za pranje, prevleke za pohištvo, zavese, preproge, ogledalo in tisoč mark? Ponudbe pod...“ O starem pohištvu, zavesah in preprogah bi se še dalo kako razumeti, tudi star pralni stroj bi človek lahko prenesel, nikakor pa ne tistih tisoč mark. Četudi je v dobroto upajoči mislil na rabljene marke, je to le malo prehudo.

VERJAME V LAKOTO — Žuželkoslovec E. Raffensperger meni, da bi morali ljudje bolj posegati po slastni hrani, ki je je vsepovsod dovolj, drugače bo lakota na svetu vse resnejša. V to slastno hrano šteje: gosnice, mravlje, cvrčke, nekatere hrošče in drugo podobno golazen. To okusno jed sicer priporoča v omakah, ocvrto in obilito s čokolado, pa vendar... Če bodo kavljji po mesnicah še tako zalostno zevali prazni, se je bati, da se nihče ne bo hvalil: „Danes bomo pa jedli pečene gosnice!“

VERJAMETA V LJUBEZEN — Takoj, ko sta se spoznala, sta se zaljubila drug v drugega. Bila je ljubezen na prvi pogled, da le malo takih. „Ne želiva izgubiti niti dneva,“ sta zatrdila in se že po nekaj dneh poročila. Lepo, kajne? Pa še to omenimo, da sta zaljubljenca in mladoporočenca Winifred Clark in Albert Smith doma v manchesterskem domu za ostarele in da sta oba prekoračila 80 let.

V NEKAJ ŽE VERJAME — Ne vemo, kako se je razpletlo okoli se ene ljubezni, saj Il Piccolo poroča le o tem, da sta na matični urad v Omegni prišla kandidata za poroko: on je skladiščnik P. Cerutti, star 19 let, ona pa je gospodinja P. Curoni in je stara 85 let. On naj bi v zakon prinesel ljubezen, ona pa izkušnje in denar. Najbrž mladi Cerutti ne verjame, da ljudje lahko živijo več kot 150 let.

Zadnja ura za Zadnjo večerjo

V nekdanji jedilnici dominikanskega samostana Santa Maria delle Grazie v Milanu stojijo odri, na njih pa so postavljene čudne naprave, nenavadne za tak kraj; v popolni tišini, ki vlada v prostoru, zaprtem za javnost, pa je le tu in tam slišati kakšno besedo, ki jo izrečejo maloštevilni strokovnjaki. Vendar je mir le navidezen; v resnici je vzdušje vznemirljivo in napeto, saj se dogodi le poredkoma, da se človek loteva največjih stvaritev svojega genija. V tem primeru gre za restavriranje in preučevanje ene izmed najslavnejših umetnin, kar jih najsamo človeštvo, za slavno stensko sliko Leonarda da Vincija Zadnja večerja.

Umetnino je veliki umetnik naslikal s tempero v olju na omet v letih 1495 do 1498. Zaradi te neprimerne tehnike je umetnina nezadržno propadala in je dočkala današnji dan tako rekoč na smrtni postelji. Odveč je skoraj zapisati, da so ji prav poslednja desetletja, ko je onesnaženi milanski zrak uničeval nedosežno stvaritev slikarskega genija, spodrezala še poslednje krhke niti življenja. Če se je ne bi lotili izvrstni strokovnjaki za popravilo poškodovanih umetnin, bi slika v nekaj naslednjih letih najverjetneje izgubili, poznali pa bi jo le še po fotografijah in številnih preslikavah, v učbenikih in na gobelinah.

Slika prikazuje ustanovitev evharistije, kar označujeta razdeljen kruh na mizi in Kristusova roka, ki sega po (danes nevidnem) kozarcu vina. Leonardo da Vinci je upodobil tre-

nutek vznemirjenja, ki je zajelo Kristusove apostole, ko je izrekel preroške besede: „Resnično, povem vam: eden izmed vas, ki z menoj je, me bo izdal.“ Apostoli so zbrani v štirih skupinah, ki so kompozicijsko oblikovane v znamenite trikotnike, vsi gibi pa so hkrati s svetlobnimi poudarki in perspektivo s samega prostora usmerjeni na Kristusovo glavo, ki v središču slike umirja in osredotoča dogajanje.

Da je slika tako slaba je v prvi vrsti kriv umetnik sam. „Leonardo je naredil napako,“ pravi vodja italijanskega inštituta za restavriranje Giovanni Urbani. Mojster je namesto slikanja na sveži omet izbral tehniko nanašanja barv na suho podlago, da je lahko sliko popravil in dopolnjeval, kar pri slikanju na sveži omet seveda ni mogoče. Poleg tega pa je dosegel tudi večjo živost barv. Vendar pa je bila lepota hudo krhka.

Že deset let po končanem slikanju je stenska slika začela bledeti. Ko se je kamenje v zidu posedlo, je slika prepredla množina drobnih razpok in ustvarila „krokodiljo kožo“ preko umetnine. Umetnik in zgodovinar Giorgio Vasari je leta 1556 zapisal: „Nič drugega ni več videti kot nejasne barvne madeže.“

Propadanje slike je bilo tako hudo, da si menili niso kaj dosti pomisljali, ko so poškodovali del slikarje pri prebijanju zidu in vgraditvi vrat pod Kristusovim likom.

Naslednja stoletja so dopolnila začetno razpadanje. V 18. stol. so s slike odpadali kosci barve kot sneg. Tistikrat so se začeli tudi prvi poskusi, da bi umetnino rešili popolnega propada. Očistili so steno in barve popravili z oljnimi. Pri tej restavraciji so izginili nekateri detajli, nastali pa so tudi nekateri novi, ki jih v Leonardovem načrtu ni bilo.

Med zadnjo vojno je na samostan padla britanska bomba in uničila streho, vendar je slika rešil kup vreč s peskom. Takoj po vojni so porušeno stavbo ponovno pozidali in v ta čas sodi tudi prvi zahtevnejši restavratski poseg v slavno umetnino. Opravil ga je Mauro

Pellioli, ki se je pri delu zanesel zgolj na svoje oči in svoje roke. Jasno, da slike ni mogel rešiti, in tako je leta 1970 italijanska vlada ponovno sklenila, da spodbudi zares znanstveno reševalno akcijo.

Restavratordi so se najprej lotili natančnih analiz poškodovane slike. Vzeli so deset barvnih vzorcev z različnih koncev slike in jih natančno preiskali z mikrofotografijo. Postopek je razkril, da je slika na mnogih mestih večkrat preslikana, prav tako pa so s primerjavo odkrili, na katerih mestih je izvirna Leonardova slikarja že izginila in je ostala le barva kasnejših popraviljalcev.

Kemiki so celotno stensko sliko preslikali z infrardečimi in ultravijoličnimi žarki ter tako dobili zanesljiv „zemljevid“, kje je slika izvirna in kje ne.

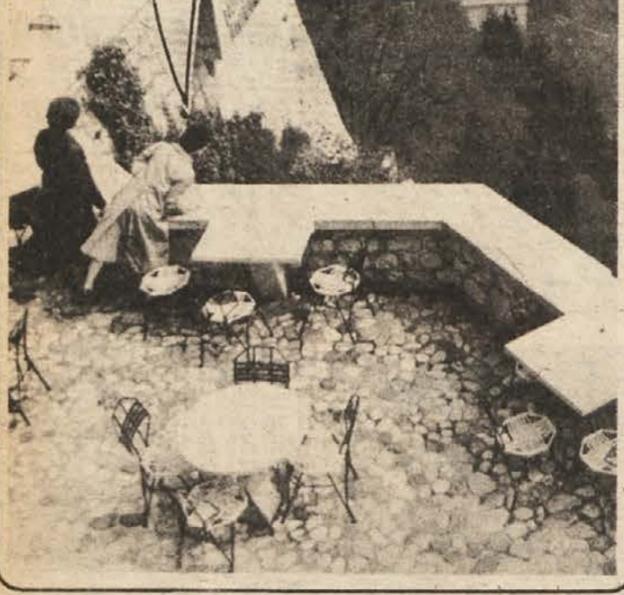
Po teh predhodnih raziskavah se je zadeve lotil biokemik Maurizio Seracini, ki je še naprej pošiljal v laboratorije vzorce barv, dodatno pa opravljal zapletene postopke fotografiranja slikarje, s pomočjo katerih je odkril izvirne Leonardove skice pod barvnimi plastmi in tudi manj razveseljive poškodbe vseh vrst.

Šele pred nekaj meseci se je začelo dejansko restavriranje Zadnje večerje. Z deli so začeli na desnem delu slikarje, ker je bila ta stran še najmanjkrat popravljena, nadaljevali pa bodo proti levi. Ključa, kaj bodo naredili s slikarjo v celoti, sicer še nimajo, vendar vse kaže, da bo po končanih restavratskih delih Zadnja večerja malce drugačna, kot jo zdaj poznamo. Zanimivo je, da bo, denimo obraz apostola Jude čisto drugačen. Skoraj vsi popraviljalci so se spravili nad izdajalskega apostola in ga gršali, da bi se videlo, kdo je izdajalec med svetimi možmi.

Ko bo slika popravljena, jo bodo najbrž zaščitili s stekleno prevleko, ki bo umetnino zaščitila pred zunanjimi vplivi. Še prej pa bodo namestili prečiščevalne filtre in klimatske naprave, ki bodo preprečili dostop onesnaženega milanskega zraka do dragocenega kulturnega zaklada človeštva.

MIM (Vir: Discover)

NA, SAJ SEM VEDELA, DA SO GA SAMA USTA S TISTIM NJEGOVIM „ČLOVEK JE PTICA“!

DOLENJSKI LIST pred 20 leti

Šport razvija sposobnosti

Proizvajalec je enostranski — Pretehtati vsak dinar — Praznovanje na Gorjancih

SODOBNI NAČIN življenja je proizvajalca prikrajšal za marsikaj koristnega. Zaradi uporabe tehničnih sredstev — za delo v proizvodnji ali v zasebnem življenju — se človek telesno vse manj napreza, zato se njegove mišice razvijajo enostransko. To hkrati posredno vpliva na njegove umske sposobnosti. Z udejstvovanjem v različnih športnih panogah pa se uspešno dopolnjuje telesne in umske sposobnosti.

NÁ POSVETIH, ki bodo sklicani v bližnji prihodnosti, bo treba reči resno besedo tudi o trošenju sredstev, ki jih bodo zdravstveni zavodi dobivali na osnovi pogodb. Gospodarska moč našega področja nam ne dopušča razsipnosti, zato bo treba tudi v zdravstvu resno pretehtati vsak dinar in opustiti administrativno načelo iz preteklosti: toliko smo dobili, zdaj pa potrošimo, kakor vemo in znamo. Lani in letos smo lahko ugotovili posamezne precej kričeče primere, da v nekaterih zdravstvenih zavodih niso pojmovali novega načina finansiranja zdravstva v duhu predpisov in dobrega gospodarjenja, zlasti pa velja to za delitev osebnih dohodkov.

ZAHODNI NAČRT razoróžitve, ki ga ZSSR v celoti zavrača, določa tri obdobja v procesu razoróžitve, učinkovito nadzorstvo in ustanovitev mednarodnih sil v okviru OZN. Sovjetski načrt, ki pa ga Zahod zavrača, določa popolno razoróžitve na svetu v štirih letih s tem, da bi atomsko orožje odstranili v petnajstih mesecih. Sovjetski načrt zavrača mednarodne sile in določa, da bi vsaka država imela majhno armado pod nacionalnim vodstvom.

DELOVNI KOLEKTIVI Industrije motornih vozil, „Krke“, Novolesa in trgovskih podjetij „Dolenjka“ in „Železnina“ bodo praznovali na Gorjancih pri Miklavžu. Slavnostni program se bo začel ob 10. uri dopoldne. Kolektivi — prireditelji so preskrbeli dovolj prigrizka.

(Iz DOLENJSKEGA LISTA 19. julija 1962)

Kaj so pred 80 leti pisale Dolenjske Novice.

Deček zginil v globočino morja

S parabroda je padel v morje — Hiša se proda — Knez bi rad postal kralj

(„K o s m o“) se obrnili proti severu, zgodila se je na našem parabrodu nesreča“, piše P. Peter Turk. „Mlad dečko je padel v morje, ko je privezoval vrvi na robu parnika. Drug mornar, ko je to opazil, zmetal je hitro obleko raz sebe in skočil za nesrečnim dečkom v precej valovito morje. Tudi kapitan je skušal ladijo hitro ustaviti. Bila je pa v najhitrejšem teku, zato je deček naglo ostal precej daleč za parnikom v penečih se valovih. Ko so jo pa naposled ustavili, hoteli so mornarji obema tovarišema na pomoč. V valovih so pa zgrešili pot. Mornar, ki je skočil za njim, priplaval je precej bližje njega.

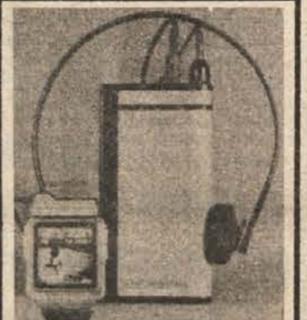
Toda predno je prišel do njega, zmanjkalo je dečku moči in siromak — je zginil v globočino nezmerne morja. Vse popotnike je ta dogodek zelo ganil in potri. Želeli smo mu vsi, „naj v miru počiva!“ zmolili smo za njegovo dušo tudi vsak kratko molitvico — seveda samo ni mislilo — in potem odpeljali dalje.

(1118 a) s tremi sobami, kuhinjo, dve kleti, en hlev za pet glav živine, trije svinjski hlevi in nekoliko vrta. Potem tri velike njive, ki se poseje 25 mernikov. Na polju nov pod in nova šupa ter dva kozolca. Proda se vse na stoječem. Potem gozd, ki meri 2 joha 642 klafter. Natančno se izve v hiši št. 122 Florijanski trg Novo mesto.

(Velikološka) občina ima v posameznih vaseh kakih 8 prav lepih murčodolskih bikov na prodaj za pleme. Več izvedo kupovalci na sv. Jakoba dan na Veliki lok pri županstvu.

(Bolgarski) knez Ferdinand bi rad postal kralj. Zato si že brusi pete okoli različnih dvorov, ki imajo v tako povišanje privoliti. Kakor znano, je knez odpadnik od katoliške vere. Zadnji čas bil je tudi pri ruskem carju. Kaj je opravil se ne ve.

(Iz DOLENJSKIH NOVIC 15. julija 1902)

Televizor na ročni uri s slušalkami in sprejemno enoto.

TV na ročni uri

Slika s tekočimi kristali

Televizorji že dolgo niso več samo nerodne škatle, marveč so se nekateri pomajšali do komaj še razumljive mere. Japonski elektronski giganti so vsake pol leta presenetili svet z vse manjšim televizorjem, nazadnje pa je postavila piko na i trdka Suwa Seikosha (Seiko), ki je izdelala najmanjši uporabni televizor na svetu. Pred kratkim so javnosti predstavili televizijski sprejemnik, ki je vgrajen v elektronsko ročno uro.

Ekran ročnega televizorja — ure je velik 2,5 x 2 cm, daje pa sliko, ki je toliko razločna, da se na njem vidi žogica za namizni tenis in lahko bero podnaslovi. K televizorju — uri spadajo še peresno lahke slušalke in sprejemna enota z baterijami, ki je tolikšna, da gre v vsak žep. Seveda moramo povedati, da je tudi ura čisto prava, sodobna elektronska ura, ki kaže čas, datum, ima budilno napravo in lahko služi kot štoparica.

Konstruktorjem poznane tovarne je uspelo izdelati tako majhen televizor, ker so namesto običajne katodne cevi uporabili tekoče kristale. Poskusi, da bi slika na TV ekranu dobili s pomočjo tekočih kristalov, so stari že več let, vendar je Seiko naredil velik korak naprej, ko je pokazalnik s tekočimi kristali namestil naravnost na LSI računalniški čip, ki kontrolira 32.000 elementov slike na ekranu. Gre torej za zares lep dosežek v miniaturni elektroniki.

Ročni televizor je prinesel še eno tehnološko novost — poseben barvni premaz, ki omogoča, da se vidi slika tudi pod kotom, kar pri običajnih pokazalnikih s tekočimi kristali ni mogoče.

Gre zgolj za prestižno zadevo? Najbrž ne. „Nastopa doba vizualne komunikacije,“ menijo Seikovi strokovnjaki. In kot kaže, so pri Seika pripravili nanjo.

Kaj če Sonce ni okroglo?

Izračuni skupine astronomov kažejo, da nam najbližja zvezda ni okrogla — Udarec Einsteinovi teoriji?

Nič na svetu ni popolnega, pa tudi v širnem vesolju ne, bi lahko dopolnili staro reko ob vesteh, da Sonce po najnovjših odkritjih ni popolnoma okroglo, marveč čisto rahlo sploščeno. Astronomi arizonske univerze so ugotovili, da je Sonce na ekvatorju za slabi dve tisočinki odstotka debelejšje kot na polih.

Novica je rezburila astronomo. Pa ne zato, ker bi jih prizadela kozmetična napakica Sonca. V ozadju je nekaj mnogo bolj presenetljivega. Če so namreč izračuni arizonskih astronomov točni, potem bo treba natančneje pregledati, ali slovita Einsteinova splošna relativnostna teorija drži. Gre, preprosto povedano, za tisti del Einsteinove genialne zamisli, ki razlaga gravitacijo kot zakrivljenost prostora okoli materije. Teorija danes predstavlja eno temeljnih predpostavk, na katerih sloni sodobna kozmologija in astrofizika.

Oblika Sonca je zato tako pomembna, ker vpliva na gibanje najbolj zunanega planeta Merkurja. Planet se v gibanju okoli Sonca giblje po eliptični poti, ki jo skozi stoletja malenkost spreminjajo vplivi bližnjih planetov. Del sprejembe je ostajal vse do začetka tega stoletja skrivnost, ker niso mogli ugotoviti, kaj jih povzroča, dokler ni Einstein sprejembe pripisal vplivu močne zakrivljenosti prostora blizu Sonca. Einsteinovi izračuni so bili tisti čas velik triumf znanosti, danes pa so omajani, saj so temeljili na predpostavki, da je

Sonce popolnoma okroglo. Že prej so nekateri astronomi prigovarjali splošni relativnosti teoriji in kot dokaz navajali, da Sonce ni povsem okroglo, vendar pa svojih trditve niso mogli podpreti z natančnimi in brezprizivnimi meritvami. No

Okrogla sončna obla menda ni povsem take oblike. Za uživanje v gledanju sončnega zahoda to nič ne pomeni, za astrofizike pa je vest izredno vznemirljiva.

tudi sedanje meritve niso čisto stoudstotno zanesljive. Pri NASA pravijo, da bodo s posebno vesoljsko sondo, ki bo obkrožila Sonce, dobili dovolj zanesljive meritve. Če se bo izkazalo, da je Sonce res malce ploščato, bo to velik udarec relativnosti teoriji, vsaj kar se razlaga gravitacije tiče. Nekateri fiziki pa že sedaj menijo, da bo Einsteinova genialna zamisel preživela tudi ta nevarni napad in da se bo našla razlaga, ki bo ustrezala tudi takšni obliki Sonca, ne da bi ogrozila splošno relativnostno teorijo.

Bitka za pšenico

Bitka za novi kruh je letos tako zagrižena, tako v ospredju kot v tistih davnih petdesetih letih, ko je bilo važno pobrati s polj dobesedno vsako zrno pšenice. In vendar je razlika. Takrat smo se bali, da ne bomo ostali lačni, zdaj pa se vlada in vsi, ki ne mislijo le od danes na jutri, trudijo, da zlatorumenega zrnja ne bi požrle svinje. Ne ve se sicer, kako se bo končala bitka za načrtovani odkup pšenice, preverjen pa je podatek, da v Jugoslaviji vsako leto kar milijon ton pšenice pokrmimo živini. Pšenico za vsakdanji kruh smo nato prisiljeni uvoziti.

Letos uvoza ne sme biti, saj ni deviz, zvezni organi so sklenili, da je treba odkupiti nekaj več kot 58 odstotkov pšenice, ki smo je pridelali 5.130.000 ton. Če bo odkup uspel, sama žetev kar dobro teče, bo v Jugoslaviji za splošno porabo premalo samo 200.000 ton pšenice.

Letos nismo ponovili stare napake in smo pravočasno določili odkupne cene pšenice, ki so tudi sorazmerno ugodne – 12,11 in 10 din za kg. Poleg tega velja tudi dogovor, da republike in pokrajini za vsako kilo odkupljene

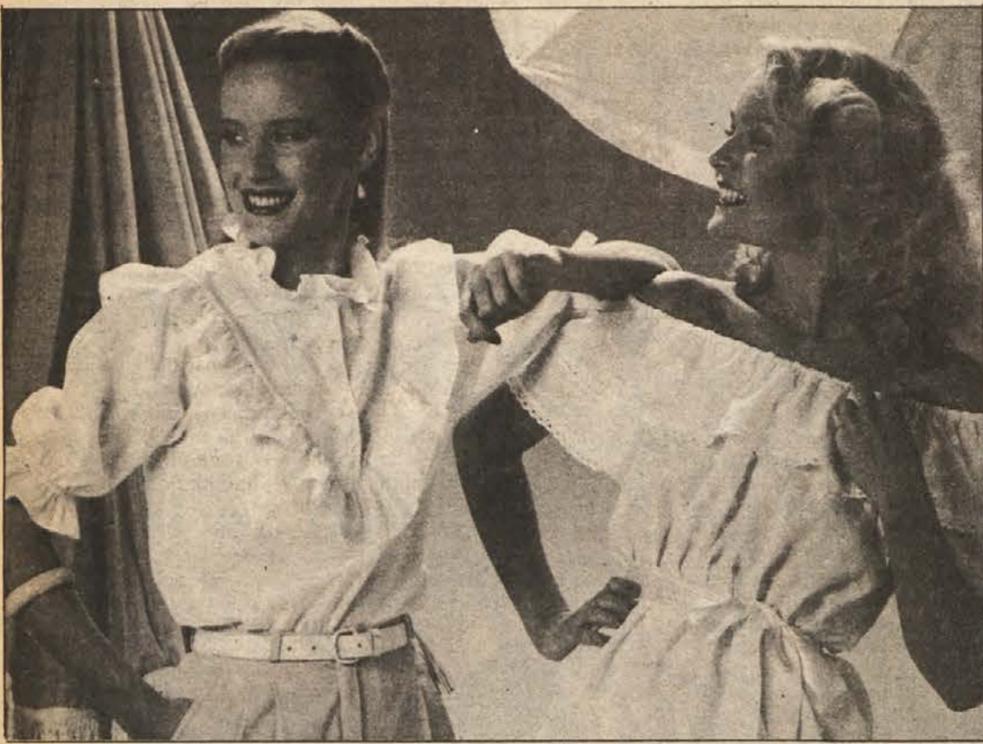
pšenice dajo najmanj dinar premije. Denar za odkup in premije je zagotovljen. Seveda je zvezni izvršni svet v dogovoru z republikami in pokrajinama določil tudi kazni, za tiste, ki bodo pšenico prodajali ali kupovali dražje, kot je določeno. Kazni za podjetja so od 50.000 do 100.000 din, za posameznike pa od 10.000 do 20.000 din. Seveda bi se slabo poznali, če ne bi domnevali, da kršitelji kljub vsemu bodo. Ne samo med posamezniki. Vedeti moramo namreč, da so mlini zaradi pšenice iz uvoza precej enakomerno porazdeljeni po vsej državi. Tisti, ki ne stojijo na žitorodnih območjih, najbrž ne bodo hoteli ostati brez dela in bodo s tiho, vendar krepko zaščito svojih „vlad“ odkupovali pšenico po višji ceni. Sicer pa jugoslovansko časopisje že poroča, da tu in tam pšenico odkupujejo tudi že po 16 din.

Odkup je seveda najbolj odvisen od cen. Ko so jih sporočili, je bilo kar precej črnogledcev, ki so trdili, da so določene cene prenizke in da ravno zaradi tega ne bomo odkupili načrtovanih 3 milijonov ton pšenice.

Seveda ni logično, da stane pri nas liter kisle vode, ki tako rekoč sama teče v steklenice, domala toliko kot kilogram pšenice, za katerega je treba kar nekaj storiti. Vprašanje pa je, kako bi se naši kmetje in naša kmetijska posestva s svojo „slabo“ plačano pšenico prebijali po svetu. Pred nekaj dnevi je stala tona pšenice na borzi v Chicagu 125 dolarjev, kar je malo več kot 6 din za kilogram! To pomeni, da bi bila pšenica iz uvoza z vsemi stroški prevoza, zavarovanji in dajatvami še vedno za dinar ali celo dinar in pol cenejša od jugoslovanske, ki je kljub draginji deležna še premije. Današnja jugoslovanska cena pšenice bi morala zagotoviti primeren zaslužek tako kmetu kot drugim proizvajalcem.

Vse je dobro zastavljeno, letina je dobra, goriva in rezervnih delov za kombajne kar dovolj, odkupna cena dvakrat večja kot na svetovnem trgu, premija zagotovljena, denar natiskan, Jugoslavlani še vedno veliko in radi jemo kruh, pa se zadeva s pšenico kljub temu zna zaobrtniti na slabo. Zviti prekupčevalci so na primer že spravili v obtok vest, kako je to

lepo vreme sicer koristilo kakovosti zlatega zrnja, po drugi strani pa je suša škodila travnikom, ki so dali od sebe bolj malo sena. Kmetje da bodo morali živino krmiti namesto s senom, ki je ponekod že doseglo astronomsko ceno 20 din za kilogram, z zlato pšenico. Nekaj od tega je gotovo res, vendar pšenica, ki je je dovolj za ljudi in živali, zaradi tega ne bi smela dosegati še bolj vesoljskih cen. Rekli bi lahko celo, da se mi s pšenico, ki ji naše ozemlje po kdove čigavi milosti zelo ustreza, kar nekam preveč igramo. Drugod krmijo živino s koruzo, pšenico imajo za kruh. Pšenica namreč ne raste tam, kjer bi ta ali oni zaukazal. Kar 80 odstotkov svetovnih rezerv pšenice imata v svojih silosih samo dve državi – ZDA in Kanada. Pšenica je strahotna moč, neizmerno bogastvo. Dolgo, skorajda predolgo je trajalo, da smo to spoznali tudi pri nas v Jugoslaviji, kjer vsako leto konča v posodah za smeti toliko kruha, kot ga zraste na 100.000 hektarih. Samo spoznanje pa ni dovolj, na nas, je, da ga spremenimo v vero, v način življenja in obnašanja.

volani in čipke

Letošnje poletne bluze so bogato okrašene z volani in čipkami, še posebno pa taka bluz, ki povsem

odkriva ramena in je krog in krog nabrana z elastiko, iz katere se spušča volana. Na koncu volana je še čipkasta obroba. Tudi zaprte bluze so volančasto okrašene, najraje okrog vrata, ob koncu rokava

in še na oprsju. Ste že pomislile na to, da lahko stari enostavno krojni bluzi našijete volano? Če nimate ostankov iz istega blaga, so volanasti okraski lahko celo drugobarvni.

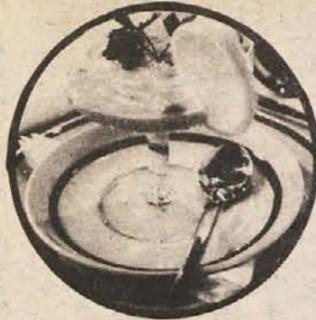

nenavadni počivalniki

Za spratne in domiselne „vse-znalce“ sta dve novi francoski zamisli vrtnega počivalnika, od katerih je krog tudi neke vrste

igralo. Lahko se v njem sukate in telovadite. Seveda pa je ogrodje prevlečeno s peno, da vzbuja občutek udobja.

v rogljiča. Nato jih spečemo in še vroče povaljamo v sladkorni moki.

OREHOVI ROGLJIČKI

30 dag moke, 20 dag masla ali margarine, 10 dag oreh, 7 dag sladkorne moke, 1 drobno jajce, vanilij in sladkor za posipavanje

Maščobo sesekljamo nad moko. Ko se omehča, dodamo malo debelejšo narezane mlete orehe, sladkor in eno drobno jajce. Zgnetemo testo in ga pustimo počivati 15 minut. Potem oblikujemo rogljičke in jih spečemo v pečici na 180°C. Še vroče povaljamo v vanilijevem sladkorju.

Kuha: Peter Bavec

OREHOVO PECIVO

4 jajca, moka za težo treh jajc in sladkorja, 1/2 pecilnega praška, lim. lupinica, skodelica zmletih oreh

Rumenjake s sladkorjem mešamo vsaj pol ure. Dodamo malo debelejšo narezanih oreh, z moko presejan pečilni prašek in iz beljakov pripravljen trd sneg. Narahlo premešamo in damo v dobro namazan pekač ali model za srnin hrbet. Ohlajeno pecivo narežemo na primerne rezine.

MARGARININI ŽEPKI

1/2 kg moke, 30 dag margarine, 4 dag kvasa, 1/8 l mleka

V mleko, kateremu dodamo malo moke, damo vzhajati kvas. Maščobo sesekljamo nad moko, dodamo kvas in zgnetemo testo, ki mora vzhajati v mrzli vodi 1-2 uri. Nato zgneto testo razvaljamo za nožovo konicico na debelo, zrežemo s krofovim obodom, nadevamo z marmelado, prepognemo, stisnemo z vilicami in spečemo. Še vroče povaljamo v sladkorni moki.

OTROŠKI KEKSI Z JELENOVO SOLJO

4 jajca, 25 dag sladkorja, lim. lupinica, vanilijev sladkor, 50 dag bele presejane moke, 1 dag jelenove soli

V skledi ali kotličku mešamo jajce s sladkorjem toliko časa, da se dobro speni oz. naraste. Kasneje dodamo limonino lupino, vanilijev sladkor, 1/4 kg moke, med katero pomešamo in presejemo.

jelenovo sol. Testo pustimo počivati vsaj 12 ur. Takšne kekse ponavadi pripravljamo zvečer, naslednje jutro pa jih dokončno spečemo. Naslednji dan dodamo še preostalo moko in zgnetemo testo. Testo zvaljamo, zrežemo in poljubno oblikujemo ter spečemo.

KEKSI ZA JEŽA

6 jajc, 20 dag sladkorja, 2 žlici ruma, sneg iz beljakov, 2 dag sladkorja za posipanje

Rumenjake in sladkor penasto zmešamo, da naraste, nato dodamo rum. Iz beljakov naredimo trd sneg. Sneg dodamo k zmešani masi, dodamo še presejano moko in narahlo pomešamo s kuhinjsko metlico ali leseno žlico. Nato vse zlijemo na namazan in pomokan pekač, nabrizgamo z dresirno vrečko kekse in jih spečemo.

JANEŽEVI UPOGNJENCI

4 jajca, sladkor za težo treh jajc, moka za težo treh jajc, limonina lupinica, janež

V kotličku z metlico mešamo jajca s sladkorjem, da naraste, nato dodamo moko in limonino lupinico, ki jo na drobno naribamo. Na pomokanem in namazanem pekaču oblikujemo z žlico upognjence, jih potresemo z desetimi janeži in lepo rumeño zapečemo. Še vroče zvijemo in jih postavimo v malo večji kozarec, da se ohladi. Nato jih lepo zložimo.

SALOVO PECIVO

30 dag sala, 35 dag moke, 1 jajce, sol, mlačna voda, 2 žlici kisa, 20 dag marmelade, 15 dag sladkorne moke

Moko in mleto salo razdelimo na tri dele. Nato iz 2/3 sala in 1/3 moke hitro oblikujemo kocko. Iz ostalega naredimo vlečeno testo, ki ga razvaljamo v obliki kvadrata in vanj zavijemo kocko. Rahlo ga potolčemo in spet razvaljamo v kvadrat, ga zložimo in pustimo počivati 15 minut. To ponovimo trikrat. Razvaljano testo narežemo z okroglim obodom, damo na sredino marmelado, testo prepognemo in z vilicami zapremo. Pecivo zložimo na pekač in spečemo. Še vroče povaljamo v sladkorni moki.

pecivo

RUMENI VANILJEVI ROGLJIČKI

28 dag margarine, 14 dag sladkorne moke, 34 dag moke, 1 rumenjaki, 2 vanilija.

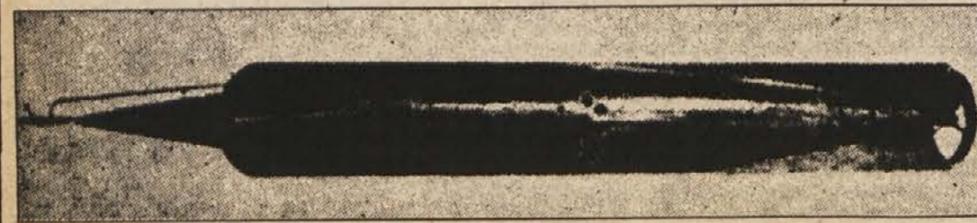
Margarino in sladkorno moko mešamo toliko časa, da nam dobro naraste, dodamo presejano moko, hitro zgnetemo in oblikujemo

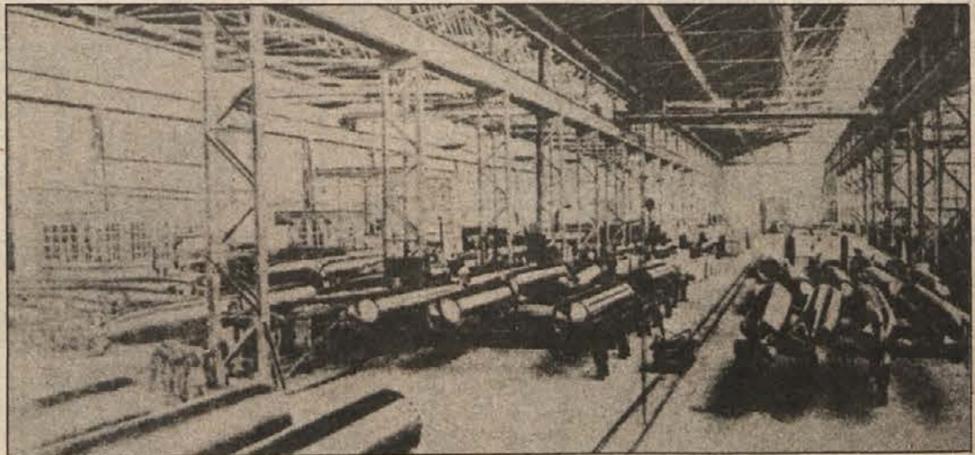
VOJAŠKI KOTIČEK

TORPEDO SE JE RODIL NA REKI

Giovanni Luppis, mož, po čigar zamisli je bil izdelan prvi torpedo, se je rodil leta 1813 na Reki, njegova mati se je pisala Perić. Luppis, istrski Italijan, je bil oficir avstro-ogrške monarhije, svoj izum, ki ga je imenoval „čuvaj obale“, je namenil za obrambo istrske in dalmatinske obale pred morebitnim izkrcavanjem italijanskih iredentistov. Luppis je bil na koncu svoje mornariške kariere komandant na vojni ladji „Bellona“, ki je križarila po Kvarnerskem zalivu. Imel je dovolj časa za razmišljanje o novem orožju.

„Čuvaj obale“ je bil izdelan leta 1860. Meter dolgo plavajoče telo valjaste oblike so poganjala nevidna steklena jadra, smer pa mu je določalo krmilo, ki ga je Luppis upravljal z dolgima vrvicama. Notranost valja je bila napolnjena z razstrelivom. Okorna zadeva ni požela navdušenja strokovnjakov, Luppisu ni pomagala niti evidenca pri samem Francu Jožefu. Komisija obrambnega ministrstva je za orožje menila, „da je potrebno izpopolnitve v pogonu in usmerjanju“. Luppis se je spet lotil dela, novi „čuvaj obale“ je bil dolg šest metrov. Poganjala ga je spiralna vzmet, ki je zagotavljala domet 500 metrov pri hitrosti 6 vozlov. Izumitelj je predvidel tudi posebno kovinsko cev, iz katere bi orožje izstrelili in mu zagotovili primerno začetno hitrost. Sam pa ni mogel izpeljati vseh izpopolnitev, idejo in načrte je ponudil obrambnemu ministrstvu. Dobil je odgovor, da ni denarja za takšne poskuse. Ker ni odnehal, so mu celo prepovedali nadlegovati jih s takšnimi in podobnimi zamislimi. Luppis se je spet obrnil na cesarja, ki pa mu ni mogel pomagati. Tudi potem ni miroval. Seznanil se je s someščanom Giovannijem De Ciotta, upokojenim inženirskim podpolkovnikom avstrijske vojske. De Ciotta, ki je bil tudi član reškega občinskega sveta, je

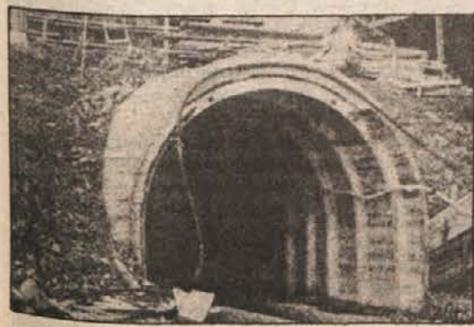
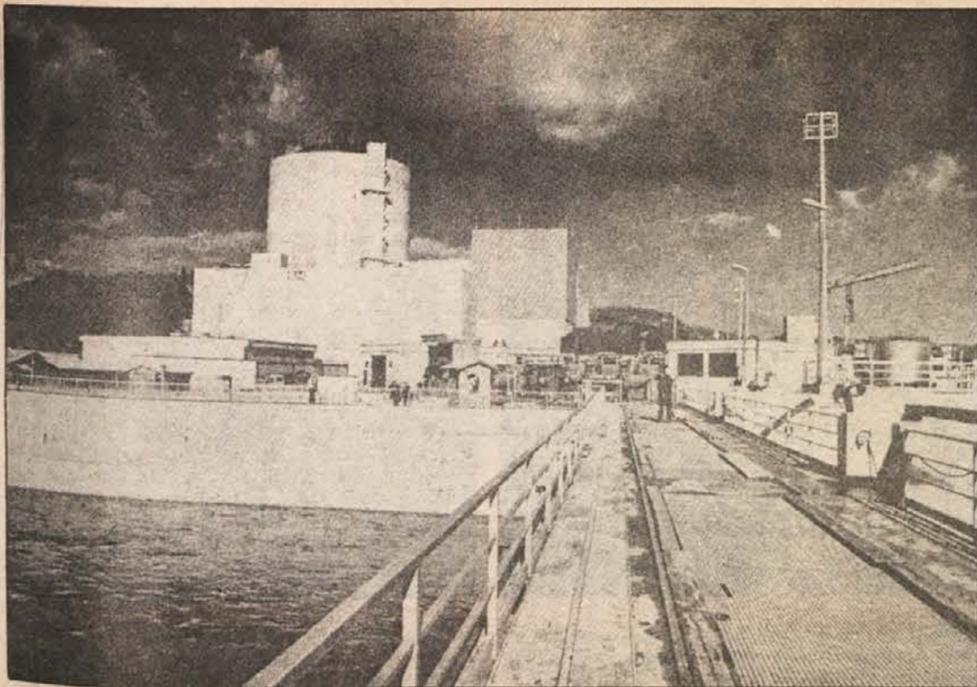
menil, da bi lahko zadeva postala koristna za mestno gospodarstvo. Luppisa je povezal z inženirjem Boberatom Whiteheadom, Angležem, zaposlenim v strojni tovarni Gasperja Matkovića na Reki. De Ciotta je Angleža s težavo pridobil za sodelovanje, avgusta 1864 so trije družabniki podpisali vzajemno pogodbo. Whitehead je zvečer, ko ni bilo nikogar v tovarni, s pomočjo 12-letnega sina Johna in nekaterimi delavci izdeloval del za delom novega orožja. Začel je tam, kjer je nehal Luppis. Angležu se je kmalu pridružil še Hanibal Ploech, Verončan, ki je slovel po tehničnih sposobnostih.

Orožje je bilo nared v jeseni leta 1866, prav v času, ko je nova kraljevina Italija zasedla Benečijo. Šlo je za nekaj povsem drugega kot kos cevi na steklena jadra. Orožje je lahko plulo pod morsk gladino, gnil ga je motor na stisnjen zrak. Predhodnik torpeda je bil dolg dobre tri metre in pol, tehtal je 136 kg, od tega je bilo 15 kg eksploziva. Plul je s hitrostjo do 7 vozlov na uro. Imel je vertikalne stabilizacijske plavuti in horizontalni krmilo, izdelan je bil iz kovanega železa, oblikovan pa je bil kot delfin. Pri prvih poskusih se je odlično obnesel. Luppis, ki se dve leti ni zmenil za delo bistrega Angleža, je ob novici o uspehu divji prihitel k njemu in zahteval, da sklenejo novo pogodbo z večjimi pravicami. Komisija obrambnega ministrstva se je prepričala, da ima orožje odlične lastnosti, družabnike so povabili na Dunaj, da bi tam sklenili pogodbo. Za 100 torpedov naj bi ministrstvo plačalo 200.000 goldinarjev. Pogodbo je ratificiral sam cesar. Potreben pa je bil ponoven praktičen preizkus. Na državne stroške naj bi predhodnik torpeda v reškem zalivu na 2000 dunajskih čevljev (632,5 metra) zadel in potopil cilj. Preizkus bi lahko izvedli takoj, toda zavlekla ga je Luppisova nenasitnost – zaradi inflacije je zahteval zvišanje odkupnega zneska. Poleg tega je hotel, da se orožje imenuje o njem in Whiteheadu, čeprav je bila njegova samo megljena ideja. Končno se je torpedna poskusna komisija 1867 le sestala. Orožje pa ni obdržalo smeri, izgubilo se je v morju, našli so ga čez poldruge leto. Whitehead je moral narediti še en

torpedo, poskuse so ponovili februarja 1868. Spet ni šlo gladko, torpedo ni obdržal nastavljenega višine. Anglež in njegov generalni tehnik Ploech sta v nekaj dneh izpopolnila krmilno napravo. Iz zapisnika je razvidno, da sta bili ladji med poskusom med seboj oddaljeni 600 metrov. Od 30 izstrelitev je torpedo s topnjače zadel jahto „Fantasie“, ki je služila za cilj, kar šestnajstkrat. Seveda je bila ladja zaščiten z mrežo, v kateri se je ustavljal torpedo. Ko se je topnjača premikala, sta bili od šestih izstrelitev uspešni dve, ko sta pluli obe ladji, pa je zadel od treh strelav eden. Aprila so opravili poskuse z novim torpedom, ki je tehtal 218 kg, na 29 izstrelitev jih je bilo uspešnih 12.

Navdušeni člani komisije so se vrnil na Dunaj, brzojavka s potrditvijo odločitve o izdelavi novega orožja je na Reki povzročila veliko veselje. Štrane pa je spet zamešal pogoltni in ljubosumni Luppis. Družabniki so morali sestaviti novo pogodbo, po kateri je dobil Luppis 40 odstotkov dobička, Whitehead 50, De Ciotti pa 10 odstotkov. Prva dva sta morala nekaj dati tudi Ploechu. Mir med družabniki ni trajal dolgo, Luppis je kmalu začel samovoljno nastopati kot edini lastnik podjetja. Anglež se je neljubege družabnika otresel z odpravnino in postal tudi lastnik tovarne, ki se je preimenovala v tovarno torpedov z njegovim imenom. Orožje je še naprej izpolnjeval, leta 1870 je že skoraj popoln primerek vrpico komisije postal na dno odsluženo ladjo. Whiteheadov patent je leto dni kasneje odkupila angleška vlada, ki sta ji sledili še nemška in italijanska. Angleža je Cesar Franc Jožef povzdignil med plemiče, modro kri so natočili tudi Luppisu. De Ciotta je bil izvoljen za reškega župana. V četrto stoletje županovanja je zares veliko storil za to mesto. Gradil je parke, palače, šole, njegova zasluga sta gledališče in pokrita tržnica.

Whitehead je torpedo še naprej izpolnjeval, dodal mu je celo žiroskop, izum Poljaka Obryja. Prvi, ki so uporabili novo orožje, so bili Rusi. Januarja 1878 sta dva njihova torpeda potopila turško ladjo. V bojevanju na morju se je začelo novo obdobje.

ATOMSKA ELEKTRIKA IZ SLOVENSKEGA URANA

Nekateri ga opisujejo kot jekleno sivo, drugi kot belo kovino, vsi pa so si enotni, da je uran danes strateška surovina največjega pomena tako v vojni kot v miru. Vendar uran ni v uporabi šele od tedaj, ko je človeku uspelo sprostiti atomsko energijo. V Jachymovu na Češkem kopljejo uranovo rudo že pol tisočletja — z njo barvajo steklo v črno, keramika pa dobi z dodatkom urana odtenke od rumeno-zelenih do oranžnih. Šele leta 1789 je nemški kemik Klaproth iz te rude prvi izločil in kemijsko določil novo prvino uran. Uran je med 92 naravnimi kemijskimi prvinami z atomskim številom 92 (toliko protonov ima v jedru) na zadnjem mestu, naprej od njega so le še transurani.

Seveda je vodilno vprašanje, kako uran najti. Pri iskanju največkrat izkoriščajo uranovo lastnost razpadanja, pri katerem se sprošča radioaktivni plin radon. Ker radon spremlja uran, je po njegovi navzočnosti mogoče sklepati o bližini uranove rude. Strokovnjaki Geološkega zavoda Ljubljana in Inštituta Jožef Stefan v Ljubljani so izdelali posebno metodo za odkrivanje podzemskih ležišč urana z radonom. Sicer pa običajno začnejo tovrstna raziskovanja z letali. Majhno radioaktivnost je mogoče zaznati skoraj povsod na zemlji. Kjer pa med sistematičnim križarjenjem s posebej za to opremljenimi letali izmerijo mesta z močnejšim sevanjem, tam nato opravijo še terenska merjenja s posebnimi napravami. Tako verjetno nahajališče uranove rude ozemeljsko še natančneje določijo. Včasih se obnesejo še druge metode, na primer merjenje radioaktivnih potočnih usedlin — ko ugotovijo povečano radioaktivnost, gredo proti toku in se približujejo izviru najmočnejšega sevanja. Tako so odkrili uranovo rudo v okolici Škofje Loke. Tem raziskavam sledi geološka vrtnanja, zadnja faza raziskav pa teče že neposredno v podzemskih rovih.

Geološke raziskave so pokazale, da Slovenija skoraj nima omembe vrednih kovinskih rudnih zalog (razen svinca v Mežici, živega srebra v Idriji in bakra v Cerknem) in tudi ne dobrega premoga ali nafte, vendar ima precejšnje zaloge urana in tudi torija, jedrskega goriva bodočnosti.

Največ urana v Sloveniji je v Žirovskem vrhu, v stranskem odcepu Poljanske doline. Tam so odprli rudnik na zalogah, ki bi morale zadostovati za potrebe jedrske elektrarne v Krškem za obdobje 15 let. Novejše raziskave pa so nekoliko južneje od tega rudišča našle vsaj enako količino rude, tako da je domače gorivo za našo prvo jedrsko elektrarno zagotovljeno za vse njeno „življenje“. Redna proizvodnja v rudniku urana v Žirovskem vrhu bo stekla leta 1983, leta 1985 je mogoče pričakovati prvo izmenjavo izgorelega urana v JE Krško s svežim gorivom, izdelanim iz domače rude. Dosedanje raziskave kažejo, da slovenske in jugoslovanske zaloge urana nekaj pomenijo tudi v svetovnih primerjavah.

Uran je v zemeljski skorji zastopan s tremi desetstičinkami utežnega odstotka. To ni tako malo, kot se zdi na prvi pogled, težava je v tem, da se uran pojavlja pretežno razpršen. Cenijo, da znašajo praktično izkoristljive zaloge urana na svetu okoli 2,500.000 ton, kar bi moralo zadostovati za potrebe človeštva tja do leta 2010. Dodatne zaloge urana so prav tolikšne, hkrati pa razvijajo tehnologijo hitro oplodnih reaktorjev, v katerih je mogoče uran 50 do 80-krat bolje izkoristiti.

V JE Krško bo od 48,7 tone skupne količine urana v reaktorju vsako leto potrebno zamenjati 16,6 tone goriva. Za to količino bo treba izkopati v Žirovskem vrhu okoli 160.000 ton uranove rude, iz katere bodo v tamkajšnji pre-

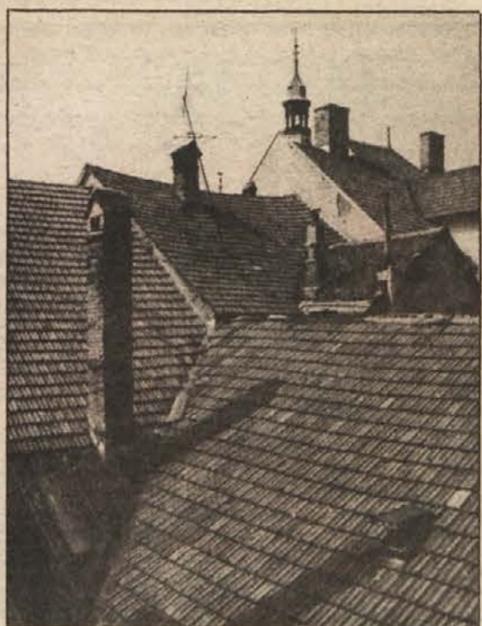
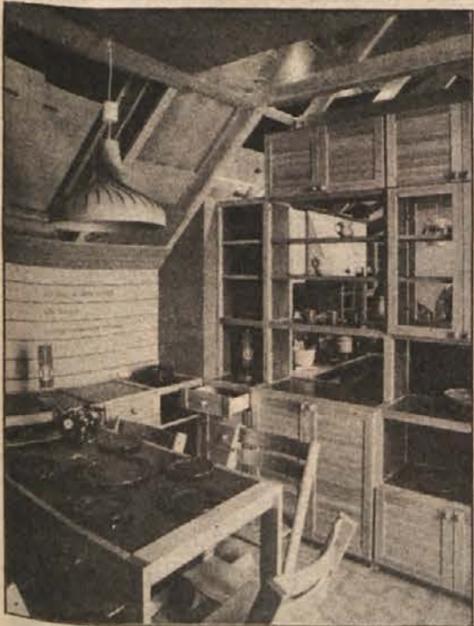
delovalnici izdelali okoli 120 ton uranovega koncentrata — tako imenovane rumene pogače. Kemijsko gre za uranov diuranat. Pri osvajanju tehnologije te predelave so se izkazali domači strokovnjaki, zlasti skupina pod vodstvom prof. dr. Jožeta Slivnika v Inštitutu Jožef Stefan. Ker leži Žirovski vrh sredi naseljenega območja in tečejo vode od tam v večje kraje, pri nas ni bilo mogoče uporabiti tehnologije, ki je primerna za v samoti ležeče rudnike. Predvsem je bilo treba poskrbeti za vračanje tehnološke vode v nov krog predelave rude. Pri takšnem kroženju vode v zaprtih krogih je nič ne izteka v okolico, ki tako ostaja čista. Takšno tehnologijo zdaj uvajajo tudi drugod po svetu, kar je veliko priznanje slovenski uranski tehnologiji.

Prof. Slivnik s sodelavci nadaljuje raziskave naslednjih faz predelave uranove rude. Ta predelava poteka prek uranovega heksafluorida, ki je plin, kajti le v plinski fazi je mogoče izotop U 238 obogatiti z večjim odstotkom izotopa 235. Slednji spremlja v naravi bolj razširjeni izotop U 238 le z 0,7 odstotka. JE Krško uporablja obogateni uran z 2–3 odstotki U 235. Obogatitev bo potekala še v inozemskih tovarnah tako kot izdelava tablet jedrskega goriva. Vendar tehnologijo izdelave teh tablet v Jožefu Stefanu že uspešno izvajajo, v prihodnosti bodo torej predvsem ekonomski elementi odločali, katere faze pridobivanja jedrskega goriva bomo še prepuščali tujim firmam.

Na koncu zgodbe o uranu se srečamo še z bistvenim vprašanjem: kako uran „gori“ v jedrskem reaktorju. Če bi šlo res za gorenje, bi na primer iz dveh ton oglja pridobili toliko toplote, kolikor je da en sam gram urana. „Gorenje“ urana je jedrska cepitev. Poteka tako, da nevtron zadane uranovo jedro in povzroči v njem tolikšno neravnovesje, da težko uranovo jedro razpade v dve jedri lažjih prvin, pri tem pa se sprostijo dva ali trije novi nevtroni in velika količina energije. Novi nevtroni so vir novih cepitev, ki pa v jedrskem reaktorju za razliko od atomske bombe potekajo nadzorovano.

V JE Krško se na ta način cepi le izotop U 235, medtem ko U 238, ki ga je znatno več, v teh reaktorjih ne gori, temveč se spreminja v transuransko prvino plutonij Pu 239. Plutonija najdemo v naravi zelo malo. Pridobljen v reaktorjih pa je uporaben kot jedrsko gorivo v posebnih „hitrih“ reaktorjih, kjer hitri nevtroni nezavrti zadevajo v plutonijeva jedra in jih cepijo. Če je v teh reaktorjih navzoč U 238, nastaja iz tega urana celo več plutonija, kot se ga porablja, zato imenujemo te reaktorje „oplodni“. Ker ti najboljše izkoriščajo jedrsko gorivo, naj bi bili to reaktorji prihodnosti. Težava z njimi je v tem, da je upravljanje z njimi še bolj zahtevno kot s „pohlevnimi“ termalnimi reaktorji krškega tipa, za katere, žal, tudi ne moremo trditi, da ne kažejo zob.

M. B.

MESTA NA PODSTREŠJIH

V zadnjem času si vse bolj prizadevamo, da bi ohranili za obdelavo čimveč plodne zemlje, to pa pomeni, da bo ostajalo vredno manj zemlje za zasebno, a tudi za blokovsko gradnjo.

Pred nekaj leti so se začeli tako iskalci stanovanj kot strokovnjaki bolj intenzivno ukvarjati z možnostmi o preureditvi podstrešij v stanovanja. Te možnosti so tako v starih mestnih jedrih, kjer so ostali zgornji prostori hiš neizkoriščeni ali pa so postali odlagalnišče odvečnih, starih ali neuporabnih predmetov, kot tudi v novih stanovanjskih hišah. Zaradi bolj udobnega življenja, ki si ga želijo ustvariti graditelji hiš, navadno zgradijo tako dnevne, torej bivalne prostore kot tudi nočne v eni etaži. Stanovanjska površina je zato velika, s tem seveda tudi podstrešje, ki pa ostane prazno. Torej so možnosti za spremembo podstrešij v stanovanja velike, vendar

pa je pot do takšnega stanovanja še vedno trnova, povezana z mnogimi napori, za katere pa ve leti, ki se takega dela loti.

Vsaka preureditev podstrešja je namreč individualna rešitev. Serijska rešitev ni možna, saj se ti prostori med seboj preveč razlikujejo, omejuje pa jo tudi že dana konstrukcija. Toda kljub temu prostor ne izgubi intimnosti, če ga zna izvajalec domiselno izdelati in opremiti.

Za ureditev bivalnih prostorov na podstrešju je potrebno gradbeno dovoljenje. Zanj je treba predložiti pri oddelku za gradbene zadeve risbe tlorisa, prereza in pogledov ter statični izračun s podatki o graditvi. To še posebej velja za dela, ki pomenijo konstrukcijsko spremembo hiše, kot na primer prestavitve ali prediranje nosilnih zidov, spremembo strešne konstrukcije, vstavljanje oken v streho.

Gradbeni predpisi o minimalnih višinah z zakonom omejujejo izzidave podstrešij, saj mora imeti podstrešno stanovanje vsaj polovico svoje površine v višini 2,30 do 2,50 metra. Po tem predpisu so za izzidavo podstrešja primerne vse strehe dvokapnice in vse čopaste strehe, kjer je naklon strehe večji od 30 stopinj. Čim bolj strma je torej streha, tem večja bo površina, ki jo je mogoče izkoristiti za bivalne prostore.

Podstrešni prostori zahtevajo veliko dnevne svetlobe, ki jo najuspešneje, a tudi najceneje dosežemo s podstrešnimi okni, seveda različnimi

glede na namembnost prostora. Vgrajena so med spirorce in sicer posamezno ali v nizu, če to dovoljuje strešna konstrukcija. Novost, ki jo je moč dobiti v naših trgovinah, je okno z vrtljivim krilom okrog vodoravne težiščne osi, ki ima različne možnosti nastavitve krila. Pred vgradnjo okna je dobro premisliti, kakšna naj bo njegova višina. Okno naj ne bo vstavljeno previsoko, da ga lahko očistimo.

Vendar moramo vedeti, da ne smemo vgraditi toliko podstrešnih oken, kolikor se nam zdi. Širina vseh strešnih oken na eni strani hiše skupaj namreč ne sme presegati polovice dolžine hiše. Če je torej hiša dolga dvanajst metrov, skupna širina vseh oken ne sme presegati šest metrov.

Eno najpomembnejših del na podstrešju pa je toplotno izoliranje talnih, stenskih in toplotnih površin. Toplotna izolacija je osnova dobrega počutja v prostorih, ki so poleti in pozimi bolj izpostavljeni zunanjim vplivom kot prostori v spodnjih nadstropjih. Dobra toplotna izolacija pomeni tudi prihranek pri stroških ogrevanja ne glede na to, za katero vrsto ogrevanja smo se odločili. V naših trgovinah lahko danes kupimo različne vrste izolacijskega materiala, ki ga izdeluje tovarna izolacijskega materiala Izolirka iz Ljubljane. Najbolj znan in razširjen je prav gotovo stiropor v ploščah. Vendar pa takšen stiropor kot vrhna plast za oblogo strehe ne pride v poštev. Če v takšnem primeru prelepimo stiropor s

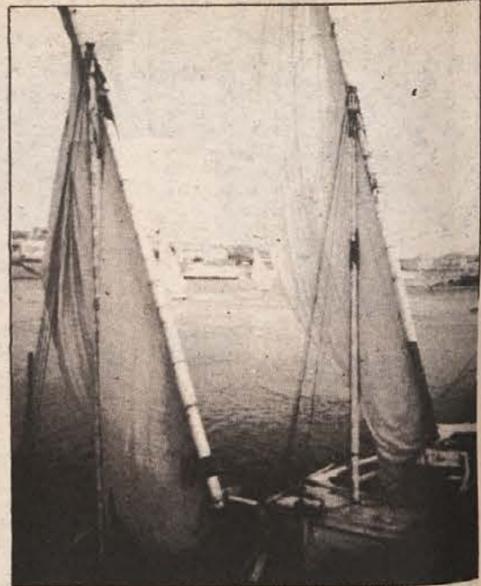
tapetami, naredi vsak udarec v steno luknjo. Zato moramo mehka izolacijska gradiva v vsakem primeru prevleči s trdo vrhno plastjo.

Eden izmed dobrih zvočnih in toplotnih izolatorjev je tudi mineralna volna. Zaradi anorganskega porekla in zelo dobrih fizikalnih in kemijskih lastnosti se uvršča celo med najkvalitetnejše izolacijske materiale. In katere so njene najvažnejše lastnosti? Zelo nizek koeficient toplotne prevodnosti, obstojnost pri temperaturah do 900 stopinj Celzija, ne gori, odporna je proti mikroorganizmom in mrčesu, kislanam ter različnim kemikalijam. Vgrajuje se z vsemi gradbenimi materiali ter je odporna proti trhljivosti. S stekleno volno je zato moč izolirati zidove, stene, pode, stropne, ravne in poševne strehe.

Poseben vtis pa dajejo podstrešnim prostorom finalni materiali. Brez lesa si na primer podstrešja skoraj ne moremo predstavljati: pojavlja se kot stropni opaž, stenska obloga, tla. Toplino pa dajejo stanovanju tudi opečni tlaki, pluta, tekstilne talne obloge in ne nazadnje duhovita razporeditev prostorov in oprema v njih. Da je res, tako smo se lahko prepričali na nedavni razstavi, ki jo je v Potrošniško informativnem centru v Ljubljani pod naslovom „Uredimo si podstrešno stanovanje“ pripravila Hoja v sodelovanju z Metalko, ki nudi kupcem material in opremo za ureditev podstrešnih stanovanj.

M. KRUMPAČNIK

"DAJTE MI BAKŠIŠ, PA VAS BOM BRANIL OTROK"

V Assuanu, skorajda na skrajnem jugu Egipta, se konča dobrih tisoč kilometrov dolga železniška proga, ki se začenja v Aleksandriji, na sredozemski obali dežele faraonov. Vlak je doživetje zase. Tretji razred, v katerega si upajo le najbolj korajžni — ali najbolj revni — od številnih popotnikov, ki oblegajo železniške postaje, je nevsakdanje prizorišče prepletanja egiptčanske revščine in najbolj tipičnega življenja. V obupni umazaniji povsod razmetanih odpadkov ponujajo nešteti prodajalci kokakolo, iz tankih, palačinkam podobnih kruhkov narejene sendviče, v vsakem trenutku lahko dobiš tudi vroč čaj, ki ga sproti kuhajo poleg stranišča, ali sladke sočne pomaranče. Može so oblečeni v džalabije, haljam podobna arabska oblačila, žene so od glave do peta zakrite z nepredirno črno tkanino. Pojav tujcev v kavbojkah in z nahrbtniki namesto vsemogočih cul in starinskih kovčkov vzbuja še vedno zanimanje in sproščeno, čeprav na trenutke že vsiljivo radovednost: ... Ver ar ju from? Vats jor najm? —

V Assuanu se pot konča. Velikanski jez, štiri kilometre dolg in več — kot kilometer širok v svojih temeljih, zapira tok sveti reki Nil, za njim se razprostira umetno preko petsto kilometrov dolgo Naserjevo jezero, ki se s svojim koncem krepko zajeda v severni del sosednjega Sudana. Pot naprej je možna z letalom. Ali, kar je veliko ceneje in kljub težavnosti zagotovo neprimerno bolj zanimivo: z ladjo proti jugu, do Abu Simbela, kjer stoji svetovno znana templja Ramzesa II. in kraljice Nefertari, ter od tam z ladjo in vlakom naprej do Khartuma v Sudanu. Poti se tam cepijo: po reki še naprej, na jug v Juba in potem v Kenijo ali pa proti jugozahodu v Centralno afriško republiko, kjer obupno slaba pot skozi ekvatorialne gozdove v vsakem trenutku grozi, da boš mora obrniti nazaj.

Ostanimo v Assuanu. Slava njegovega imena se vleče skozi vse dneve egiptovskih popotovanj, in turisti se poslavljajo v Kairu, Hardagi ali Luxorju rekoč: „Srečno. Tako ali tako se vidimo v Assuanu.“

In vendar sem izstopil na assuanski železniški postaji s precejšnjim občutkom tesnobe. Za mano je bilo tristo kilometrov in osem ur vožnje v tretjem razredu egiptovskih železnic. Začetek mesta se je raztezal v hrib na levi strani Nila in revne kolibe brez streh, narejene iz blata, pomešanega s sesekljano slamo, so me spominjale na naselja sredi puščave, nad katerimi plava tista tolikokrat občutena atmosfera popolne izgubljenosti.

Nikjer drevesa. Nobene sence. Bil je poldan in pod navpičnim soncem sem se zadnji pobral iz še malo prej prenapolnjenega vagona in krenil počasi proti Nilu.

Kakšna razlika, res! Kot bi življenje vzniknilo ob čudežnem dotiku večne reke, se je v senci povsod rastočega drevja raztezalo mesto solidnih, verjetno še pod Angleži grajenih stavb, plakati na steni takoj preko ceste so napovedovali film z Budom Spencerjem in Terencem Hillom v glavni vlogi, in v vrvežu na vsakem koraku stoječih prodajalnic so se peči mešali z večno hupajočimi avtomobili in konjskimi vpregami z razkošno okrašenimi kočijami, namenjenimi prevozu potnikov. Na zasilnih stojnicah so se cvrle ribe in felafli, nekakšna čudna mešanica, ki je imela na zunaj tako prijetno podobnost z ocvrtim mesom, znotraj pa jo je sestavljala edinole mešana, sesekljana zelenjava. Čaj, sladek in dišeč, je stal pet plastov, okoli dva dinarja, če sem menjal marke na sila živahni črni borzi.

V hotelu Continental sem uspel dobiti še zadnjo posteljo. S kartonom izdelano okno je bilo obrnjeno na zadnje dvorišče, z oguljeno palmo na sredini, še najbolj podobno sila zanemarjenemu smetišču. Rjuhe so bile preumazane, da bi si upal spati kako drugače kot v spalni vreči in iz stranišča preko hodnika je prihajal domač vonj po salnicah.

Vse skupaj za nekaj več kot dva stara tisočaka. Ni čudno, da je postal Continental stična točka večine potnikov po deželi faraonov, in škoda je bilo edino, da moj sostanovalec očitno ni bil eden od njih. Na sosednji postelji sta namreč že ležali dve culi, nabito polni z vrag si ga vidi čim in vse skupaj je bilo videti ob mojem, kljub vsemu še vedno solidnem nahrbtniku sila ubogo. Verjetno kateri od prišlekov iz Sudana — upam samo, da bo prignal ponoči še kamele v sobo.

Pa sem se motil. Zvečer sem pil čaj pred vhom, v prijetnem hladu, ki je vel od reke in poslušal, kako se sosedja pogovarjata o svojih potovanjih preko dežel Centralne Afrike. Pred dvema letoma sem bil tam, pridružil sem se jima in skupaj smo potem ugotavljali, kako smo spali, sicer vsak zase, na kampirnem prostoru pred hotelom Rock v Banguiju. Tudi Adolf, zmeden Nемеc, je menda še vedno tam. Pred dvema letoma je živel tam, ločen od vseh ostalih, govoril sam s sabo. Če ga je kdo karkoli vprašal, je samo ponavljal: "I am from

the jungle. Iz džungle sem, od opic." Kak mesec prej so mu pokradli do zadnjega koščka prtljage in kako je živel potem, je bila pravzaprav skrivnost.

In še zdaj, da je tam? Krepko čez polnoč je že bilo, ko smo se odpravili v sobe. Gerard, Švicar, kar za mano, in tako sem na koncu nekoliko sproščeno ugotovil, da je vsa tista roba njegova in da v sobo ne bo kože, kaj šele kamele.

Reka neslišno drsi, morda vsega dvajset metrov od hotela. Feluke, lahke ladjice z visokim belim jadrom, nenehno izginjajo za palmami otoka Elephantine in po sončnem zahodu, ko se mrak počasi spušča nad mesto, utripajoče v prvih lučeh, se zgrinjajo k bregu kot jata belih galebov, ki jih noč kliče na skalne grebene. Skoraj nespremenjene že tisočletja prevažajo tovore med vasi. Več kot štiri tisoč let je že tega, kar so težko naložene počasi lovile veter proti severu in se potem ponovno lahkotne vračale nazaj. Iz njihovega tovara, izklesanega v kamnolomih daleč na jugu, so počasi rasle piramide božanskih vladarjev, ki takrat verjetno še niso slutili, da bo postalo njihovo življenje slavno zaradi njihovega groba.

Tudi danes plovejo feluke težko naložene, ali pa so še lahko tako ponosne na svoj tovor? Komaj se dotaknejo brega, se vsuje z njih gruča turistov, otovorjenih s kamelami in klobuki ali smešno ležečimi turbani na velikokrat že osivelih glavah in vodnik potem kot pastir glasno govori: „Vidite, ladies and gentlemen, dame in gosposde, tukaj pa obrtnite pozornost na ...“

Gledal sem jih na bregu otoka Elephantine. Gruča otrok iz bližnje nubijske vasi se jim je vsula nasproti in začela cukati za rokave: „Bakšiš, mesje, bakšiš, svinčniki, bomboni, denar, karkoli že ...“ Že ostareli vodič, domačin, je skakal z drobno šibo med njimi in jih podil. Vedno znova so se mu vračali za hrbet in cukali za rokave: „Bakšiš!!!“

Kasneje sem zvedel, da se je tisti osiveli vodič dogovoril že na jadrnici. Nekaj malega bakšiša mi boste dali, da vas bom branil otrok, da vas ne bodo prosili za bakšiš.

Bakšiš — kako vsemogočna in večno prisotna beseda na popotovanjih v tem koncu sveta!

Zdelo se mi je, da so se pri tem vsi skupaj čisto solidno zabavali. In še utrdil se mi je ta občutek, ko sem

se nekaj dni kasneje pogovarjal z enim od vaščanov taiste nubijske vasi. „Saj smo revni,“ mi pravi, „toda pri nas nihče ne strada. In tudi naši otroci niti slučajno niso odvisni od tistega, kar naprosjačijo od turistov. Kaj hočeš, otroci so. Včasih se najdejo bogati tujci, ki hodijo sebi v zabavo okoli s polnimi vrečami bombonov ali svinčnikov in to jih je malo razvadilo. Starejši tega nikoli ne delamo. Mi smo Nubijci, razumeš, mi nismo Arabci!“

Zanimivo je, kolikokrat sem še kasneje slišal to ponosno pripombo. Nubijci, ljudstvo, živeče južno od Assuana, je sicer že pred tisočletji padlo pod jarem takratnega egiptovskega imperija, kar pa, kljub temu, da so kasneje sprejeli novo, muslimansko vero, ni omajalo njegovega samosvojega, ponosnega načina življenja.

Pravzaprav je bilo še kako občutiti to razliko že ob enem samem sprehodu skozi njihovo vas na otoku Elephantine. Ozki prehodi med ličnimi, večinoma iz blata in sesekljane slame narejenimi hišami so vodili proti poljem, ki jih je po kanalih namakala voda iz Nila. Ljudje so molče odkimali, ko sem jih pozdravil, in nadaljevali svoje delo. Nikjer vpitja in nenehne gruče, ki sem je bil tolikokrat deležen za svojimi petami. Na pesku ob reki so otroci v hlamudravih džalabijah igrali nogomet, očitno zelo približljivo igro v vsem Egiptu, na drugi strani otoka pa so se kot prizori iz paradiza dvigala v zrak vitka debela dateljninih palm. Zrak pod njimi je bil hladen in dišeč, skozi povešene krošnje ostro nasekanih listov je bilo včasih videti vitka jadra feluk in obrise templja na obzorju druge strani reke. Malo naprej so ležale izkapanine tisočletja stare vasi, po kateri arheologi še vedno brskajo v upanju za novimi odkritji. Večer je prijeten in oblit s topló svetlobo zahajajočega sonca.

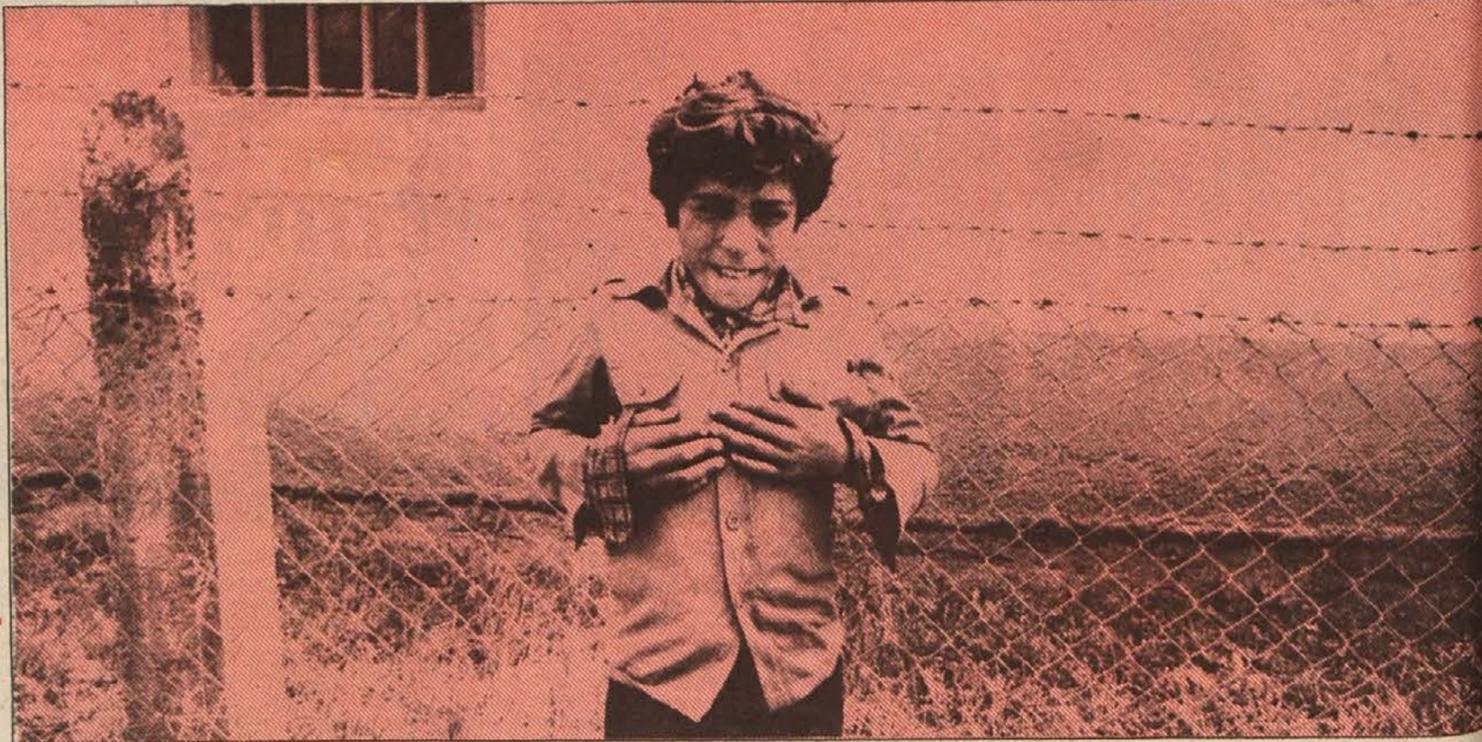
V trdi temi se ponovno odpravimo preko reke. Veter je pojenjal in z zvinitimi jadrni se izvije iz trepetajočih luči na vodni gladini feluka assuanskega čolnarja. Nekaj ljudi stopi na breg, ženska drži v naročju jokajočega otroka in počasi odidejo po pesku v hribček proti vasi.

Na drugo stran se peljemo le trije. Pomagam veslati staremu Nubijcu. Na eno oko je slep in s praznim pogledom zre nekam v vrh jambora. Piaster mu plača vsakdo za pot preko reke. Koliko neki je zaslužil danes? In koliko ljudi morda živeti od tega?

ZVONE ŠERUGA

Vlado Rozman

ROM VSEH ROMOV

„Sedaj se mi izteka mandat. Ravno zadnjič smo imeli zaradi tega šestanek prebivalcev romskega naselja Pušča v Prekmurju. Rekli so: „Vi boste ostali naš vodja do smrti, pa naj bo, kar hoče.“ Tako bo menda Vlado Rozman še naprej predsednik vaškega odbora v Pušči. Rom vseh Romov „prekmurški romski kralj“.

Vlado Rozman se je rodil leta 1929 v ciganskem naselju Pušča. Zaposlen je v Agroservisu, ima tudi popoldansko obrt. Ob tem je član republiške komisije za romsko vprašanje. Da slednje zahteva veliko volje in odločnosti, namiguje na trenutke tudi sam. Sicer pa gotovo veste za izrek, da doma ni lahko biti ne apostol ne žandar.

„Pomagal sem obrniti naselje Pušča na pravo pot,“ pravi Vlado Rozman. „Naš prvi cilj je bilo izobraževanje Romov in potem njihovo zaposlovanje. Skrbeli smo, da smo šli v korak z družbo in da smo ob tem izgubili občutek manjvrednosti. To se je kar dalo doseči, ker v Prekmurju ni diskriminacije.“

V Novem mestu in okolici pa sem opazil rasno diskriminacijo, če temu lahko tako rečem. Ob-

čutil sem jo. Ko sem šel v hotel v družbi dveh, recimo jima civila, je začel natakati tista dva drugače gledati, češ z Romom se družita.

Na proslavi praznika Romov v Novem mestu ni bilo občinskih mož in predstavnikov milice. Romi v Novem mestu so prepuščeni sami sebi. Nekaj časa je bil njihov vodja Bojan iz Šmihela. Čudim se le, da ni sprejel službe, ki so mu jo ponudili pred kratkim.

Vlado Rozman rad pove, kako v Prekmurju zastavijo svoje prireditve. „Mi povabimo ljudi z občine in milico, naj sami vidijo. Pri tem je važno, da ima tudi nekdo z občine govor. Dva naj imata govor: prvi naj Rome pohvali, drugi naj pove napake in jih pograja. Govora s strani občine v Novem mestu ni bilo.“

Pogovora je hotelo zmanjkati. Pa smo tovariša Rozmana vprašali, kar je nekoč vprašal neki doleženki družbenopolitični delavec člane neke delegacije, ki je obiskala Novo mesto: „Kaj je po vašem rešitev za cigane v Novem mestu: asimilacija ali geti?“ odgovora seveda ni bilo, Vlado Rozman pa je postal nemiren. „To je birokratska misel,“ je rekel. Malokdo bo to vprašal, tisti, ki vidi le sam sebe. Danes se moramo v družbi

vprašati, kdo smo mi in kdo so oni. V preteklosti smo bili vsi preganjani, vsi smo bili v današnjem položaju Romov, le da danes ni terorja.“

„Katero ime je pravo: Romi ali Cigani?“

„Cigan je lahko Rom ali pa „civil“, ki krade in ki ne živi, kot določa red. Ni pomembno, če smo Romi ali smo Cigani. Tudi priimek ni važen, ne? ! Če gremo v korak z družbo, smo v njej enakovrni. Ponosni smo, da smo Romi, ampak takšni, kot smo.“

Mislím, da družba ni dolžna podpirati lenobe. Od družbe ima pravico dobivati tisti, ki družbi kaj prispeva.“

Delo je za Vlada Rozmana vrednota. Delal je različna opravila na različnih krajih. V mladinski delovni brigadi je postal traktorist in je potem štiri leta vozil traktor v Banatu. „V tistem času sem sam v sebi videl več možnosti. Najbolj me je privlačila kovina.“

Tako je postal strojni ključavničar in je delal v „Panoniji“. Od vojakov je šel tako rekoč naravnost v Nemčijo, kjer je delal enajst let in si je pridobil veliko izkušenj. Večkrat je prihajal domov in takrat se je ukvarjal s problemi v romskem naselju Pušča. To delo ga je po vrnitvi v

domovino poleg poklicnih obveznosti precej zaposlovalo. Rome zato pozna v dušo, kot bi rekli.

„V Romih se je utrdil kompleks manjvrednosti. Iz tega izvira nedružbeno obnašanje, kakršno je med Romi v Novem mestu. V zvezi s temi Romi bi rekel: „civilni“ morajo spremeniti odnos do Romov. Občinski morajo naj delajo po zakonu, če je treba, naj ostro ukrepajo. Organizirajo naj sezonsko kooperantsko delo za Rome. Treba je spremljati uspehe otrok v šoli, da bi vsaj otroci bili družbi koristni. Milijoni, ki jih bo družba dala za Rome, ne bodo koristili, če se ne bo spremenil odnos do Romov, s tem da bo prisotna tudi njihova skrb za lastno bodočnost in bodočnost njihovih otrok.“

V naselju Pušča je to urejeno. Prebivalci delajo. Romska skupnost krajó kaznuje. Pri nas velja: biti odkrit, zastaviti kritiko in samokritiko ...“

To je povedal ponosno in z veseljem. Potem se je zamislil. „Rome smo dolžni izvleči iz krize. Te ljudi bo treba spremeniti. Vendar nekaj mora ostati, vsaj tradicija, njihov materin jezik ...“

MARTIN LUZAR

Stane Jarm

Lojze Čampa

Bojan Golija

Leopold Hočevar – Hoči

Milan Čirovič

Dušan Matoh

RIBNIŠKA PRETEKLOST SE SELI NA SLIKE

Ribniška dolina, nekdanje tako sloveča po obdarstvu, rešetarstvu, žličarstvu, kuhaličarstvu, zobotrebčarstvu in drugih cvetočih domačih lesnih obrteh, je čedalje manj suhorbarska. Znamenitega potovca, ribniškega krošnjarja, ki je bil včasih sposoben prikrižariti globoko v nemško deželo, je videti le še na turističnih prireditvah. Kaže, da se je tudi čas lončenega basa in drugih imenitnih izdelkov iz lončenine, ki so jih znali v teh krajih tako dovršeno oblikovati in poslikati, že povsem iztekel. Tega ali onega je v glavnem ostalo le še za spomin, za seme, ki pa ga, kot sami priznavajo, čedalje bolj umetno ohranjajo.

Novodobno življenje se namreč poskuša znebiti vsega, kar je odslužilo in postalo nekoristno. Prizanesljivo ni niti do tistega, kar sodi v tako imenovano kulturno dediščino. Tako celo stara kmečka arhitektura plačuje svoj davek. Hiše, tako značilne za ribniško deželo, izginjajo, na njihovih temeljih pa so zrastle take, ki bi po videzu in slogu bolj sodile v severnjaška mesta. Nedotaknjena, taka kot včasih, so ostala le še nekatera gospodarska poslopja in med njimi zavzema kozolec prav gotovo častno mesto.

Ribničani se zavedajo, da bo poplavi novega in neribniškega težko ubežati, saj je vdrla in nevarno ogrozila že mnoga področja. Odločili pa so se, da ji bodo kljubovali in jo zadrževali vsaj toliko časa, dokler ne spravijo na varno vsega, kar so proglasili za tako imenovano kulturno dediščino. V počastitev 900-letnice Ribnice, ki jo slavijo letos že vse leto, so se lotili več ustreznih nalog. V okviru teh opravil potekajo že nekaj let tudi likovne kolonije, imenovane po ribniškem slikarju, etnografu in ustanovitelju narodopisnega muzeja Janku Troštu. Udeleženci kolonij, slikarji in

kiparji, prenašajo v svoje likovne stvaritve motiviko, ki se jim zdi za pokrajino in ljudi najbolj značilna. Sadove razgrnejo vsako leto na razstavi, ki dopolni tradicionalni jesenski ribniški semenj.

Letošnja, četrta likovna kolonija je potekala prejšnji teden od ponedeljka do sobote, v njej pa so ustvarjali kitarji Stane Jarm, Lojze Čampa in Tone Lapajne ter slikarji Jože Centa (pobudnik kolonije), Bojan Golija, Leopold Hočevar – Hoči, Milan Čirovič, Dušan Matoh, Viktor Goričan in Izidor Mole. Čeprav tema tudi tokrat ni bila predpisana, so umetniki želeli ustreči posebni želji prirediteljev, naj bi namreč njihova dela odsevala motiviko ribniške pokrajine in življenja v sedanosti in preteklosti. Kot smo zvedeli iz pogovorov z udeleženci, bi večina izpolnila to željo, čeprav jim je ne bi nihče posredoval.

„Jaz nedvomno,“ je pritrdil akademski slikar in grafik Bojan Golija iz Maribora. „Tu me je najbolj pritegnila etnografska dediščina, predvsem suhorbarstvo in keramika. Ker sem v koloniji že četrtrič, se ne lovim pri izbiri motivov. Slikam kozolce, hiše, vse, kar je videti staro in pristno. Ugotovil sem, da so začeli tudi domačini nekoliko drugače gledati na svoje stare domove.“

Akademski slikar Leopold Hočevar – Hoči iz Trbovelj je dejal, da še ne more povedati vtisov iz Ribnice, saj je v tej koloniji prvič, poleg tega pa je še vse premalo videl in doživel, da bi lahko povedal kaj vrednega. „Rad se odzivam povabilom za kolonije, ker me način dela v njih veseli. Nisem pa pristaš tistih, ki pravijo, da moraš razpeti platno že pred vsakim motivom, ki te vznemiri. Zame je to premalo, jaz lahko dobro slikam le, če motiv doživim. Sicer je tako, kot bi

se okoli vozil z avtomobilom, mnogo gledal, videl pa nič.“

Med najbolj navdušenimi sta bila slikarja Milan Čirovič in Dušan Matoh, ki sta se predstavila za domačina. Kasneje sta povedala, da ni čisto tako, saj živi Čirovič v Ribnici, Matoh pa v Ljubljani in se vrača domov vselej, ko ga delo na SDK utruji. To pa ni malokrat. Slikarstvo ju veže že dolgo, saj sta likovno rasla drug ob drugem. Se pravi, da sta skupaj študirala, ustvarjala in si bila kritika. Tudi razstavljalata sta skupaj, največkrat v okviru bežigrskega likovnega društva, katerega člana sta. Čirovič je bil v koloniji tretjič, Matoh pa prvič. „Lani sem se že skoraj odločil, pa nisem imel časa,“ je pristavil Matoh. V koloniji sta veliko drugovala, sploh sta bila kot eden, le slikala nista enako. Medtem ko je Čirovič v svojo surrealistično krajino vstavil kuhalnico kot etnografski simbol, si je Matoh zamislil več slik, pravzaprav risb za likovno upodobitev ljudskega izročila.

Kiparji so si za delovišče izbrali hlad ribniškega gradu, tisto stran, kjer že stoje kipi iz prejšnjih kolonij in kjer nastaja nekakšna „mala Kostanjevica“. Najbolj zgovoren je bil vsekakor Tone Lapajne iz Ljubljane, akademski kipar, ki že dvajset let na svoji koži preizkuša status svobodnega umetnika. „Zdi se mi, da sem bolj prepričan svobodni kot pa svobodni umetnik,“ je hitro pojasnil pojem svobodenosti. „Mislim, da bi težko shajal, če se ne bi znašel. Znašel pa sem se, kot vidite, tudi tu.“ Z roko je pokazal na šotor, kjer si je pripravil bivališče, nato pa stopil h grajskemu zidu, kjer je „rihtal“ pitno vodo in elektriko. Kajti če hočeš svobodo užiti do popolnosti, si moraš tudi kuhati sam. „Pa še nekaj,“ je dejal po premisleku. „Šotor moram

imeti, da lahko ležem in spim poleg kipa. Začutiti moram, da mi je kip prijatelj, šele potem lahko delam. Tako mora biti tudi tu. Iz teh dveh kosov hrastovine bom naredil ženico, ki pričakuje. Sporočilo bo: pred domačim pragom. Tako sem si zamislil...“

Zapotočan Lojze Čampa, v Ljubljani živeči elektroinženir, kipar pa zato, da ima polnejše življenje, je na drugem koncu klesal stiliziranega krošnjarja. „Ta motiv mi je blizu, saj je tudi moj oče včasih krošnjaril, pa sem lahko to življenje sam občutil. Lahko delam samo iz hrastovine, ker se mi zdi kot kos življenja, ki ga je treba v nekaj preoblikovati. Poleg tega je to logično, saj je les sestavina življenja tukajšnjih ljudi.“

Kočevski kipar Stane Jarm se je sprva nekoliko otepal pogovora, češ da je že skoraj vse povedal v intervjuju za Dolenjske razgled, potem pa le spregovoril. „Veseli me, da v Ribnici s to kolonijo nekaj hočejo, tembolj, ker se tudi sam vsaj nekoliko štejem za domačina in lahko rečem, da se to dogaja na našem koncu. Škoda je le, da je delovnih dni tako malo in da smo tu vsi, še zlasti pa kitarji, v nenehni stiski s časom.“ Jarm ni skrival veselja, da je v koloniji našel somišljenike. Kot je povedal za Dolenjske razgled, v Kočevju, kjer živi in dela, nima pretirano veliko duhovnih sodrugov. Zato nemara je tudi prišel v Ribnico.

Slikarji in kitarji so svojo letošnjo nalogo do ribniške kulturno-zgodovinske dediščine opravili. Jeseni, ko bo razstava, se bo marsikdo začudil, koliko najrazličnejših vrednot kljub vsemu še premore ta, nekdanje tako sloveča dežela suhe robe.

I. ZORAN

ZMAGOSLAVJE NA INVALIDSKIH VOZIČKIH

V spomin na predanega pionirja slovenskega invalidskega športa je bil na dan borca v Mariboru 13. memorial prof. Bojana Hrovatina. Z ramo ob rami so tekmovali invalidi – paraplegiki treh držav; družno z našimi še iz Hraby na Čehoslovaškem in Italije. Po izkušnje so prišli tudi invalidi iz Makedonije, pričakovati pa je, da bodo po slovenskem vzoru organizirali paraplegike v Bitoli.

Lepe uspehe so dosegli člani novomeškega društva, med njimi tudi zakonca Jože in Anica Radej iz Blance v sevniški občini. Radejeva je bila prva v svoji skupini 1 B pri vožnji z vozičkom na 200 metrov, zmago pa si je priborila tudi v atletskem mnogoboju. Njen mož Jože, ki je trenutno predsednik novomeškega društva paraplegikov, v Sevnici pa vsa leta predsednik komisije za šport in rekreacijo pri društvu invalidov, je bil drugi v atletskem mnogoboju (skupina 1 C), in tudi v vožnji z vozičkom. Radej je prispel na tekmovalne invalidov treh dežel dokaj utrujen: za seboj je imel utrujajočo vožnjo z drugega konca Slovenije, z morja, kjer sta bila z ženo na dopustu.

Že navedba rezultatov pove, da so invalidi razvrščeni po skupinah, ki jih določa stopnja invalidnosti. Anica Radejeva je prebolela paralizo. Razporejena je v skupino 1 B. Paralizirane ima tudi roke. Lani je bila na evropskem prvenstvu na Dunaju prva v atletiki. Rezultate vedno primerja. Disk je vrgla z vozička 10,10 metra daleč. To ocenjuje za slabši dosežek, saj je tokrat tudi manj trenirala. Za cel meter je izboljšala svoj rezultat pri metanju kopja – 6,20 metra.

Zanimivo je, kako si invalidi pomagajo pri tekmovalnih z vozički. Naši običajno „dirkajo“ kar s standardnimi vozički ljubljanske Soče. Kajpak jih nekateri na vse načine „frizirajo“. Anica si za tekmovalne sposodi možev voziček, ker je z njega mogoče odstraniti naslonjalo. Drugi skušajo biti hitrejši tako, da zamenjajo večje obroče za poganjanje na vozičku z manjšimi in tako z rokami dosežejo večji zamah. Pri sprints

tu“ odstranijo tudi stranice. Potrebna je torej tudi dobrna mera iznajdljivosti.

Radejeva običajno trenirata kar na travniku ob svoji novi hiši nad Blanco. Dom sta zgradila brez nevspešnih stopnic, ki invalidom vozičkarjem tako grenijo življenje. Kljub hudi invalidnosti se preživljata z delom svojih rok. Jože ima urarsko delavnico, Anica pa že osmo leto dela na domu za sevniško Lisco. Izdeluje pentljice za nedrčke. Dvakrat do trikrat na mesec se s katrcem zapeljeta v Lisco po material. Pravi, da norma ni problem. Delo, ki sicer zahteva dosti spretnosti, opravlja s pomočjo naslonjala. Jožetu in tudi strankam s pokvarjenimi urami je v pomoč, da ure za popravilo občasno zbirajo kar po sevniških tovarnah.

Kako sta prišla do lične hišice, pred katero ne manjka lepih rož? Gradila sta, ko je zidal tudi Jožetov brat, njegova pomoč je bila nepogrešljiva. Družba je dala pomoč v obliki posojil. Sodelovale so sevniška stanovanjska skupnost, Ljubljanska banka in Lisca. Svojemu kolektivu je Anica še posebno hvaležna, čeprav dela doma. V tovarniškem pravilniku so imeli namreč določilo, da dodeljujejo stanovanjska posojila le delavkam z najmanj dveletnim delovnim stažem. Anica pa je bila začetenica, sedaj pa je prekaljena liščanka.

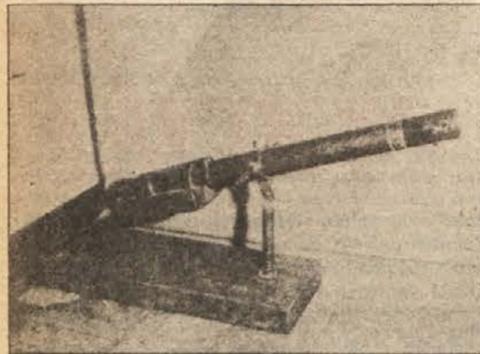
Ob enakomernem tiktakanju številnih ur sruje Jože Radej v svoji delavnici še prenekatero aktivnost novomeškega društva. Tovariši, ravno tako odlični športniki paraplegiki, Okorn iz okolice Šentruperta, Franc Kolenc iz Novega mesta, ki je bil med najstarejšimi na tekmovalju v Mariboru, komaj 16-letni Mirko Sintič, ravno tako iz Novega mesta, Tine Gorenc s Hudega Brezja in drugi še niso rekli zadnje besede.

Novomeško društvo vključuje 63 članov iz sedmih občin ožje Dolenjske, Bele krajine in Posavja. Skupaj delajo že četrto leto. Predsednik Jože Radej izraža željo, da bi svoje specifične športne aktivnosti na vozičkih še razvijali. Bolj kot tekmovalni šport nameravajo spodbuditi rekreacijske oblike za ohranjanje zdravja. Za to sta izredno koristna košarka in plavanje. Društvo se trudi tudi za organizacijo prevozov. Prav to povzroča invalidom vozičkarjem največ težav. Posajeni na invalidski voziček se ne morejo, kot drugi, posluževati javnih prevoznih sredstev. Preostaja torej prevoz z avtomobilom.

„Vse dražji bencin je vse hujshe breme. Za nas ‚hrbteničarje‘ bi moral biti bencin že kar nekakšen ortopedski dodatek,“ meni Jože Radej.

Naposed bo njihova slika po športnem rešenju prišla tudi na filmsko platno. V Mariboru so posneli zadnje prizore novega športnega filma „Zmaga“, v katerem nastopajo invalidi paraplegiki. Kamera je brnela, ko je bila na zmagovalnem odru Anica Radejeva.

PRVI PARTIZANSKI TOPOVI

Pomladi 1942 je partizansko gibanje na Dolenjskem in Notranjskem silno naraslo in postalo množično. Del slovenskega ozemlja med Kolpo, Ribnico, Ložem in Snežnikom je bil osvobojen. Kočevju so se partizani čedalje bolj približevali in ga stiskali v obroč. Partizani so prišli pred samo Ljubljano, boji so se bili le kakih 5 minut hoda od ljubljanskega dolenskega kolodvora. Na lgu so razorožili karabinerje. Partizanske čete Dolenjskega odreda so skoraj vsak dan napadale in minirale progo, po kateri so Italijani oskrbovali svoje garnizije v Kočevju in Ribnici. Uničevanje proge je stabiliziralo italijanske posadke v oddaljenih garnizijah, partizani so se iz dneva v dan čutili močnejše. Ponujale so se vedno večje priložnosti za širjenje svobodnega ozemlja.

Italijani so poskušali preprečiti takšno partizansko dejavnost. Zgradili so sistem bunkerjev, ki so partizanom zapirali dostope k progi.

Da bi lahko uničevali progo, so partizani morali rušiti bunkerje in uničevati posadke v njih. Uničevanje bunkerjev je bilo silno težavno in tvegano. Pod strojniškim ognjem so se morali bombaši približati bunkerjem in z ročnimi bombami ter minami uničevati posadke. V takem načinu bojevanja jih je mnogo padlo. Eni so pustili izrešena telesa na žičnih ovirah, druge pa so raznesle mine, ki so bile skrbno pripravljene, nastavljene in skrite.

ZA KOSILO: KUHAN SMODNIK

Po nekem težkem napadu, ki je trajal vso noč in so se partizani brezuspešno poskušali približati bunkerjem, je partizan Jože Kožar (Petruška Srečko) sklenil napraviti top, s katerim bi lažje in brez žrtve uničevali sovražnikove bunkerje. Tako se je rodila misel o izdelavi topa, ki je prišel v zgodovino NOB kot turjaški top.

Jože Kožar, doma s Turjaka, je bil rezervni narednik v bivši jugoslovanski vojski. Ko je stara vojska v aprilski vojni razpadla, je v bližini svojega doma zakopal nekaj vreč brezdimnega smodnika, svetleče topniške granate, večje število ročnih bomb pa tudi vrečo masti.

V svojih spisih Jože Kožar pripoveduje: „V začetku maja 1941 so na Turjak prišli Italijani. Skrivališče streliva so našli, me zgrabili in zaslisevali. Ničesar nisem priznal in se izgovarjal, da so strelivo najbrže zakopali vojaki stare vojske. Spustili so me. Strelivo so poslali v Ljubljano. Masti pa se niso dotaknili, bali so se, da je zastrupljena, pač pa so si privoščili vreče s smodnikom, menili so namreč, da je to posebna vrsta testenin. Vsebinsko vrečo so kuharji sesuli v kotle in dolgo kuhali. Ker se smodnik ni hotel zmečhati, so pač takega delili po porcijah. Sam komandant je prišel poskusit. Izpljunil je, ker ni bilo okusno. Tudi vojakom jed ni bila všeč, pa so kuhane „testenine“ vrgli na ognjišče. Ko so drugi dan odšli, sem našel še dve vreči neužitnih „testenin“, ki jih italijanski kuhar ni hotel vreti s seboj, in jih spravil na varno.“

Tiste noči leta 1942, ko se je plazil pod rafali strojnica, se je spomnil smodnika in obrazov Italijanov, ko so ga jedli. Sklenil je, da jim bo postregel z njim, toda sedaj na drugačen način. Idejo je zaupal tovarišu Vincencu Drobničju—Cenetu, s katerim sta že drugi dan poiskala cev minomete, zaupala komandirju čete zamisel in ga prosila za dovoljenje, da odideta na Turjak in tam iz cevi minomete, skritega smodnika in iz letalskih bomb, ki so padale po partizanskih položajih in pogosto niso eksplodirale, napravita orožje, podobno topu.

Komandir čete je to dovolil, vendar je pripomnil: „Delata konspirativno, da to naša četa prva, ki bo začela razbijati bunkerje s topovi!“

S cevjo minomete sta jo mahnila na Turjak. Vselila sta se v delavnico kovača Šušteršiča, kjer sta dobila na voljo najnujnejše orodje, aparat za avtogeno varjenje in stružnico, Kovač Šušteršič in kolar Gale sta jima vsak po svoje pomagala.

Cev so vdelali v hrastovo podlogo in jo pritrdili na dvokraki železni podstavek. Na srednji del cevi so z obročem pritrdili napravo za dviganje in spuščanje cevi (elevacijo).

Granate so izdelali iz nabranih italijanskih letalskih bomb. Bombe so najprej razstavili, potem pa so iz svinca in železa vili lijkaste konice in jih pritrdili na sprednji del letalske bombe. Lijkasta konica je bila na sredini votla in skozi to votlino so porinili velik žebelj, tako da je konica žeblja bila obrnjena navznoter proti vrhu bombe, glavica pa navzven. Naloga žeblja je bila, da po izstrelitvi, ko pade granata na zemljo, ali pa z vrhom zadane kakšen predmet, konica udari kapsulo na granati, izzove vžig kapsule, ta pa najprej detonatorja in eksplozivno polnjenje bombe, s tem pa tudi eksplozijo cele granate, ko pade na cilj. Na zadnji del granate so pritrdili pločevinasta krilca, ki so imela nalogo, da usmerjajo in umirjajo let granate po zraku.

Top je bil izdelan v treh dneh. Posebno težko rešljiva naloga je bil vžig smodnika v cevi. Najprej so ga mislili izvesti z zažigalno vrstico, tako kot pri starih Napoleono-

vih topovih. Pozneje pa so na zadnji del cevi vgradili prožilne dele puške in z njihovo pomočjo vžigali puškin naboj brez kroglice. Smodnik puškega naboja je v vlogi začetnega naboja vžgal ostali smodnik v cevi.

LASTNIK UNIČENEGA KOZOLCA SE NI HUDOVAL

Ko je bil top napravljen, je sledilo prvo poskusno streljanje. Kožar in Drobnič takole pripovedujeta: „Vsa vas se je zbrala na položaju. Najprej so ga napolnili z leseno granato brez eksploziva. Cev so usmerili na bližnji kozolec in iz razdalje 200 m sprožili. Po močni eksploziji je sledil pravilen let granate, ki je kozolec zadela in ga seveda poškodovala. Vsi so bili veseli uspeha, zlasti konstruktorja in pomočnika. Tudi lastnik kozolca se ni hudoval.“

Po uspehi preizkušnji so nadaljevali delo z dopolnitvami. Top so lepo pobarvali s sivozeleno barvo. Da bi dosegli čim večjo točnost streljanja, so napravili merilno napravo. Granate so obložili s svinčeniimi obroči, tako velikimi, da so dobili točen premer 81 mm, kot je bil premer cevi minomete.

Ko je bil top pripravljen za strel, ga je bilo treba še napraviti premičnega. Iz grajskega hleva so mobilizirali konja s sedlom in mu top natovorili na hrbet.

Naslednjo nedeljo je sledila generalna preizkušnja s pravo granato. Top so postavili na položaj pred pošto, cilj pa izbrali na kakih 600 m razdalje v smeri vasi Zapotok. V cev so porinili pravo granato, napolnjeno z eksplozivom in žebeljem kot udarno iglo za vžig. Smodnik so dekleta všile v svitlene vrečke. Stari topničar Jože Kožar je hotel varčevati s smodnikom in vstaviti v cev le eno vrečko, toda vsi drugi so hoteli vložiti kar tri. Zaman jih je prepričeval da je preveč. Vstavili so tri vrečke, hkrati.

Cev topa je dobila elevacijo. Vsi so nestrpnost pričakovali strel. Nagnetli so se za hiše in kozolce. Merilec je pogledal naokoli, če je kje še kdo, ki ni na varnem. Vse je bilo v redu, potegnil je za dolgo vrvico.

Strašno je počilo, top pa je odskočil več metrov nazaj in se nekajkrat prevrnil.

Oči vseh so bile uprte v smeri strela. Napeto so pričakovali, toda ne poka ne dima ni bilo na izbrnem cilju. Je mar granata zatajila? Šli so jo iskat. V strelcih so prehodili njive in travnike in se glasno opozarjali na previdnost. Toda granate niso našli.

Čez nekaj ur je partizanska patrolja, ki je prišla iz 3,5 km oddaljene vasi Zapotok, povedala, da je granata padla na sredino vasi in da so mislili, da streljajo Italijani. Namesto pričakovanih 600 m je granata odletela 3,5 km daleč, ker so vstavili preveč smodnika.

Glas o tovarni topov na Turjaku se je hitro razširil prek meja vasi. O tem so zvedeli tudi Italijani v Laščah. Govorilo se je o celih baterijah, ki jih izdelujejo partizani v serijah.

Komandant III. grupe odredov Mirko Bračič je odredil, da se prvi partizanski top premesti v štab grupe. V skritih gozdnih Mačkovca pri Ljubljani pa so ustanovili tehnični oddelek. Pionirji prvega topa so v teh delavnicah izdelovali ročne bombe, nove granate, pa tudi popravljali orožje.

Na novo osnovana tehnična delavnica je bila pod neposrednim nadzorstvom štaba grupe. Naredili so načrt za izdelavo petih topov in ga poslali v Ljubljano ter naročili, da bi cevi za topove in glavne dele izdelali tam. Naročili so tudi stružnico in drugo orodje. Mnogo naročenega blaga je prišlo in vse skupaj so skrili v Mokrcu, kjer so hoteli zgraditi majhno partizansko tovarno orožja. Do uresničitve takega načrta pa ni prišlo, prekrizala ga je italijanska ofenziva.

Dan pred začetkom ofenzive 15. julija 1942 je polk Italijanov zasedel Iško vas in se tam utaboril.

Prvi bataljon Krimskega odreda „Ljubo Šerčer“ jih je takoj napadel. Napad so začeli z novim topom, ki so ga postavili nad vasjo. Izstrelili so tri granate, toda vse tri so odpovedale in nobena ni eksplodirala. Potem pa se je še top pokvaril.

Ker se je začela italijanska ofenziva, so top v bližini Iške vasi zakopali. Gibljivost topa ni bila taka, kot so jo partizani tiste čase rabili, pa tudi streliva je primanjkovalo, ker je njegova izdelava zahtevala čas in take tehnične pripomočke, ki jih ni bilo. Danes je top v Muzeju ljudske revolucije v Ljubljani.

TOP IZ VODOVodne CEVI

Tudi po drugih krcjih slovenske zemlje so partizanski borci poskušali izdelati orožje podobno topu.

V začetku julija 1942 so dan za dnem okrog postojanke v Žužemberku pokale partizanske puške. Ostrostrelec je zadel oficirja, ki je z daljnogledom opazoval partizanske položaje. Kolono, ki je iz Stične napredovala proti Žužemberku, sta 2. in 3. bataljon

Zapadnodolenjskega odreda V. grupe odredov razbila in ji prizadejala hude izgube, tako da je bil promet prekinjen in preskrbovanje posadke možno edino še z letali.

V tem napetem ozračju, ko si italijanski vojaki podnevi sploh niso upali iz bunkerjev in zaklonišč, je na položaju Primoža, onkraj Krke, nenadoma strahovito zagrmelo. Dolg, sikajoč žvižg. Med posadko je nastal preplah, vojaki so begali po vasi, nekaj jih je bežalo iz Žužemberka. So mar partizani dobili topove, kot je bilo slišati?

Top, ki je napravil tolik preplah, je bil ročno delo partizanov 3. čete 1. bataljona Zapadnodolenjskega odreda, ki ji je poveljeval France Vrhovšek—Čičerka. Dva voda sta bila v zasedi pri samotni hiši za Zagradcem na severnem pobočju hriba Primoža nad Stransko vasjo pri Žužemberku. Pri tej hiši se je rodila zamisel o topu, ko so partizani gledali topovskim cevem podobne cevi za suhkrajinski vodovod. Prebivalci so ga začeli graditi tik pred vojno, a ga niso utegnili dokončati. Ostal je izkopan jarek in razmetane cevi.

Konstruktor in glavni delavec pri izdelavi topa je bil partizan Maks Biorki iz Šentruperta na Dolenjskem, po poklicu ključavničar. Po zvezi je dobil iz Žužemberka žago za železo, pile in nekaj drugega orodja. Eno izmed cevi so z ročno žago za kovino prežagali na dvoje. Vsa četa je žagala, mnogi partizani so imeli ožuljene dlani. Dober teden je trajalo, preden so prežagali cev. Nato je Maks pritrdil na zadnji del cevi kvadratno jekleno ploščo in zvrtil v cev luknjico za zažigalno vrstico in detonator, s katerim bi vžigali smodnik ter tako „sprožili“ top. Za polnitev so si preskrbeli približno kilogram smodnika v svileni vrečki.

Granato so napravili iz 40–50 cm dolge tanjše cevi, ki je lahko zdrsnila v debelejšo topovsko cev.

Za dno je Maks izrezal in opilil kos jeklene plošče ter jo z vijaki pritrdil v cev. Namesto vžigalnika so uporabili mino italijanskega lahkega minomete z varovalko v obliki propelerja. V „granato“ so dali še primerno količino trotila. Da bi imel izstrelek aerodinamično obliko, so napravili balistično glavo (vrh granate) iz cimenta, v katero so zabetonirali vžigalnik — mino. Pri kmetu, kjer so bili v zasedi, so si sposedili še dolgo železno verigo in par volov, s katerimi so top odpeljali na položaj.

Z verigo so cev privežali za bukev. Nagib cevi so uredili tako, da so jo podložili s kamenjem. Sicer pa je bil za bukvijo nekakšen jarek, ki je sam po sebi omogočal nagib cevi. Pomerili so na šolo naravnost na vrata. Potem so porinili v top vrečko s smodnikom, za njim še granato z aktiviranim vžigalnikom. V luknjico je dal Biorki vžigalno vrstico z detonatorjem.

Na srečo se je nekdo spomnil, da bi bilo dobro, če bi se topničarji in gledalci poskrili v zaklone. Biorki je prižgal vrstico in stekel v kritje. Napeto so čakali, kdaj bo počilo. Potem pa je zagrmelo.

Ko so prišli iz kritja, niso imeli kaj videti. Top je izginil, kot bi se vdrl v zemljo. Niti koščka železa ni bilo nikjer. Bukev je bila prežagana na dvoje.

Obveščevalci so se pozanimali, če je granata v Žužemberku kaj zadela. Tako se je čez nekaj časa zvedelo, da je odletel v Žužemberk kar cel top z granato vredi, ki pa ni eksplodirala, pač pa je bajje ubila italijansko vojsko mulo.

PARTOP Z MOČJO HAVBICE

Kasneje so slovenski partizani dobili topove od zaveznikov in niso čutili potrebe, da bi jih sami izdelovali. Tako so zavezniška letala pripeljala 3. julija 1943 ponoči na letališče v Otočcu štiri protitankovske topove kalibra 47 mm s 300 granatami, od katerih so hrvaški partizani prepustili slovenskim borcem dva, namesto drugih dveh topov pa so jim dali dva gorska topova kalibra 75 mm.

Ob kapitulaciji Italije pa so naši partizani zaplenili toliko topov in granat, da so divizije in celo nekatere brigade lahko imele posebne artilerijske enote.

Pokazalo pa se je, da topovi in havbice, zlasti težje, za partizane niso najprimernejše orožje. Tako se je rodil partop (partizanski top), ki so ga konstruirali partizanski tehnik po vzoru prvega turjaškega partizanskega topa. Nastal je iz velike potrebe po lahkem orožju, da bi ga partizani lahko povsod nosili s seboj in da bi to orožje bilo hkrati tudi učinkovito v napadih na bunkerje in utrdbe. Topovi in havbice so bili sicer zelo učinkoviti, toda bili so tudi težki in odvisni od cest, tako da so jih mogli partizani uporabljati le v razmerah, ki so to omogočale. Minometi pa proti utrdbam niso bili dovolj učinkoviti. Pri napadih, v katerih niso mogli sodelovati topovi, so bunkerje morali rušiti bombaši, ki so se utrdbam približali, jih napadali z ročnimi bombami in minirali, kar pa je bilo izredno tvegano.

Partop je prevzel oblike topa in minomete hkrati. Bil je lahek, njegova mina, ki je letela 100–150 metrov

daleč, pa je imela enak učinek kakor havbična granata. Imel je tudi svoje slabosti, bil je močno nezanesljiv in namerilna naprava ni bila izpopolnjena.

Prvi partopi so bili zelo preprosti. Za osnovo so imeli težke minomete s skrajšanimi cevmi. Mina je bila izvrsna; na italijansko čelado, ki so jo natlačili z več kilogrami plastičnega razstreliva 808 in vanj vtaknili enega ali več detonatorjev, so pribili leseno držalo, ki je bilo enako dolgo kot cev in tudi njegov premer je ustrezal premeru cevi. Ko so držalo vtaknili v cev, je bilo na njenem ustju videti le čelado z razstrelivom. Mino so iz cevi potisnili proti cilju tako, da so skozi luknjico v spodnjem delu cevi vžigali smodnik pod držalom. Pritisk plinov je bil dovolj močan, da je potisnil mino še kar precej daleč.

Partop ni imel sprva nobenih namerilnih naprav, pa četudi bi jih imel, si z njimi ne bi vedeli kaj pomagati. Na let okorne in počasne mine je vplivalo toliko raznih dejavnikov, da vsaj pri prvih partopih ni mogel nihče natančno presoditi, kam bo mina padla. Če je bil partop dovolj blizu cilju in je mina le našla pot vanj, je povzročila strahovito razdejanje. Ko so ga poleteli 1944, preden so ga prvič uporabili v napadu Vojkove brigade na domobransko postojanko v Hotavljah pri Gorenji vasi, preskušali v opuščeni italijanski vojašnici v Cerknem, so njegove granate napravile v zidovih skoraj meter široke luknje.

Napad na Hotavlje je sicer uspel in vojkovci so postojanko osvojili, toda brez pomoči in zaslug partopa. S tem novim orožjem so nameravali porušiti železobetonski bunker nad postojanko, ki mu z navadnim protitankovskim topom niso mogli priti do živoga. Toda partop se je razletel že po prvem strelu. Mina je namreč eksplodirala še skoraj v cevi in napravila tam, kjer je stal partop, veliko luknjo; še sreča, da mu topničarji niso preveč zaupali in so sprožili mino iz zaklona prek več metrov dolge vrvice, sicer bi jih eksplozija lastne mine vse pobila.

NEMCI POBLAZNELI OD POKANJA

Toda partizani niso vrgli puške v koruzo. Kasneje so partop izpolnili, topničarji pa so napisali navodilo za njegovo uporabo. V navodilih najdemo zapisano, da ima partop pet glavnih delov: cev, nožice, podlogo, namerilne naprave in mino. Cev je bila vzeta od srednjega minomete in je bila prežagana na polovico. Na zadnjem delu je bila vgrajena udarna naprava. Kaliber cevi je bil 81 mm, cev pa je bila teška 12,5 kg.

Nožice so bile od francoskega težkega mitraljeza St. Etien in skrajšane. Imele so napravo za premikanje cevi po smeri. Na nožicah je bil vijak, tako da je bilo mogoče cev pritrditi na ležišče za namerilno napravo. Nožice so bile teške 12,5 kg.

Podloga je bila pločevinasta in je bila teška 34 kg.

Mina je imela glavo in rep. Glava je bila napolnjena z razstrelivom, ki je bilo v pločevinastem lijkaju. Na vrhu lijkaja je bila luknja, v katero je bil vstavljen vžigalnik. Rep mine je bil lesen, na spodnjem delu pa je imel krilca, med kateri je bilo mogoče vložiti osnovno in dve dodatni polnitvi smodnika.

Imeli so dve vrsti min: težke in lahke. Prve so imele 12 kg in so vsebovale 5 kg razstreliva, lahke pa 9 kg s 3 kg razstreliva.

S tako izpolnjenimi partopi je 31. divizija napadla 19. novembra 1944 ponoči nemško orožniško postojanko v Železnikih v Selški dolini in jo po tridnevni boji tudi zavzela. Prav partopi pa imajo za to velike zasluge, kar dokazuje izjava enega od ujetih nemških orožnikov:

... Tako je prišla tretja noč. Ta je bila prvi pekel. Treskalo je okoli nas, da smo bili že čisto otopeli. Silna eksplozija me je vrgla pol metra od tal in treščila ob zid. Zračni pritisk je bil tako močan, da je nekaterim počil bobnič v ušesih. Ležal sem na postelji in jih klical. Čeprav so bili poleg mene, me ni nihče slišal. Bili smo povsem gluhi. Vsi smo bili že izčrpani. Od onih strahotnih eksplozij smo bili že skoraj blazni. Hotelo nam je raznesti glave. Slišal sem komandanta, kako je preklinjal vodstvo v Škofji Loki in zabavljaval čez ves svet, ker ni bilo pomoči...“

Takšna je bila torej partizanska artilerija, katere največji dosežek je bil prav partop. Kazalo je, da je partop idealno orožje za rušenje sovražnikovih utrdb iz bližine in da ga bodo partizanske enote začele še množičneje uporabljati. Vendar ni bilo tako. Prav takrat so začeli zahodni zavezniki pošiljati slovenskim partizanom tudi ročne protitankovske minomete (piate in bazuke), ki so bili še lažji od partopov, imele so namerilne naprave in večji domet, njihove lahke kumulativne mine pa so prebijale tako jeklene plošče tankov kot betonske zidove bunkerjev. Toda kljub temu, da so piati in bazuke potisnili partopove iz uporabe, je partop le ostal eden od mnogih dokazov partizanske iznajdljivosti.

BORIVOJ LAH

obzorja

prebrali smo Zlomljene pravljice

Letos je pesnik Jože Šmit zaokrožil število svojih let na šestdeset in ob tem življenjskem jubileju je Cankarjeva založba poslala med bralce pesniško zbirko „Eden izmed vas“. V nji je zajet izbor iz pesnikovega dolgoletnega ustvarjanja (izdal je devet samostojnih pesniških zbirk, 5 zbirk otroških pesmi in več prevodov), vendar izbor ni narejen kot nekakšna življenjska antologija, marveč prej predstavlja na nov način

osvetljeno dosedanje ustvarjanje. Gre za „novo branje starih verzov“, kot je zapisal Matjaž Kmecl v spremni besedi „Črta pod izpesnjenimi pravljicami“. Zbirka je razdeljena na osem sklopov, vsakega posebej pa v njej nekajvrstičnica. Uvod v zbirko in hkrati v prvi sklop je namenjen tudi za končni razmislek o lastnem pesnenju. „Pesni sem si /pravljico, / a / spreminjanja / je kratek, / morem prestopiti / praga / ničnosti...“ je zapisal Šmit, ki bi hotel bralca opozoriti, da izpesnjenimi pravljicami, ki ne sledijo od strani do strani, stoji drugačna resničnost. Pesmi iz prvega kroga so iz najzgodnejših Šmitovih del in govore o človekovi opipljenosti v svetu. V drugem krogu pesnik obuja spomine, radno in socialno obarvano, nekatera doživetja v tujini,

tretji izpričuje ljubezen do zemlje in kmečkega življenja, čprav je že čutili moteče tone izgnanstva. Iz svetov, „kjer se lepih sanj veselijo“ (življenje – pravljica), se pesnik vrača k zemlji „skesan in nežen“. Četrti krog je iz vojnega obdobja, gre za t. i. partizanske pesmi, peti pa govori o zrelem ljubezenskem in zakonskem čustvu ter o strahu, da ta „pravljica“ razpade zaradi minljivosti in tujosti, ki se oglašata v sicer pristnem čustvu in nazadnje tudi to „luč sveta“ razkrojita. Šesti krog zajema pesmi iz zbirke „Kako bomo umirali“; zanj je značilna eksistencialna groza pred smrtjo, ki se v sedmem sklopu pesmi poskuša odrešiti s posmehom, vendar v poslednjem, ključnem krogu pesmi tudi to „orožje“ odpove. Pesnik se znajde pred svojim razkritim življenjem, potegne črto pod njim in resignirano ugotavlja, da ni nič dosegel, da je svet izgubil svoj sijaj (Drobna, motna/ pohojena frnikula, / kdo ti še kdaj / vrne sijaj?), razkrita je ničevost človekovega življenja, ostali so samo porazi. „Samo naši porazi / o katerih molčimo, / ostajajo veliki“. Stih niso več rimani in gladko tekoči kot prej, lomijo se kot „raztrgani kriki“, ki izpovedujejo „nekí neubran svet in predvsem ljudi, / ki ga ne znajo več uglasti“. Mračni toni zagrinjajo življenje v temni plašč tragičnosti in iz te teme se prejšnje pesmi kažejo kot pravljice, sanjarije, mladostni neutemeljeni upi, iskanje življenjskega smisla, ki se ponavlja z mravljinčjo vztrajnostjo – „Med nebom in zemljo razpet / boš hodil tudi ti preklet, / in drug začne, kjer nehaš ti, / blodeč za tistim, / česar ni.“ Ta resnica je, kot je izpovedal pesnik, veljavna za vse. Zdaj morda bolje razumemo naslov zbirke „Eden izmed vas“.

MiM

ISKREN PORTRET

Karel Pirc, upokojeni inženir, pripelje v počitniško hišico v Piranu ženo Martino, ki naj bi ob morju pripravila hišico za zimo. Mož se vrne domov v Ljubljano, žena, upokojena lektorica, pa v samotni ob morju in v neurju, ki je prav takrat zajelo ta obmorski kraj, pre-

združiti tihožitje in krajino

Komaj poldrugo leto uči na senovski osnovni šoli XIV. divizije, kjer razdaja

mišljuje o preteklih letih in desetletjih.

To je kratka vsebina romana v dveh delih „Kavatina za angela vremenarja“ Mimi Malenšek, ki je pred kratkim zagledal luč pri Založbi Borec. Mimi Malenšek se je s tem delom prvič uvrstila v Borčev krog avtorjev, hkrati pa se je pridružila skupini naših pisateljev, ki pišejo spomine. Prav ta vrsta literature je postala zadnje čase v slovenski književnosti močno zastopana.

Avtorica nikakor ne more skriti; da je pripoved avtobiografska, čeprav sama trdi, da to ni le njena življenjska zgodba. Njena želja je bila, da na papirju ohrani ljudi, ki so odraščali z njo in njeno generacijo, a žive danes le še v njenem spominu ter v spominu sodobnikov.

V svojem delu govori Malenškova o znanih in prijateljih, o svoji družini, o vnukih, grebe po svoji lastni intimnosti, predvsem pa se ustavlja ob težavah, ki jih prinaša jesen življenja. Prav to subjektivno doživljanje preteklega življenja, prepleteno s številnimi družbenimi vprašanji, ki jih iskreno in pogumno razkriva v svoji pripovedi, dajejo delu poseben čar.

Četudi se v romanu Martina, torej poosebljena Mimi, dotika tudi najbolj bolečih točk v njenem življenju ter govori o resničnem trpljenju, pa je na koncu pripovedi čutili optimizem, vero v lepo življenje: ko je zjutraj odprla okna in vrata, je v hišico po dolgotrajnem deževju zopet posijalo sonce. „Angel vremenar se je obrnil proti severu. To nazanja lepo, sončno jesen,“ je ob koncu napisala pisateljica. Jesen kot letni čas, a tudi kot jesen življenja.

M. K.

SVETOVVLJANI

Koprška založba Lipa je izdala v prevodu Staneta Ivanca roman Jeana Blota „Svetovvljani“. Avtor je predvsem po-

znan kot generalni sekretar mednarodne pisateljske organizacije PEN in kot nekdanji šef oddelka za literaturo pri Unescu, piše pa kritike, eseje, prevaja in komentira ruske pesnike in seveda piše tudi sam. Izdal je že nekaj romanov, med njimi tudi „Svetovvljane“, s katerim se predstavlja slovenskemu bralstvu.

V romanu se Jean Blot (njegov pravo ime je Alexandre Blok, po rodu pa je Rus) skozi dogajanja, ki se plečejo okoli

družine Sternovih, sprauje po smislu človekovega bivanja. Oče in sinova, mlajši David je prevajalec v OZN in tako večkrat priča pretresljivih in smešnih prizadevanj človeštva, da bi doseglo enotnost, starejši Edward pa je pravni svetovalec pri mednarodni organizaciji in-

iz izložbe

Znanje je radost, ki ne mine, saj predstavlja stavbo, ki jo lahko gradimo vse življenje, v nji pa najdevamo, večja ko je, več zadovoljstva in veselja. Toda začeti je treba dovolj zgodaj. In če še naprej ostane pri primerjavi s stavbo, potem velja poudariti, da je zelo važno, kako so položeni temelji, da ni treba levega dne vse zgrajeno podreti in začeti znova. Poleg šole pomagajo polagati temelje znanja številne knjige, med njimi pa ni mogoče preskočiti enciklopedij, teh zaokroženih oblik zgoščene znanja in vednosti. Slovenci smo kot majhen narod prikrajšani za bogato enciklopedijsko literaturo, zato je vsaka enciklopedija, ki zagleda beli dan v slovenščini, velik dogodek. Te dni je na slovenski knjižni trg prišla prva od sedmih knjig Velike ilustrirane enciklopedije, ki je namenjena vsem tistim, ki ljubijo znanje in potovanja po pokrajinah vednosti.

Založnica Mladinska knjiga je za predlogo Velike ilustrirane enciklopedije vzela enciklopedijo znane londonske založbe Mitchell Beazley, ki je doživela že 28 izdaj v 23 jezikih. Izvirnik so prevajalci in sodelavci slovenske izdaje priradili za naše potrebe, vendar niso posegali v sestavo izvirnika. Založba je vztrajala le pri strokovnosti prevodov in dopolnjevanju besedila tam, kjer izvirnik iz razumljivih razlogov ni dovolj upošteval naših razmer. Spremembe so vnesli predvsem v družboslovni del enciklopedije, kjer so vnesli teme iz zgodovine jugoslovanskih narodov in delavskega gibanja.

Prva knjiga nosi naslov Zemlja in govori o planetu, na katerem živimo. Največ prostora je zato, razumljivo, namenjenega geologiji in kmetijstvu. Na 268 straneh je zbranih obilo podatkov o zgradbi Zemlje, o vremenu, morjih in oceanih, o naravnih bogastvih,

poljedelstvu, kulturnih rastlinah, divjačini, skratka pot skozi prvo knjigo nam razkriva podobo našega rodnega planeta v vsej njegovi pestrosti. Besedila spremlja okoli 1.500 ilustracij, kar 900 jih je barvnih. Slike, skice, zemljevidi, fotografije in drugo slikovno gradivo pomaga pri doumevanju podane snovi, je pa samo zase tudi dovolj privlačno in poučno.

Zemlji bodo sledile še knjige: Narava, Stroji, Znanost, Človek in dve knjigi Zgodovina.

Cena 5.964 din za vseh sedem knjig v prednaročilu je seveda precej visoka, vendar pa možnost poravnave v 6 ali 10 obrokih povečuje dostopnost knjige. V prosti prodaji bo enciklopedija dražja za 1.536 din. V uvodni besedi je predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti Janez Milčinski zapisal, da je enciklopedija res draga, vendar vredna vloženega denarja. „Ni zbirka takšne vrste, ki je za okras ali polnilo predstavnške knjižne omare... To so knjige za živo rabo, v njih bo vsakdo našel, kar bi rad izvedel.“

MiM

tektualcev in tako pri viru drugačnih izkušenj, so pravi svetovljani in kot taki hvaležna tema za avtorjevo osnovno premisslanje.

„Če človek potuje po svetu, postane življenje čudno in se bolj podreja prostoru kakor času. Včasih se zdi, da ni ne preteklosti ne prihodnosti ne razločnih krajev, marveč ena sama sedanost,“ je v romanu zapisal Blot. Življenje je zaradi potovanja, odhodov in prihodov sicer polnejše, vendar ne teče tako, kot bi moralo, zato svetovljanstvo morda zares ponuja svojevrstne odgovore na temeljna vprašanja človekovega bivanja v svetu.

BREZ SLEDU

Odkar je izšla knjiga „Bermudski trikotnik“ – v izvirniku leta 1975, nato pa v mnogih jezikih, med njimi tudi v slovenskem prevodu pred petimi leti – je njen avtor Charles Berlitz, pisec še drugih uspešnic, dobil kopico pism od bralcev z vsega sveta, na svojih številnih predavanjih pa še veliko ustnih poročil, ki so mu razkrila, da se je v svoji knjigi dotaknil zares žive skrivnosti. Izkazalo se je, da je bilo skrivnostnih dogajanj v zdaj že slovitem Bermudskem trikotniku veliko več, kot je sprva mislil. Ponovno se je torej lotil zbiranja in preverjanja vseh dogodkov in tako se je rodila še

ena knjiga o čudežnem predelu na Atlantiku – „Brez sledu“. Tudi to delo imamo priložnost prebrati v slovenščini, za kar je poskrbela mariborska založba Obzorja. Prevod, opravil ga je Jože Plešelj, smo dobili dobra tri leta po izidu angleškega izvirnika.

„Ta knjiga ne namerava poučevati nevernikov, niti jih razsvetljevati, še manj pa jih preprečevati o resničnem obstoju te skrivnosti, marveč želi podrobneje raziskati do zdaj še neobdelane, pa tudi nove primere,“ je zapisal avtor v predgovoru. Samozaupljivo nato skozi knjigo raziskuje te primere in vodi bralca po spolzki poti na „skrivnostna območja vedno večjih, morda celo neskončnih dimenzij“. Podatki, ki jih je Berlitz zbral, govore, da je v obdobju zadnjega pol stoletja na območju Bermudskega trikotnika skrivnostno izginila velilkanska množina ladij in letal, ne da bi za njimi ostala najmanjša sled o tem, kaj se jim je zgodilo. Nikoli niso našli ostankov ne preživelih. Uganka je toliko večja, ker se je veliko nenadnih zginotij pripetilo v lepem vremenu. Ali gre za nekakšno vnebovzetja zaradi obrnjene sile teže? Gre za dematerializacijo zaradi močnih, ne navadnih sil? So letala in ladje zašli v časovno okno, ki služi višji inteligenci za potovanja skozi čas in prostor?

„Bolj preprosto in manj tvegano je zanikati te pojave, kakor poskusiti pojasniti nerazložljivo,“ pravi Berlitz in bralcu prepriča, da v skladu z živahnostjo domišljije in dejstev, ki jih je v knjigi navedel, najde takšno ali drugačno, rešitev skrivnostnega Bermudskega trikotnika.

Zabavo pri Branju! Skrivnosti delajo življenje lepše, zato kar naj bo Bermudski trikotnik in njemu podobni čudežni predeli.

PAVEL PERC

MiM

TOLAŽBA, STARA TRISTO LET

Brezovica je na Slovenskem več. V bližini Šentjerneja sta celo dve vasi s tem imenom, vendar si upam trditi, da je tista Brezovica, kjer stoji nizka hiša, katere vhod je skoraj zastrt z bujno rastočimi in bujno cvetočimi rdečimi vrtnicami, skozi njena okna pa v prijaznem nedeljskem popoldnevu prihajajo namesto navijaškega vreščanja radijskega športnega popoldneva mili zvoki starih domačih citre, na svetu le ena. Pravijo, da je ta Brezovica dala gradbeni material, iz katerega je zgrajena bližnja kartuzija Pleterje in da je še danes videti dolinice in jarke, iz katerih so nabirali naplavljeni pesek. Pravijo, da so takrat celo prestavili strugo bližnjemu potoku. Pa česa vsega ljudje ne pravijo in česa vsega niso odnesli s sabo na tiho malo pokopališče sredi vasi, menda enega najlepših na Dolenjskem. In če bi stare citre, katerih zvoki tako mehko prodirajo skozi nizka kmečka okna, znale pripovedovati, bi lahko zvedeli od njih marsikaj o veseljačenju in o tugovanju v tej šentjernejski dolini. Tako pa strune le podrhtevajo pod vajenimi prsti in njihovi zvoki parajo nemočno dušo.

Jožefo Bratkovič sem spoznal na folklornem koncertu v Novem mestu. Ko je napovedovalka najavila tisto leto stare citre in Bratkovičevo mamo, ki je igrala na njih, je bilo v tišini, ki je nastopila za čutiti, kako ji je nerodno, da namesto v svoji izbi sedi na velikem osvetljenem odru. Šele znani, v tem velikem prostoru nekoliko nevajeni zvoki citre, so ji počasi vračali samozavest.

Tisto popoldne, ko sem se oglasil pri njej doma, pa je bilo čisto drugače. Bilo je eno tistih nedeljskih popoldnevo, ko Bratkovičeva Pepca v izbi bere časopise, ko pride na obisk sestra Tončka in se pogovarjata o starih časih in ko so pri roki citre, da bi bili spomini še bolj živi. Potem pa, ko je čaša spominov le pregrenka, roka sama zaide na strune in izvabi iz njih balzam za vse rane tega sveta.

Pepin in Tončkin rod izhaja iz Ostroga. Pri Dvojmoču se reče hiši. Kot na vseh takratnih kmetijah je bilo tudi pri Dvojmočevih mnogo otrok, zvesti član družine pa so bile tudi stare

citre, ki so poživile dolge zimske večere, razgibale vaško mladež v poskočne plese, spremile iz hiše mnogo nevest in blažile žalost na sedminah. Pepin oče je dobro igral na njih in vadil tudi svojo hčerko. Vsaj eden v družini je moral znati igrati, po malo pa so brenkali kar vsi. Oče jih je dobil od deda, vendar pa se tudi ded kljub vsemu naprezanju ni mogel spomniti, kdaj so citre prišle k hiši. Bile so pač tam, v veselje in tolažbo vseh rodov najmanj tristo let.

Ko se je Pepca omožila, so z drugo doto prišle za njo v Brezovico tudi citre. Kot bi slutile, kje bo hrepenenje največje in žalost najtežja. Pepin mož se je namreč kmalu po poroki, ko se jima je rodil sin Milan, podal v svet, da bi mladi družini priskrbel večji kos kruha, kot pa ga je lahko z muko izbezal iz tistih nekaj hektarov zemlje, kolikor jih je hiša premogla. Kot večina slovenskih izseljencev iz dvajsetih let tega stoletja se je podal v Južno Ameriko. Iz Buenos Airesa v Argentini so prihajala pisma, mesec za mesecem, leto za letom. Najprej pogosto, potem pa čedalje poredkeje. To so bila pisma upanja, tolažbe, razočaranja. Našim se je v negotovosti polni Argentini le redko nasmehnila sreča. Medtem pa so tekla leta in mladost je minevala. Pepca se je morala sama s sinom znajti, kakor je vedela in znala.

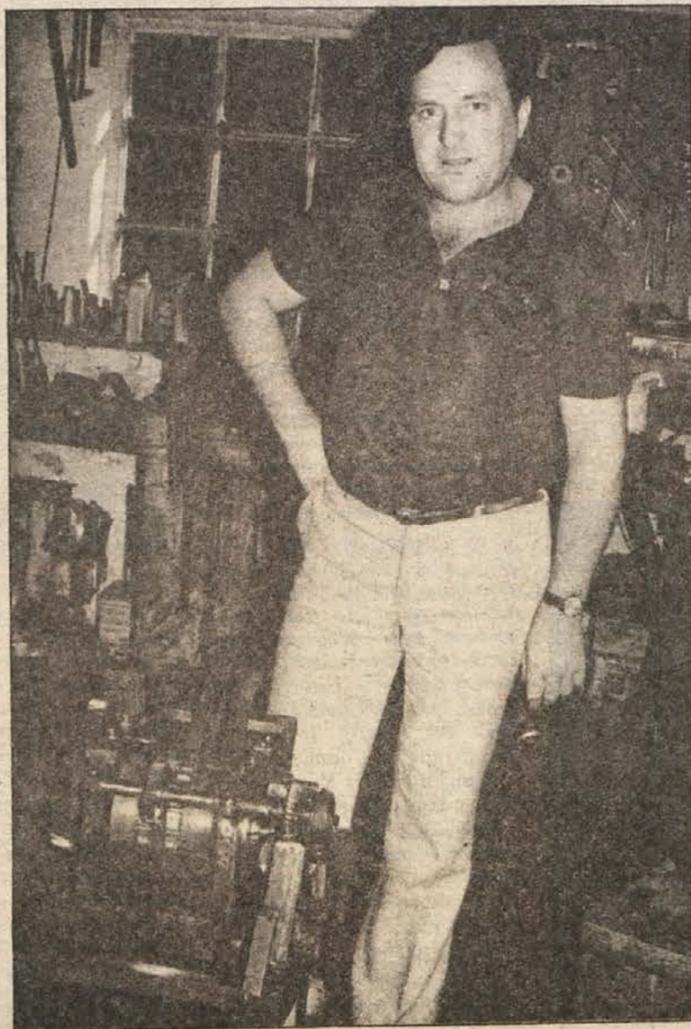
Obdelovala je polje, hodila na dnino, za dodatni vir dohodka pa je poskrbela tudi tako, da je odprla domači vinotoč. Ker je medtem, ko so se gostje krepčali, zabrenkala tudi na citre, je šel posel še kar dobro od rok. Ljudje so se tam, kjer je bila muzika, radi zbirali in niso toliko skoparili z denarjem. Tako je tudi Pepca s sinom preživljala dolga leta čakanja. Potem pa je prišla druga svetovna vojna in z njo nova žalost. Dolgo iz Argentine ni bilo nobenega glasu, potem pa je prišlo iz Kanade uradno sporočilo, da je Pepin mož Ivan Bratkovič umrl v nesreči v rudniku. Kako in kje se je to zgodilo, Pepca najbrž ne bo nikoli zvedela. Ve samo to, da je bilo to leta 1942, da je bila takrat vojna in da se je med vojno marsikaj zgodilo. Žal ne živi več veliko Slovencev, ki bi v Buenos Airesu mogli poznati rojaka Ivana Bratkoviča, ki je v domovini pustil sina in ženo, da sta si ob citrah lajšala ure čakanja. Čakanja, ki je postalo večnost.

Vendar pa so citre v lasti Dvojmočevega in Bratkovičevega rodu vajene deliti tolažbo, veselje in žalost. Če bi znale govoriti, bi iz teme pozabe priklicale še kakšno podobno zgodbo. Sedaj pa samo zvenijo, da para dušo, umirjeno pod prsti osemindesetletne Pepce Bratkovič in veselo in vznese pod prsti njenega vnuka Janeza, ki si je postavil novo hišo poleg Pepine, in morda bodo tako zapele tudi pod prsti pravnukov, ki že čeblijajo okoli nje.

TONE JAKŠE

po sledih napredka

„MORAŠ BITI POSEBEN ČLOVEK, DA SPLOH ZDRŽIŠ“

Tudi 46-letni obrtnik Konrad Ajster (puškarstvo in kovinska galanterija iz Krške vasi) občuduje Japonce, saj vztrajno in pridno kot mravlja skuša, kjerkoli je že mogoče, poenostaviti in poceniti svojo proizvodnjo, s tem pa tudi ohranja visoko konkurenčnost. Že tedaj, ko se je v Kranju učil za puškarja, je uveljavil prvo inovacijo. Nadrejeni so se samo nasmihali njegovemu brzospročilu za puško, ko pa je naredil zračno puško, iz katere se je izstrelil zaril v leseno deščico kar 15 milimetrov, mojstrova puška pa je pognala zrno le 10 milimetrov globoko, so mu vsi priznali, da je učenec prekosil učitelja. „Posvarili so me, da mi ne sme uspeh stopiti v glavo, a pohvala in celo manjša nagrada za to, ker so po mojih zamislih pričeli izdelovati puško, sta mi veliko pomenili,“ pripoveduje Ajster.

Ko je služil vojsko, je moral kot voznik tanka doobira vedeti ne le, kako se lahko premika ogromna jeklena gmota, marveč tudi, kako bi lahko tank popravil. Izdelal je mnogo skic zapletenega hidravličnega menjalnika in to proučeval tudi pozneje, doma. Tako se je rodila hidravlična gonilna priprava „z avtomatskim menjavanjem brzín in posameznim pogonom koles motornih vozil,“ kakor je zapisano na patentni listini, ki jo je Konrad Ajster za izum iz leta 1970 dobil šele lani.

„Res moraš biti poseben človek, da sploh zdržiš, preden pri nas uveljaviš izum ali inovacijo. Marsikakšno grenko moraš požreti, celo ponižanja sem doživel. V ljubljanski patentni pisarni so mi na primer rekli, da ne poznam osnovnih fizikalnih zakonov. Že od nekdaj sem bolj mirne narave, sicer bi vzrojil in že zdavnaj opustil željo, da bi stuhtal kaj novega. Pri nas vprašanja izumov ni, marveč je vprašanje vzdržljivosti,“ zagrenjeno pojasnjuje Ajster. Prav zato spoštuje tiste, ki znajo ceniti že samo idejo za inovacijo. Pravi, da Jugoslavlani nismo neumni, da pa zavirajo izumitelje ravno tisti, ki bi jih morali spodbujati. Zanimivo je, da je prvi izum – pripravo za mehčanje zrezkov patentiral že v dobrem letu, za dva izuma pa je dobil patentno listino po več kot desetih letih.

Čeprav posveča veliko časa izumiteljstvu, Ajstrova obratovalnica ne peša. Nasprotno. Izdelal je dva stroja za valjanje navojev, od katerih eden valja kar dva navoja hkrati; potem je tu še priprava za vlijanje odlitkov, po svoje pa je poskrbel še za galvansko cinkanje. Inovacij je na pretek dodelana tehnološka priprava, da je storilnost vsakega

izmet materiala pa bistveno manjši, kot če bi poglavitni proizvod – vrve sponke, ki jih kupujejo hmeljarji po vsej Jugoslaviji, izdelovali po starem. Samo lani sta nekvalificirana delavka in Ajstrova žena Milka, ki je hkrati še knjigovodja, po polavtomatskem postopku, kjer je bolj v ospredju spretnost, izdelali okoli 150.000 sponk. Mojster Konrad je poprijel, kjerkoli je kaj zaškripalo, precej pozornosti pa je posvetil svoji prvi ljubezni – puškam. Popraviti zna vsako lovsko ali zračno puško, naredi pa lahko vse dele razen cevi.

Ker je v naših tovarnah razpoloženo precej nenaklonjeno inventivni dejavnosti, številni Ajstrove izumi in inovacije še niso zaživel v širši praksi. Nekatere tovarne, kot na primer Hypos Muta, so sicer same dale pobudo, da bi Ajstrove izumiteljsko delo kronale z izdelavo prototipov. Ker pa bi morali nekatere dele prototipa izdelati v tujini, saj doma menda nimamo takih strojev, je vse ostalo pri papirnatem dopisovanju. Konrad Ajster, ki hoče vedno narediti tisto, o čemer drugi pravijo, da je nemogoče, se je tako sam lotil izdelave prototipa rotacijskega motorja za vse vrste goriva. „Moj motor prekaša Wanklovega, saj slednji nima dolge življenjske dobe pa tudi kompresija mu prej pade, ker hitreje obrabljeni kompresijski elementi ne tesnijo dobro,“ skuša poljudno pojasniti pomen svojega izuma Ajster, ki je vesel, da mu bo vsaj nekatere elemente naredila Iskra. S stroji, ki jih je sam napravil za svojo obratovalnico in raznimi izboljšavami je resda prihranil na desetine starih milijonov; zdaj se mu nasmihajo morda najpomembnejši zaslužek od lastnega izuma. O tem ne govori. Ve, da bo pot do oživitve ideje spet trnova, toda neverjetna potrpežljivost ga žene k cilju. Medtem mora proizvodnja v delavnici nemoteno teči in Ajster bi rad še to in ono postoril zase v prijetni hiši ob Krki.

„Ne morem videti kompliciranih stvari. Pri meni je vedno v ospredju enostavnost in ekonomičnost,“ znova poudarja. Da je to zanj življenjsko vodilo, dokazuje tudi eno od njegovih sistem centralne kurjave, ki ga je uporabil pri ogrevanju svoje hiše. Je cenejši od nemškega sistema, saj ne potrebuje štiripolnih ventilov, radiatorji so dvakrat hitreje topli, Ajstrove peč na trda kuriva ali olje pa ima 90-odstotni izkoristek. Bo za ta dosežek spet treba čakati patentno listino deset let?

DAVEJ BERČ

Rešitev prejšnje križanke

prgišče misli

Dolga je noč budnemu; dolga je pot utrujenemu; dolgo je življenje nespametnemu.

G. BUDA

Ideje so industrijska surovina vladajočih razredov.

V. ZUPAN

Kjer ni človeškega dostojanstva, ni socializma.

S. HRIBAR

DL	VRSTA KALCIJ. KARBONATA	ZOFA	MIRNO SOZITJE	TITAN	NADAV	DL	STARI SLOVANI	SVETN. PODOBA	RANO-CELNIK
JAP. LUKA						NAPEV PROTI-NOZEC			
VRSTA UMETN. DELA									
PORTUG. AGENCIJA				ASKERC SINJSKA IGRA					
PRAZNIK OPRAVA ZIVLJ. POT					PEVKA TURNER SEZNAM CEN				
DL	DL	IGRALKA FONDA						GLASB. IZRAZ ZA MILO	VEŽA
		AZ PAKT							
DL	IND. OBLEKA			IT. OTOK	OGLAS. J.AFR. REKA				
VECANJE									
REJA						NOREC PRITOK BUKAL. TEZ			
PRITOK RENA			NESTRO-KOVNJAK				RIM VABUH DENJISKA. KEAN EDMOND		
MERNIK				PLES				NOVOZEL. NOJ	
UTMERA				CLAY				TROJAN. JUNAK	

Sedanji britanski prestolonaslednik se je rodil v bolnišnici in niso ga razkazovali, kot so včasih novorojene kralje. Na sliki: princesa Diana in princ Charles z novorojencem; risba predstavitve novorojenca, kasnejšega Edvarda II., leta 1284.

S kralji ni vedno preprosto

Na najdaljši dan v letu je vso Veliko Britanijo zajel val navdušenja. 41 topovskih strel iz Hyde parka in Towerja je naznanilo, da se je najstarejšemu še obstoječemu kraljevstvu na svetu rodil zakoniti dedič; princesa Diana je rodila zdravega dečka in tako hiši Windsor po 77 ponovno podarila moškega potomca. Za kraljevskega novorojenca se ni bati, da bo ostal brez zaposlitve, kot je trenutno kar 3 milijone podanikov britanske kraljice, saj je prvi v vrsti zakonitih dedičev britanske krone in prestola, le ta pa ni ogorčen, saj britanski državljani še vedno cenijo tradicijo, z njo vred pa seveda tudi svoje prince, princeze, kralje in kraljice, čeprav jim kraljevski rod požre precej denarja, v zameno pa jim daje v glavnem le sijaj slavne preteklosti.

Sedanji kandidat za britanski prestol se je rodil v bolnišnici kot prvi v kraljevskem rodu in hkrati kot večina Britancev. Prihranjen mu je bil tudi mučni ceremonial slovesnega spreveda in obhajila ter javnega razkazovanja, kot je bilo stoletja v navadi. In tudi pri rojstvu prestolonaslednika so bili navzoči le tisti, ki so pri takšni stvari potrebni. Nekdaj ni bilo tako, saj so se okoli kraljičine porodne postelje gnetle mnoge priče. Zgodovinarji poročajo, da je bilo pri rojstvu Jamesa F. E. Stuarda leta 1688 prisotnih kar 67 prič, od tega jih je 18 stalo neposredno pri kraljičini postelji, pa so se kljub temu dvignile govornice, da je kraljica le hlinila porodno bolečino in da so novorojenčka podtaknili in skrivnoma prinesli v spalnico.

Nasploh pri rojevanju britanskih kraljev ni šlo vse tako po sreči, kot je bilo to tega junija. Moških potomcev včasih ni in ni hotelo biti, če pa so se otroci že rojevali, so kmalu po rojstvu umirali. Kraljica Ana, ki je vladala v 18. stoletju, je osemnajstkrat zanosila in rodila, a noben od njenih otrok ni živel dlje kot do 11. leta. Kralju Georgeu III. se je rodilo 15 otrok, a noben ni dočkal krone. Slavna kraljica Viktorija, po kateri se imenuje cela zgodovinska doba, je bila prva, ki je rodila pod narkozo, vendar mrtvorojenca.

A četudi je porod lepo stekel, je bodoče kralje čakalo trdo življenje. V borbi za prestol so bili pogosto nedolžne žrtve močnejših in slavoispolnih sorodnikov, kot je bil primer z Edvardom V., ki je sicer bil poklican za kralja, kronan pa nikoli, ker ga je kasnejši Richard III. dal zapreti in skupaj z mlajšim bratcem zadušiti, ko je imel komaj 12 let. Henrik IV. pa je imel komaj 10 mesecev, ko so ga proglasili za kralja leta 1422. Kot dveletni otrok je moral sedeti na prestol in otvoriti sejo parlamenta.

Zgodovina kraljevske britanske krvi je torej polna nenavadnih in krvavih zgodb. Sedanjega dediča kraljestva čaka mirnejše otroštvo, a prav nič mirnejši svet. Med drugim je nedavno vdor v kraljičino spalnico pokazal, da člani kraljeve družine niso varni pred možnimi teroristi in kaj lahko podobno doleti tudi malga veljškega princa. Ni mu zavida, saj mirnega življenja bogastvo in slava najbrž ne odtehtata.

Če hočeš v družbi nekaj veljati, se moraš delati, kakor da v njej že zdavnaj nekaj pomeniš.

O. F. BABLER

Cenejša sončna energija

Do elektrike iz sonca učinkoviteje in ceneje

Nov tip sončnih celic za pretvarjanje sončne energije v električno, ki so ga razvili v zadnjih treh letih na univerzi Delaware, obljublja, da bo mogoče bolj učinkovito in poceni pridobivati sončno energijo. Danes so namreč tudi še tako izpopolnjene fotovoltne celice preveč drage in premalo učinkovite, če jih primerjamo s klasičnimi gorivi za električne centrale.

Gre v bistvu za nov način proizvodnje sicer klasične fotovoltne celice. Sprememba je v nanašanju polprevodniške plasti s posebnimi razpršilci, ki kadmijev sulfid segrejejo na 1.100 stopinj, da postane plinast in ga v takem stanju nanašajo na površino sončne celice. Postopek je tako preprost in učinkovit, da deluje tudi, če kovinsko ali plastično folijo, na katero nanašajo polprevodniško plast, premikajo, se pravi, da je posledje mogoče najvažnejši del sončnih celih masovno proizvajati.

Postopek je izdelavo pocenil za desetkrat.

Aspirin škodi?

Aspirin je doživel že toliko upravičene hvale, da le malo kdo pomišlja, ko ga je treba uporabiti. Vendar pa bi morali starši ravnati previdneje, kadar dajejo aspirin otrokom, ker je to lahko nevarno za otrokovo zdravje. Tako opozarjajo strokovnjaki za pediatrijo na ameriški akademiji za otroško zdravstvo.

Ugotovili so, da je aspirin lahko zelo nevaren, če ga damo otroku, ki tisti čas prebolevala norice ali ima gripo. Upravičeno namreč sumijo, da v takšnih razmerah aspirin in njemu podobne sestavine v zdravilih povzročajo t. i. Reyeov sindrom. Bolezen se začne z bruhanjem in visoko vročino, v četrtini primerov pa se konča tragično s komo in smrtjo. Vsako leto pobere 600 do 1.200 ameriških otrok.

Ugotovitev je seveda sprožila hudo nasprotne si trditve. Medtem ko eni zahtevajo, da se na vsako stekleničko z aspirini napiše opozorilo, naj ga ne dajejo otrokom, ki imajo gripo ali norice, pa drugi menijo, da je opozorilo, odveč, ker da so ugotovitve napačne.

Preden se strokovnjaki dogovorijo, kdo ima prav, pa je morda le bolje, če ravnamo previdno in otrokom v omenjenih primerih ne dajemo aspirina.

VAŠA ZGODBA

VEVERICA

Ko je sneg segel v dolino, so vaščani pričeli voziti les. Skoraj vsak dan se je vozačem pridružil tudi moj ded. Iz leta v leto je bilo enako v tem letnem času in naj so bile zime še tako trde in hude, se ded ni dal.

Malo po četrti uri zjutraj sem zaslišala zvončkanje voza in dedovo spodbujanje konja: „Le prebudi se, Miško. Na delo morava! Na, malo koruze za priboljšek.“

Ko je odhajal, sem za hip pogledala za njim, potem pa me je ponovno premagal spanec. Dedu sem obljubljala, da bom nekoč šla z njim, pa me je znal na pravi način potolažiti, ker pač nisem mogla v mraz k težkemu delu pri vleki drv in lesa. „Le doma ostani, pa ti bom nekaj prinesel iz gozda,“ mi je včasih tolažeče dejal. In res je izpolnjeval obljube. Včasih mi je prinesel kakšen posebno lep storž, drugič prezeblega ptička, pa spet kaj drugega, s čimer sem imela veliko veselja.

Spomnjam se dni po novoletnih praznikih, ko se je ded vrnil iz gozda. Polno naložen voz sta naša konja Miško in Urban zvelkla pred hišo. Konja sta bila pri hiši toliko časa kot jaz. Prej sem žvela pri materi, ki pa me je še čisto majhno zapustila. Tako sem prišla k starim staršem.

Ded je prišel v izbo in godrnjaje povedal, da ni našel nič posebnega zame. Bila sem kar malce užaloščena in nejevoljno sem zlezla na peč ter še naprej luščila fižol. Tedaj pa zaslišim plaho cviljenje. Kdo neki bi to bil? Pes? Mačka?

„Ne, tako ne cvilita ne mačka ne pes,“ mi je šinilo skozi glavo. Postala sem grozno vznemirjena. Vznemirjenje je bilo še večje, ko sem zagledala, da iz dedovega žepa kuka nekaj kosmatega. Plašč je bil ded obesil k peči, da bi se osušil, potem pa odšel razkladat voz.

„Ded, ded, pomagaj! Hudič leze iz tvojega žepa!“ sem prestrašeno zakričala. A nihče me ni slišal zunaj, kjer so metali hlode z voza. Sredi groze pa se mi je v hipu razveselilo srce, saj se je kosmati hudič, ki je lezel iz plašča, spreminil v ljubko veverico. Uboga žival je bila še bolj prestrašena kot jaz. Dvoje temnih očes je strmelo vame, košati rep pa je ponosno štel navzgor.

„Uh, sem pa res trapa, da se bojim drobcene veverice,“ sem si rekla in strahoma pomislila, kaj neki bi menil ded; prosim ga, da bi šla z njim, ustrašim pa se veverice.

Živalca je bila dedovo darilo zame.

ALBINA KOMAN Kočevje

46

Janez Trdina

Črtice in povesti iz narodnega življenja

SLUŽBA

Povedal mi je tole pravljico: Bog je med narode delil svet. Nazadnje pokliče tudi Hrvata in Kranjca in veli: „Ta kos tu mi je še ostal. Vidva sta brata, pogodita se po bratovsko, izberita in vzemita si pravičino vsak toliko, da bo mogel s svojo rodovino pošteno živeti.“ Hrvat pravi: „Dobro.“ Kranjec pa zagodnja: „Zdaj imam prav največ dela in se ne morem ukvarjati s to delitvijo. Saj se ne mudi tako. Danes moram iti v hosto po drva, potem je treba kositi, orati, slamo rezati gnoj kidati vsak dan naklada sto raznih poslov; težko bi shajal ko bi mi bil ustvaril sto rok. Kadar vse opravim, bom že prišel. Zdaj pa kakor velim, ne morem pasti lenobe.“ Bog izgine. Hrvat se zavalja na tla in puši lulo, Kranjec pa hiti delati, se giblje in muči od zore do trdne noči kakor mravlja ali čebelica, da ne utegne skoraj ne spati ne jesti. Ko vse dovrši, se vrne k Hrvatu in veli: „Deliva! Hrvat zarenči: „Nisem te mogel čakati. Vzel sem svoj del in ga dal svojim otrokom. Kar je ostalo, je tvoje.“ Kranjec pogleda in vidi, da je pobral Hrvat vse zase, kar je boljšega, neizmerno ravnic, najlepše gorice, njive, travnike, gozde in največje vode. Pustil mu ni drugega kakor kamenje in hribovje. Kranjec začne jokati in tožiti to krivico Boga. Bog se oglasi in veli: „Ne boj se, preljubi Kranjec. Živel boš bolje v svojih rovtah nego leni Hrvat v svoji obilnosti. Zemljo ima dobro, ali se mu je ne ljubi dosti obdelovati. Potreboval bo težakov vsake vrste. Tvoji otroci bodo prišli k njemu, bodo zanj orali, zanj kosili, zanj drvarili, zanj prodajali, zanj brodarili in opravljali sto drugih poslov. Lenuh jim bo moral drago plačevati, prislužili si bodo silne denarje in za denarje si bodo lahko kupili zemlje ali od njega ali drugje, kjer koli se jim bo poljubilo.“

Ta pravljica govori resnico. Povsod na Hrvaškem nahajamo za težja dela kranjske težake. Posli so, drvarji, slamorenjki najemniki za vsako reč. Razselili so se kupoma po mestih in deželah tam proti morju so si postavili cele vasi; spremenili so velike gore v polje in pašnike; sezidali so tudi novi Samobor. Stari je tičal v soteski, lesen in grd, da se ga je gospoda

ogibala. Novi stoji na lepem prostoru z belimi hišami in poslopji, da bi se brez strahu smel imenovati mesto. To pa se motiš, prijatelj Breskvar, če misliš, da zahajajo naši ljudje v Hrvate šele nekoliko let. Dostikrat sem čula govoriti da traja to že dolgo. Po Savi so se vozili kranjski brodniki že od nek-daj. Komur je smrdela puška, hajd čez Kolpo, pa se je lahko skril, Hrvatje ga niso izdajali Švabom. Če so odli graščaki kmeta, jo je pobrisal najrajši v Hrvatijo. Tam mu je že spat narasla nova koža, da je kmalu pozabil svoj dom. Za Zagreb in Karlovec pravijo, da žive, kar stojita, v njih kranjski kupci, kodolcelci in delavci. To je menda vzrok, kadar govore Hrvatje, da zatežejo besedo tako po kranjsko. Tiste, ki stanujejo tam doli naprej proti Turčiji in Banatu, razume človek veliko težje.

Hrvaške dežele sem privadila, lahko bi rekla, precej prvi mesec, in kako neki ne? Saj ga ni zamé na vsem svetu bolj prijatnega kraja, kakor je Samobor. Prijazno se mi je zdelo vse: mesto, okolica, podnebje, življenje in ljudje. Dobi se tudi vse, kar človek želi in potrebuje: dobra voda, izvrstno vino, ceno meso, žito, zelenjava, sadje. Nad mestom se dviguje zelena gora, proti Zagrebu in Savi se razprostira rodovitna ravnica. Sprehajaš se, koder hočeš; kamor koli se obrneš, je dosti sonca in sence, trate in dobrave, pogleda in samote, ljudi in živali. Samoborci so za pogovor in društvo kakor ustvarjeni; ni se mi tožilo nikoli med njimi; čez nekoliko dni sem poznala že vse hiše; ker smo zmerom blebetali, sem se naučila hrvaško prejk ko v pol leta. Delala sem največ v kuhinji, pravzaprav pa sem imela vse gospodinjstvo v svojih rokah. Haskovka se je malo brigala za dom; tekala je rajši po veselicah ali pa je prebirala kake nemške bukve, ki popisujejo, kako se fantje in dekleta štimajo. Zorka mi je nekoliko pomagala, ali tudi njo je veselilo najbolj pohajkovanje in klepetanje. Storiš sem vsako reč popolnoma po svoji glavi; gospa mi je vse izročila, vse potrdila; ravnala je z mano bolj prijazno kakor sestra s sestro. Pri takih ljudeh se služi z voljo in radostjo.

Bilo mi je žal, da me sreča ni zanesla prej med Hrvatje. Misliha sem, da umem kuhati za vsakega, ali nisem znala. Vsako ljudstvo ima v jedi nekaj svoj red, svoje posebne šege in načine. Tudi Hrvatje se v tem nekoliko razlikujejo od Kranjcev in Nemcev. Kranjska gospoda si vošči zjutraj kavo z maslinim mlekom, smetano in rožički. Za obed mora priti najprej veliko juhe. Nekateri si napolnijo krožnik po dvakrat, tudi po trikrat. Od tod dohaja, da je govodina vsa prekuhana

in izžeta. Z mesom se zahteva krompir in razne omake. Zelje se zdi ljudem najlepše, če je belo. Njaj si devajo pleče i klobasa. Oboje Kranjci jako čislajo in se s svojimi klobasami še ponašajo. Ta suha reč pač ni vredna, da slovi, tudi kranjsko pleče je malokdaj dobro prekajeno in vlažno. Najljubša pečenka so ocvrti piščanci; tetina je navadno malo prida; mnogi jo jedo najrajši popoldne z jesihom in oljem. Za večerjo ne bom rekla nič. Uživa se to, kar je pripravljeno ali kar se more lahko dobiti. Pazi se edino na to, da jedi niso težke. Pije se dopolndne pivo, za obed vino z vodo. Tako navado sem videla pri kranjski gospodi največkrat.

Zdaj pogledimo, kako pa strežejo želodcu hrvaški gospode. Za žene ne govorim, ker so menda povsod take, da ljubijo kofek in sploh kaj sladkega in finega. Če prašate Hrvatja, kateri ruček mu je najdražji, poreče: „Gulaš.“ Pred koslom zvrne rad dve ali tri kupičice stare slivovke, da si naredi apetit. Za juho masakteri ne mara čisto nič, sploh se naliva gostom, komaj po pol krožnika in še manj, da se komaj omoči dno. Vino se začne piti precej po juhi. Ne meša se z vodo nič. Hrvat hoče imeti mastno in mužnovo govodino. Krompirja ne prezira, ali omake, če so ali če niso. Velik prijatelj pa je luku, je ga z vsako rečjo, zelenega in suhega. Če ga dalj časa ni, se mu začne tožiti po njem. Kranjec nameša v kumare toliko čebule, da je groza. Hrvat ve bolje, kaj je dobro: svoje ugorke uživa najrajši s česnom. Zelje si želi rumeno ko cekin, kranjskemu se smeje. Kranjsko pleče naj se skrrije hrvaškemu. To je mastno in nežno, da se na jeziku kar topi. Kako borne sirote so pa šele kranjski piščanci proti hrvaškim puranom! Imela sem v roki dostikrat korenjaka; ki je tehtal petnajst, tudi dvajset funtov. Hrvatje po pravici trdijo, da je ni na svetu boljše jedi od njihovoga purana. Mesto sadja jedo mnogi rajši dinje, ki se na Kranjskem malo poznajo.

Takih posebnosti bi vam lahko še več naštel. Sploh se mora priznati, da jedo in pijo Hrvatje bolje in več nego Kranjci. Ali to velja samo za gospodo. Hrvaški kmet je za kranjskim dobrih sto let, ne zna ne prav delati ne prav jesti. Kadar obeduje hrvaški gospod sam z rodovino, opravi vse hitro ne zahteva dosti postrežbe; kranjski škric prodaja iste stitnosti, naj bo sam ali v velikem društvu. Kadar je kaka večja pojedina, ni Hrvat s tem zadovoljen, da si napase trebuh, hoče, da se obenem tudi prijetno zabava, da se mu vname srce, da pozabi svoje naloge.

„Nočemo biti v parterju“

Sindikat v novomeški občini v živahni predkongresni dejavnosti — Pojovor z Jankom Golešem, predsednikom občinskega sveta

Za jesenski 10. kongres Zveze sindikatov Slovenije je v razpravi več pomembnih dokumentov, da pa so sindikalne organizacije v novomeški občini resno vzele priprave, priča dejstvo, da je doslej že polovica od 182 sindikalnih organizacij poslala pripombe i predloge za dopolnila kongresnih gradiv občinskemu svetu sindikatov. Več o predkongresni dejavnosti pove Janko Goleš, predsednik občinskega sveta Zveze sindikatov v Novem mestu:

Janko Goleš: „V predkongresni dejavnosti je oceniti tudi uspehe pri uresničevanju stališč in sklepov treh tematskih konferenc med obema kongresoma.“

„Iz vseh dosedanjih stališč in ugotovitev veje misel, da se sindikat ni pustil potisniti v stransko vlogo socialnega zaščitnika delavcev, ampak je uveljavljal svojo funkcijo veliko širše, predvsem pri mobilizaciji delavcev za ustvarjanje in razpolaganje z rezultati dela. Predkongresna aktivnost se bo odvijala v treh vsebinskih smereh. Te so: razvoj samoupravljanja in utrjevanja položaja delavcev, stabilizacija gospodarstva in družbeno socialni položaj delavca v združenem delu pa krepitve učinkovitosti sindikata za delo na preje omenjenih področjih. V naši občini smo že pripravili rokovnik vsebinskih priprav na 10.

kongres. Razprave so se začele junija in bodo trajale vse do jeseni.“

— Nad 80 osnovnih organizacij sindikata v novomeški občini je že razpravljalo o kongresnem gradivu in javni razpravi. Kakšne so bile glavne pripombe?

„Pretežni del pripomb se nanaša na gospodarjenje in zdajšnje razmere v delovnih organizacijah. Delovni ljudje želijo pravočasno vedeti za pogoje gospodarjenja v letu 1983, da letni plani ne bodo zgolj razmišljanja, marveč konkretni poslovni dokument, ki ima za osnovo prave kazalce.“

Nekaj kaže glede na razmere v novomeški občini v predkongresnih razpravah še posebej opozoriti?

„Osnova vseh prizadevanj bi morala biti bitka za stabilizacijo, za pridobivanje dohodka in odpravljanje težav, posebno v IMV. Sindikat se v IMV ne spušča v strokovno razreševanje sanacije, pač pa je njegova naloga in dolžnost motivirati delavce za boljše delo in jih opozoriti za čim večjo delovlnost. Po drugi strani je v tem kolektivu še iskati notranje rezerve in v okviru sindikata se je zavzemati, da se vse zadeve, ki botrujejo učinkovitosti sanacije, razrešujejo na samoupraven način.“

Poudaril bi, da sindikat noče biti v parterju in zavpiti le tedaj, ko je ogrožen socialni položaj delavca, ampak hoče tvorno sodelovati v vsem procesu sanacije.“

— Kako obvladuje sindikat položaj v ostalih delovnih organizacijah?

„Zelimo sodelovati v vsaki delovni sredini pri razpravah in z več živimi stiki pomagati pri razreševanju razvoja samouprave in boljšega gospodarjenja. V občinskem svetu in predsedstvu smo si člani razdelili zadolžitve, tako da vsak skrbi za nekaj osnovnih organizacij sindikata.“

R. B.

Pod večjo streho je le bolje

Po šestih mesecih se že kažejo prvi uspehi združitve žužemberške in novomeške zadruga — Več strokovnosti, več investicij in sodelovanje z zasebnimi kmeti

Kmetijska zadruga Žužemberk, ki od januarja letos posluje kot samostojen tozd v okviru novomeške zadruga (čeprav registracija formalno še ni izpeljana), se postavlja na noge. To dejstvo je pripisati predvsem novostim, ki jih je prinesla združitve.

Kmetje sami opažajo, da so v zadnjih mesecih deležni več pomoči pospeševalcev. Poprej kmetijskega inženirja sploh niso videli, zdaj prihajajo taki strokovnjaki iz Novega mesta občasno celo v najbolj oddaljene vasi. Pozna se vpliv strokovne službe, tudi na prodajo gnojil, semen in reprodromateriala. V trgovinah so letos prodali 30 odst. več tega blaga kot lani.

Zaposleni v suhokranjski zadrugi so po združitvi na boljsem glade raznih strokovnih opravil, ki jih tudi zanje vodijo skupne službe v Novem

mestu. Nimajo več skrbi za računovodstvom, plansko-analitskimi opravili, investicijami itd., za kar jim je prej tudi manjkalo kadrov. Ne nazadnje pa se pozna pod skupno streho tudi boljša socialna varnost, saj so na boljšem tudi glede osebnih dohodkov.

Odkup krompirja, ki se e v zadnjih dveh letih povzpel na 350 ton od 5 ton, kolikor so jih odkupili pred več leti, se še povečuje. Letos namerava zadruga odkupiti od kmetov 450 ton krompirja. Poznalo pa se bo tudi v žepih 10 kooperantov, ki so

letos sklenili pogodbo za pridelavo kumar na 10 hektarjih.

Kot blažina injekcija poprejšnjim časom pa je 2,8-milionska vsota investicijskih sredstev za suhokranjsko kmetijstvo, ki so jih kmetje kooperantje dobili brezplačno v obliki reprodromateriala. Za tako darilo družbe so se morali obvezati, da bodo izdabavili določeno količino mleka ali živine.

Investicijska dejavnost pa je v celoti na boljši poti. Letos bodo na voljo sredstva za obnovo 20 hlevov pri kooperantih, za kar je banka že rekla svoj „da“. Hleve bodo obnavljali delno na hijskem področju, večji del pa v okolici Žužemberka, v njih pa bodo gojili krave molznice in pitano živino. R. B.

Vročina v mestnem avtobusu

Mala anketa o počutju potnikov in mestnem prometu

Lokalni avtobusi so v Novem mestu postali nujni za vse tiste, ki živijo nekaj kilometrov od mestnega središča, kamor pa morajo priti vsak dan na delo ali po opravkih. Poskušali smo zvedeti, kako poteka promet v teh vročih dopustniških dneh, ali prihaja do zamud in zastojev, kako je ob prometnih konicah in tudi kakšni so odnosi med potniki in šoferji.

Prvi vtis ni bil najboljši, kajti na avtobus, ki bi moral peljati ob pol devetih v Bršljin, so morali potniki čakati kar deset minut. Vendar so potem vsi naslednji avtobusi vozili ob predvidenih časih. Kljub veliki vročini je bil v njih zrak znošen, potniki so bili videti zadovoljni in šoferji prav tako. Motili so samo nekoliko raztrgani sedeži in kakšen pozabljen ogorek, ki se je znašel na tleh kljub napisu, da je kaditi prepovedano. Dan ni bil najbolje izbran, ali pa je v našem prometu res vse lepo urejeno?

Sicer pa o pravem stanju največ vedo sami potniki.

Rudi Šali je povedal, da avtobusi res niso zmeraj točni, so pa dovolj urejeni in udobni. Tudi Darinka Saje

je zadovoljna z lokalnim prometom. Res je ob prometnih konicah gneča, vendar avtobusi vozijo dovolj pogosto, tako da ni večjih težav. Jožeta Bukovec pa pravi, da zastoji so, vendar ne zaradi slabih avtobusnih zvez, ampak zaradi slabo organiziranega prometa v mestu ob „kritičnih“ urah in zaradi železniških zapornic v Bršljino. Drugače je z avtobusi zadovoljna, pravi, da včasih povzročajo nerede le pijani in nasilni potniki.

Upajmo, da je takih primerov malo. Kajti potniki so z lokalnimi avtobusi očitno zadovoljni in laho tudi v juljski vročini zaupajo vozemu redu.

TANJA STARIČ

„Gašenje“ pri gasilcih

V Zavodu za požarno varnost Novo mesto uvedli začasno družbeno varstvo — Hude motnje v samoupravnih odnosih

Novomeška občinska skupščina je pred kratkim potrdila predlog družbenega pravobranilca samoupravljanja o uvedbi začasnega družbenega varstva v Zavodu za požarno varnost Novo mesto. Temu so botrovale številne nepravilnosti in hude motnje v samoupravnih odnosih, ki jih vodstvo zavoda kljub večkratnim opozorilom ni uspešno odpravilo, delavci pa za marsikaj očitno niso niti vedeli.

Kaj je v zavodu, ki opravlja družbeno zelo pomembno dejavnost požarnega varstva, tako hudo narobe, da so delegati skoraj soglasno potrdili odstavitev direktorja in vodje enot, razpustitev delavskega sveta in izvršnih organov ter imenovali začasni tričlanski organ, ki naj bi v enem letu zadeve spet spravil v red? Pokroviteljske pravice nad zavodom je konec aprila lani prevzela novomeška skupnost za varstvo pred požarom. Tako naj bi poleg financiranja dejavnosti potrebovali tudi samoupravne splošne akte zavoda, statut, akt o sistemizaciji del in letni program dela s kadrovskimi potrebami vred. Vse te akte bi morali v zavodu uskladiti in sprejeti do konca leta 1981.

Do postavljenega roka so sprejeli le statut. Uporabljajo še stari sporazum o merilih za razporejanje dohodka in pravilnik o delovnih razmerjih, drugih aktov pa nimajo ali pa so glede na določila zakona o združenem delu neustrezni. Ni aktov, ki bi urejali notranjo organizacijo, načrtovanje, pridobivanje celotnega prihodka, ni sporazuma o svobodni menjavi dela s skupnostjo za varstvo pred požarom itd. Tako je bila delavcem pravzaprav tudi vzeta pravica, da o vsem tem samoupravno odločajo. Zaradi nesmiselnih določb statuta ni bil pravilno izpeljan postopek za imenovanje direktorja (dosedanemu je konec maja potekel mandat) in je delavski svet ponovil razpis ter imenoval vršilca dolžnosti.

*****
NI SE POLNO
* Pisali smo že, da je v *
* okrevališču Debeli rtič še *
* prostor za letovanje otrok, *
* ki ga organizira Rdeči križ *
* Novo mesto. Kljub vabilu je *
* ostalo še vedno nekaj pro- *
* stih mest, kar pa je škoda *
* glede na ugodne pogoje in *
* lepo okrevališče. Stari *
* lahko še prijavijo otroke, ki *
* bodo letovali od 11. do 21. *
* avgusta. *
*****

Vse to je bilo več kot dovolj za družbeno varstvo. Za ureditev razmer in sprejetje vseh potrebnih aktov bo tako v enem letu poskrbel začasni organ. Prevladalo je namreč mnenje (položaj sta temeljito proučila že izvršni svet in občinski sindikalni svet), da sami delavci zavoda temu ne bi bili kos. Z. L.—D.

POVABLJENIH 300 OBČANOV

V nedeljo, 18. julija, so v Žužemberku organizirali Dan starostnikov, ki so ga pripravili brigadirji Rdečega križa v sodelovanju s krajevno skupnostjo. Povabili so nad 300 občanov, starejših od 65 let. Na prireditvi, ki je bila v kino dvorani, so ostarelim krajanom iz Žužemberka in ožje okolice pripravili kulturni program, zatem pa skromno pogostitev. Za dvorski okoliš bo tako srečanje s starejšimi krajanji jeseni.

Novomeška kronika

ZA ENE ZABAVA, ZA DRUGE NADLOGA — Morda imajo gostje hotela Kandija na dnevih kulinarike težave z imeni, ko naročajo džulbastijo, vješalico, leskovačko mučkalico in podobne specialitete. Vsekakor pa se ob ustreznih glasbi lahko odlično zabavajo. Manj navdušeni so stanovalci okoliških hiš, ki morajo poleg standardnega programa pozno v noč poslušati še veseljaške goste, saj si na lastno pest podaljšajo zabavo.

JIH PUŠČAJO SAME? — Večina staršev se letos ni odzvala ponudbi novomeških šol, ki so hotele med počitnicami organizirati varstvo. Vprašanje je, kako otroci preživljajo ure, medtem ko so stari v službi, in tudi kako se hranijo. Nekateri namreč pridno „rabutajo“ po bližnjih vrtovih in sadovnjakih.

NOVI BIFE POD ARKADAMI — Pred kratkim je v prenovljenem bivšem lokalu „Sešir“ na Glavnem trgu začel posloovati zasebni bife, kjer nudijo poleg razgleda še kavo in vsakovrstne pijače. Lokal je lično urejen in nosi ime „Pod arkadami“.

TRŽNICA DOBRO ZALOŽENA — Ne le ob tržnih dneh, zadnje Čase

Zasluzni samo pri velikih?

Med 217 odlikovanci novomeške občine jih je večina iz večjih delovnih organizacij

Komisija za odlikovanja pri novomeški občinski skupščini je v preteklem mandatu odobila, to je od leta 1978 do 1982, prejela nad 220 predlogov za podelitev državnih odlikovanj občanom in prvoborcem, od teh jih je 208 posredovala v nadaljnje reševanje republiški komisiji. Tu je bilo 5 predlogov zavrnjenih, ker še ni preteklo 5 let, ko naj bi občan spet dobil odlikovanje, dva pa sta med postopkom že umrla. En predlog je republiška komisija ovrgla zato, ker je imel predlaganec že celo zbirko odlikovanj.

Občinska komisija je zavrnila le nekaj predlogov, in sicer zato, ker so bili pomanjkljivo pripravljene in preslabo utemeljene. V zadnjih štirih letih je bilo v občini Novo mesto podeljenih 173 redov in 44 medalj, med odlikovanci pa je bilo 128 moških in 84 žensk, ena delovna organizacija in 2 gasilski društvi.

Drugo vprašanje je, iz katerih okolij so odlikovanci. Predloge so poslane predvsem večje delovne organizacije Novoles, Novoteks, Krka, SKD in nekatere druge ob jubilejih kolektiva. Je pa še cela vrsta delovnih organizacij, ki se sicer trkajo po prilih, kako pridno delajo, a vendarle niso nikogar našli, da bi ga predlagali za odlikovanje. Tako bi lahko iz doslej podeljenih odlikovanj povsem napačno skleпали, da so najzaslužnejši delovni ljudje samo v velikih kolektivih. Resnica je najbrž ta, da si v celi vrsti manjših kolektivov iz gospodarstva in negospodarstva posamezniki nadpovprečno prizadevajo za uspeh, a ker ni službe, ki bi pošiljala predloge za odlikovanja, ostajajo brezimni. R. BACER

Novomeški pust

V Novem mestu že vrsto let nimamo lastnega pustovanja, pustni sprevodi po Novem mestu, ki pridejo od drugod, pa so slabo organizirani, površni in ne zajemajo tistega, kar naj bi pustno veselje v resnici predstavljalo.

Zato se je pred kratkim zbralo nekaj zanesenjakov, ki so predlagali, da bi Novomeščani pripravili svoj pustni sprevod. Da pa bi bil ta kvaliteten, se morajo ljudje organizirati. Zato vabi pripravljani odbor vse, ki bi želeli sodelovati kot organizatorji, predlagatelji idej in kot udeleženci, da se mu prijavijo. Ko bo dovolj prijav, bo sklical občni zbor. Pismeno ali ustno se lahko prijavite pri tovarišu Jožetu Gutmanu na Prešernovem trgu ali v prodajalni Novoles.

Sanacija mora biti celovita

Novomeški sindikalni svet podprl sedanja prizadevanja IMV za izboljšanje razmer — Finančna, kadrovska in samoupravna sanacija — V bodoče le investicije, ki jih zmoremo sami

Novomeška Industrija motornih vozil že tretje leto posluje z veliko izgubo. Letos naj bi je bilo do konca leta spet za milijardo in pol. Ponovno rentabilnega poslovanja v IMV kljub prizadevanjem ne bo lahko dosegli, predvsem pa to ne bo šlo na hitro. Težave, ki jih spreminjeni pogoji poslovanja še povečujejo, so namreč prehude, da bi bilo moč računati na nagel preobrat.

Ne kaže drugega, kot upoštevati sedanje razmere doma in v svetu in pripraviti v IMV tak sanacijski program, ki mu bo zares pomagal iz težav, iz izgube, nelikvidnosti, iz neradne preskrbe z reprodromateriali itd. To je med drugim dejal član začasnega kolektivnega poslovodnega organa IMV Marjan Šimič, ko je pretekli četrtek članom novomeške občinskega sindikalnega sveta predstavil trenutno stanje pri sanaciji IMV in tudi koncept dolgoročne sanacije IMV. Ta vključuje proizvodnjo sedanjih, a izpopolnjenih vozil in tudi novih modelov, proizvodnjo vrste izdelkov v velikih količinah za Renault in druge, dokončanje investicije v taki meri, da bi le dajala kakšne rezultate itd. Z vrsto aktivnosti znotraj kolektiva bo ponovno vzpostavljen razvoj, čistejši bodo odnosi med temeljnimi organizacijami, bistveno boljše bo sodelovanje s kooperanti, boljše bo prodajna in servisna mreža. Vse to naj bi

pripomoglo k premagovanju težav. Predstavniki sindikalne organizacije iz IMV pa so potrdili, da se je veliko boljše in redno informiranostjo o trenutnem stanju že veliko popravila delovna disciplina v IMV, pod novim vodstvom pa je doživelo preporod tudi samoupravljanje. Po dolgi in odkriti razpravi je sindikalni svet podprl napore sedanjega vodstva in družbenopolitičnih organizacij IMV za čimprejšnje saniranje razmer. Sindikalni organizaciji in vsem odgovornim je naložil, da res poskrbijo, da bodo delavci obveščeni o vsem, da jim bo jasno, da je njihov položaj odvisen od njihovih prizadevanj in da bo vendarle moral sam kolektiv nositi glavno breme sanacije. In sanacija mora biti celovita, ne le finančna, temveč tudi kadrovska in samoupravna.

Svet je obravnaval tudi investicijska vlaganja v novomeški občini do leta 1985. Ker smo zadnja leta v novomeški občini ogromno investirali, sedaj težko zmagujemo obveznosti pri odplačilu posojil. Zato morata biti obseg in struktura investicij v prihodnjih letih povsem odvisna od lastnih možnosti, nobena investicija pa ne sme biti sprejeta brez odločitve delavcev, za kar jim mora-

jo strokovne službe zagotoviti vse potrebne informacije. Z. LINDIČ—DRAGAS

V sredo bodo preizkusili nove sirene

Sistem javnega alarmnega obveščanja je stal 6,5 milijona din

V novomeški občini so namestili nov sistem javnega alarmnega obveščanja. Gre za 17 električnih siren, od tega 13 v Novem mestu ter po eno v Žužemberku, Straži, Dolenjskih Toplicah in Šentjernej. Vse sirene, sistem je stal 6,5 milijona din, je mogoče sprožiti z enega komandnega mesta, možnost vključitve posamezne sirene ali vseh pa imajo tudi poklicni gasilci.

Novi sistem bo treba seveda preizkusiti. Sekretariat za ljudsko obrambo skupščine občine Novo mesto obvešča prebivalce Novega mesta, Dolenjskih Toplic in Straže, da bodo sistem preizkušali v sredo, 28. julija. Nekajkrat bodo sprožili signale za nevarnost zračnega napada, nevarnost napada z jedrskimi, biološkimi in kemičnimi sredstvi, za požar, naravno nesrečo in prenehanje vseh nevarnosti. V prihodnje bodo sistem za alarmiranje preizkušali vsako soboto ob 12. uri. Slišati bo signal za prenehanje nevarnosti.

SPOSOJENO TRNJE

— Vsaka pot je napačna — če ni izbrana svobodno.

/iz Ježa/

— Naši ekonomski strokovnjaki so ugotovili, da poleg legalne obstaja tudi ilegalna inflacija. Torej bi morali ob Kraigherjevi ustanoviti še Dolančevko komisijo.

/iz Mladosti/

PO TRADICIJI NA GORJANCE

Letos se bodo ob dnevu vstaje delavci tovarne IMV že sedmič sešli na letnem srečanju kolektiva. Kot je že običaj, bo tudi letošnji shod na Gorjancih pri Miklavžu, kjer se bo prireditev s programom začela ob 11. uri. Sindikat v IMV, ki srečanje organizira zato, da bi se 5.000-članski kolektiv med seboj vsaj malo spoznaval, je poskrbel tudi za prevoze. Ker so bila vsa prejšnja srečanja na Gorjancih uspešna, pričakujejo tudi letos dobro udeležbo.

Ena gospa je rekla, da od kuharjev sicer ne pričakuje večje pismenosti, lepo pa bi bilo, če bi prireditelji dnevnih kulinarik v hotelu Kandija znali prav napisati vsaj imena živali, ki jih cmarijo na ognju. Na primer: janček.

Itas: ukrep družbenega varstva

Delegati kočevske občinske skupščine sprejeli ukrep družbenega varstva za Itas

Kako zares gre ta hip v gospodarstvu, zlasti tam, kjer se niso spredeli, da se bo treba ravnati kar najbolj gospodarno, je bilo videti tudi na zadnji seji kočevske občinske skupščine (bila je v torek). Ukrepi družbenega varstva so tako rekoč deževali, z največjim zadovoljstvom pa bodo občani sprejeli vest, da so tak ukrep sprejeli tudi za Itas, ki se že dalj časa otepa z velikimi težavami.

Spisek tegob je velik, žal, v večini primerov krivde ni moč iskati samo v objektivni situaciji v gospodarstvu, ampak tudi v napakah vodilnih. Kaj vse se je v Itasu dogajalo, pove že poročilo komisije pri kočevskem izvršnem svetu, ki je ocenjevala razmere v tem delovnem kolektivu.

Medtem ko so v Itasu imeli precej visoko letne načrte - o njih govori mo lahko že v pretekliku, saj je več kot jasno, da jih ne bodo uresničili - so dejanske razmere klavrne. Nameravali so namreč proizvesti za pol milijardo dinarjev izdelkov, toda pogodbe imajo podpisane samo za pol milijarde. Hkrati ni moč ugotoviti dejanskega stanja zaloga surovin, sploh pa je vprašanje, ali so ti materiali in surovine še uporabni. Nemajhna težava bo tudi poravnati številne dolge, saj znanja samo kratkoročne obveznosti preko 244 milijonov dinarjev, za več kot 13 milijonov dinarjev pa je

obveznosti tudi od sklada skupnih rezerv in za plačevanje obresti.

Vse omenjene težave koreninijo v slabem delovanju skupnih služb, neuspešnem sodelovanju med proizvodnjo, nabavo in prodajo. Vse to je toliko bolj čudno, ker je kadrovska zasedba v Itasu vse prej kot slaba. Od 933 delavcev je namreč kar 136 delavcev s srednjo, višjo ali visoko izobrazbo. Toda ti delavci na svojih delovnih mestih niso uspeli ali niso hoteli pokazati vsega znanja. To znanje pa bo treba pokazati v sedanjih težavah.

Zdaj je že jasno, da je odstavljen individualni poslovodni organ, določene samoupravne pravice pa bodo omejene tudi delovni skupnosti skupnih služb in delavskemu svetu delovne organizacije. Kočevska občinska skupščina je pooblastila izvršni svet, da do 1. avgusta

imenuje člane kolektivnega poslovodnega organa, ki bo izvajal ukrepe družbenega varstva. J. SIMČIČ

Še manj postelj?

Oddajanje sob se ne izplača

Nekako pred dvema letoma se je Peter Požar odločil, da bo začel v svoji hiši na Ljubljanski cesti oddajati sobe. Medtem ko se je leta 1980 še lahko pohvalil, da se to izplača, je bilo lani že slabše, letos pa sploh nič ni.

„Resno razmišljam, da bi prenehal s to dejavnostjo. Stroški so veliki saj morajo biti tiste tri sobe, ki jih imam na voljo za goste, vedno pripravljene. Vendar se pri meni turisti skoraj ne oglašajo, sobe oddajam le sezonskim delavcem. Pri vsem tem je škoda, ker pri nas v kočevski

občini niso izkoriščene možnosti za turizem. Tu je Rog, Stojna, Baza 20, tudi Dolenjske Toplice niso daleč. A zdi se, da o tem nihče veliko ne razmišlja.“

Sicer pa se je Požar začel ukvarjati z vrtnarjenjem. Za svojo hišo je na majhnem koščku zemlje začel gojiti sadike za vrtove in grobove. Za zdaj grede poski kar dobro, saj so potrebe po teh stvareh v Kočevju kar velike. In v Kočevju, ki ne slovi kot lepo urejeno mesto, bi tudi potrebovali več teh rastlin. Tudi hortikulturno društvo ne bi bilo odveč in Požar bi bil s svojim znanjem pripravljen sodelovati v njem. J. S.

POČITNIŠKO BRČANJE - Tudi na metliškem igrišču na Pungartu se pozna, da so šolske počitnice in da imajo fantje več časa za brčanje žoge. Sedaj po svetovnem prvenstvu si vzdevajo imena znanih žogobrcv, vendar ne naših, kar je povsem razumljivo. Sicer pa je še vedno glavni počitniški „opravek“ belokranjske mladine namakanje v Kolpi.

Kmetje bodo zagotovili svoj del

Zetev pšenice v občini končana pretekli teden - Dobra letina - 150 ton za odkup

Na seji izvršnega sveta skupščine občine Metlika, ki je bila pretekli četrtek, so posvetili največ pozornosti žetvi pšenice, ki se je zaključila konec prejšnjega tedna. Žetev je stekla nemoteno, kar pomeni, da so bili pravočasno zagotovljeni kombajni, rezervni deli zanje, nafta ter sredstva za odkup pšenice. Pri izvršnem svetu bodo ustanovili odbor, ki bo temeljito analiziral potek žetve, odkup, realizacijo kooperantskih pogodb ter priprave na jesensko setev in dodaten odkup pšenice.

Obveznost metliške občine je, da odda republiko 150 ton pšenice, ki naj bi jo 187 proizvajalcev pridelalo na 103 hektarjih zemljišč. Za tako majhno občino je to velika obveznost, zato je Socialistična zveza po vseh krajevnih skupnostih pred žetvijo pripravila predavanja, na katerih je seznanila kmete z možnostmi odkupa pšenice ter zamenjave le-te s koruzo.

Do torka, 13. julija, so v občini odkupili 89 ton in pol zrnja, ker pa žetev še ni bila končana, računajo, da bodo lahko z rednim odkupom zagotovili 130 ton. Manjkajočih 20 ton bi dobili z dodatnim odkupom ter z zamenjavo za koruzo. Kmetom bo kljub temu ostalo dovolj pšenice za lastne potrebe, saj je letošnji pridelek v tej občini 10 do 15 odstotkov nad dolgoletnim povprečjem.

Kmetijska zadruga kot nosilka

kmetijske proizvodnje v občini se že pripravlja na jesensko setev. Zaveda se, da mora skleniti čimveč pogodb s kmeti, hkrati pa zagotoviti okrog 40 ton kvalitetnega semena. V bodoče bo posvetila več pozornosti ustanavljanju strojnih skupnosti ter

PRIZNANJE KOMETU

Med najzaslužnejšimi posamezniki, krajevnimi skupnostmi in organizacijami združenega dela, ki so ob 22. juliju, dnevu vstaje slovenskega naroda prejeli priznanje republiškega sekretariata za ljudsko obrambo, je tudi metliška tovarna konfekcije Komet. V obrazložitvi piše, da je priznanje nagrada za ustvarjalno in prizadevano delo ter dosežene uspehe pri razvoju splošne ljudske obrambe.

OPOZORILO ŠTIPENDISTOM

Ker so vsako leto med prošilci štipendij iz združenih sredstev tudi zamučniki, metliška občinska skupnost za zaposlovanje, ki zbira prošnje, že sedaj opozarja vse učence in študente, da je zadnji rok za oddajo obrazcev 5. septembra. Upoštevati bodo le prošnje, ki bodo popolne.

M. KRUMPAČNIK

SPREHOD PO METLIKI

NASPROTI HOTELA BELA KRAJINA je postavilo metliško Turistično društvo veliko plastično informativno tablo, ki opozarja prišleke, kaj vrednega, zanimivega in koristnega premore naša občina. Tablo so izdelali v Novolesu po zamisli slikarke Mladene Brancelj in po izrisu Martina Črnuglja (starejšega). Upati je le, da se ne bo našla kakšna prenapeta buča, ki bo zaluzala kamen ali steklenico v zares lepo turistično reklamo.

STAREJŠE OBISKOVALCE LETOŠNJE NOCI NA KOLPI bo brez dvoma navdušil Jože Zajec, mož, ki igra violinske citre. Jože Zajec je reden gost oddaje Slovenska zemlja v pesni in besedi, njegovo glasbo pa je bilo moč slišati tudi v dveh naših filmih, in sicer v Srebrnih nitkah in v razpitem Krču. Jože Zajec je uspešno nastopal že v Avstriji, Holandiji, v Nemčiji, nič manj pa doma.

metliški tednik

DROBNE IZ KOČEVJA

NEMCEV NI MOTILO - Cela jata nemških turistov se je pretekli teden zbrala v restavraciji kočevske Name in z veliko slastjo obirala srbska nabodala, čeprav je bil krompir kot priloga nekoliko preveč zapržen. Gostov iz tujine ni motilo niti to, da so delavci ta čas postavljali nov sank.

ZAPLAVAJ BARČICA - Letos na kočevskem jezeru še ni opaziti velikih množic kopalcev. Motili bi jih znala (še) neurajena okolica, slab pristop do obal in še kaj. Za pridošnost pa Kočevci še objublajo, da se bodo opremili s čolni in jadrnicami. In to jim gre verjeti, saj je pot na morje vse dražja, pa tudi škoda bi bilo, če ne bi izkoristili jezera. Samo najti bo treba nekoga, ki bo vse skupaj nekoliko organiziral in morda pripravil tudi program, ki bo zadovoljil delovne ljudi.

KOČEVJSKE NOVICE

Alojz Oražem

Okna še gredo

V Inlesovem prodajnem skladišču so že dosegli letni plan prodaje

Vsa industrija, ki proizvaja investicijsko opremo, beleži padec prodaje svojih izdelkov. Izjema ni niti ribniški Inles, kjer se s tem vprašanjem ukvarja vsa prodajna služba. Vendar se pohvalijo s prodajo v njihovem prodajnem skladišču, kjer v glavnem nakupujejo zasebni graditelji hiš.

„V našem prodajnem skladišču nismo zabeležili padca prodaje,“ pravi Alojz Oražem, vodja skladišča. „Nasprotno, že v prvem polletju smo dosegli letni plan, saj smo prodali za 80 milijonov dinarjev naših izdelkov. Še posebej dobro grede v prodajo okna kombivak, ki smo jih kupcem predali 5 tisoč. Prodaja se ne ustavlja niti sedaj, ko je znatno manj stanovanjskih kreditov. Mi pa še dajemo potrošniške kredite za okna in druge naše izdelke. K nam tako prihajajo kupci iz vse Slovenije, Bosanske krajine, hrvaške Posavine in drugih krajev Jugoslavije. Prepričani smo, da v prihodnjem obdobju prodaja ne bo rasla več tako strmo. Zato računamo, da bomo do konca leta prodali še za okoli 40 milijonov dinarjev naših izdelkov in gradbenega materiala, ki ga imamo tudi nekaj na zalogi.“

Kljub višjim cenam za okna - cene so povečale konec junija - imajo zasebni kupci očitno še dovolj denarja. Toda v Inlesu so prepričani, da prodaja ne more več tako strmo naraščati. Kako se bo eden izmed največjih ribniških delovnih kolektivov zoperstavil manjšemu povpraševanju, bomo poskušali še izvedeti. J. S.

Junija presegli načrte

V Riku so junija proizvedli še enkrat več kot maja - Spodbudni izvozni rezultati - Še izvoz v Iran

V Riku so zadovoljni s proizvodnjo in izvozom. Junija se je povečala za 100 odstotkov - tudi na račun nedokončane proizvodnje iz preteklih mesecev, prav tako so zabeležili dobre rezultate v izvozu.

Tozdr Rikostroj, ki je največji v tej delovni organizaciji, je namreč planiral za 8 milijard starih dinarjev proizvodnje, a je v resnici dosegel skoraj 17 milijard. Hkrati se lahko pohvalijo, da so v celoti izpolnili obveznosti do Sovjetske zveze, kamor izvažajo veliko svojih izdelkov. Teh bi lahko prodali še več, če bi neredna dobava materialov in surovin tudi njim ne povzročala težav.

Izvoz so povečali na 13 milijard starih dinarjev, od tega so na konvertibilne trge izvozili 1 milijardo. Med kupcu so Egipt, Irak, Zvezna republika Nemčija, pripravljajo pa se še na večjo prodajo v Iranu. V

KNJIGE DELAVCEM - Kar precej svoje prodajalske spretnosti sta morala uporabiti predstavnika Mladinske knjige, ko sta pretekli teden prodajala knjige na dvorišču Rika. Čas za to je bil namreč samo med malico, pa še knjige so drage, tako da se je zanje odločilo le malo kupcev.

drugi polovici leta bosta namreč v Iraku in Iranu dva sejma za kmetijsko mehanizacijo, kjer nameravajo predstaviti več izdelkov.

OPROSTITITE: ODŠLI SO NA DOPUST

Ob obisku ribniške kmetijske zadruge se človek nehotе vpraša, kdaj imajo tamkajšnji pospeševalci največ dela. Pretekli teden namreč ni bilo moč dobiti niti enega, ker so vsi odšli na dopust. Tako so namreč povedale administratorke, ki so se potile za goro papirjev. Toda hkrati ni bilo moč dobiti niti direktorja niti njegovega namestnika. Prvi je bil na dopustu, drugi pa je bil „tisti hip“ nekje na malici. Seveda je pri tem najpomembnejše, da kmetje varjetno niso odšli na dopust in marljivo krmijo živino in delajo na poljih.

RIBNIŠKI ZOBOTREBCCI

KJE PRENOČITI V RIBNICI - Turizma brez prenočitvenih zmogljivosti ni in ne more biti. V ribniški občini imajo sobe samo v „Jelki“, kjer pa so vedno zasedene. Tako se monjo sezonski delavci voziti spat celo v Kočevje. Za turiste tako rekoč ni sob. Ob tem se človek vpraša, kaj počne turistično društvo, kakšno mesto v ribniški občini zavzema turistično gospodarstvo, ki bi ob sedanjih devizni suši moralo postati prednostna panoga gospodarstva.

SPREJEM PRIPRAVLJAJO - Vendarle turistični delavci v Ribnici ne stoji križem rok. Za september, ko bodo tudi osrednje proslave 900 - letnice Ribnice, bodo pripravili že tradicionalni sejem suhe robe in lončarstva. Pričakujejo, da bo na sejem prišlo okoli 20 tisoč obiskovalcev iz Slovenije in Hrvaške. Kje bodo spali in jedli, je pa že malo večji problem.

REŠETO

S prevzgojo začeti pri otrocih

V črnomaljski občini predstavljajo največji socialni problem Romi - Premalo zaposlenih - Večji poudarek izobraževanju otrok - Pomagajo si tudi sami

V črnomaljski občini živi v 13 naseljih 476 Romov, od katerih je polovica še mladoletnih. V družbenem sektorju je zaposlena le tretjina od 237 delazmožnih Romov, prav toliko se jih zaposluje priložnostno, 11 jih služi denar pri zasebnikih, 110 pa jih zbira in prodaja lesišča in odpadne surovine.

Kljub temu pri Romih delo zaenkrat ne predstavlja osnove za socialno varnost, saj je še vedno preveč brezposlenih. Poleg tega so po svojih delovnih navadah v večini primerov slabši delavci, prav tako pa zaradi nizke strokovne usposobljenosti opravljajo težka dela ali dela, ki niso privlačna. Ker se njihovi interesi hitro spreminjajo, velikokrat menjavajo službo.

ŠE VEDNO TEŽAVE - Zaradi izredno oteženega uvoza semiška Iskra v zadnjem letu posluje v zelo težkih gospodarskih razmerah. Tako so v prvih štirih mesecih letošnjega leta naredili le 21 odstotkov za letos načrtovane proizvodnje. Kljub težavam pa plan proizvodnje za izvoz izpolnjujejo bolje kot tistega za domači trg, vsekakor pa bolje kot v enakem lanskem obdobju. Od načrtovanih 11,76 milijona dolarjev izvoza v letošnjem letu so v prvih štirih mesecih izvozili za dobrih 2,3 milijona dolarjev.

Problem zaposlovanja Romov je še toliko bolj pereč, ker se delovne organizacije nerade odločajo za njihovo zaposlitev, saj imajo z njimi slabe izkušnje, s tem pa nehotе o nemogoče tiste, ki se želijo prvič zaposliti.

Rešitev za izboljšanje romske problematike je predvsem dolgoročna. Z vzgojo in izobraževanjem je potrebno začeti že pri otrocih, zato bodo morali v občini pritegniti v

vrtnice in šole več otrok. Danes namreč noben izmed 85 predšolskih Romov ni vključen v otroški vrtec, od 104 šolobveznih pa jih obiskuje pouk le 90.

Toda zadnje čase je pri Romih v črnomaljski občini že opaziti, da se tudi sami vključujejo v akcijo za razreševanje njihove problematike, saj sodelujejo pri elektrifikaciji naselja v Kanižarici, napeljavajo vodovoda na Čudnem selu, za komunalno urejanje naselij in bivalnih prostorov pa dajejo finančna sredstva.

M. KRUMPAČNIK

ČRNMALJSKI DROBIR

OKINČANI BUTORAJCI - Tudi pri zadnjem odhodu fantov k vojakom so se Butorajci najbolj izkazali. Svoje fante so na postajo pripeljali, tako kot v starih časih, z najlepše okinčanimi vozovi in ob spremljavi harmonike in pesmi. Le voza tokrat niso vlekli konji, ta izumirajoča žival, marveč traktor. To je bilo še pred zadnjo podražitvijo goriva.

DOBITEK TUDI ZA GASILCE - Nedavna velika tombola, ki so jo v Črnomlju pripravili gasilci, je privedla toliko ljudi, kolikor jih menda še ni bilo na kakšni prireditvi v tem mestu. Čeprav so dobri organizatorji pripravili pijače in jedilnice toliko, kot bi imeli pet veselic, je obojega zmanjkalo. Dobriček bodo gasilci porabili za dograditev doma in nakup potrebne opreme.

ZASEDNA KOLPA - Zadnjo soboto ob Kolpi ni bilo prostega kotička, tako da so morali „črni“ turististi počakati na večer, da so si lahko privoščili golo kopanje. Po bolj ali manj uspešnem hlajenju so črnomaljski občani lahko izbirali med dvema veselicama, vendar sta bili obe v sosednji metliški občini, na Vinomeru in na Kučarju, ki sta imeli nekaj skupnega: na srečelovo je bil na obeh glavni dobitnik kolo. Kdor ga je dobil, je imel za tisti dan res dovolj rekreacije...

Črnomaljski poročevalec

Kje so zavore, da se v obrti nič ne premakne?

O možnostih za odpiranje delavnic bodo obveščali poslej tudi zdomce

V gospodarstvu brežiške občine je obrt sicer zadovoljivo zastopana, vendar možnosti za njen enakomeren razvoj niso bile dovolj izkoriščene. Zlasti občinska skupščina lahko za razmah dobrega gospodarstva več napravi. Da je res tako, so dokazali v Domžalah, ki jih dajejo za zgled drugim občinam v SRS.

Med ovirami za prepočasen razvoj obrti v Brežicah omenjajo pomanjkanje poslovnih prostorov v mestu, neustrezno kvalifikacijo zasebnih obrtnikov in njihovih delavcev ter nespodbudno davčno politiko. Kljub temu, da je na brežiškem območju veliko pomanjkanje nekaterih obrti, v odpiranju delavnic mnogi niso videli zadostne socialne varnosti, zlasti še, ker se je razmahnilo šušmarstvo, ki s cenami storitev lahko uspešno konkurira obrtnikom. Neizkoriščene so tudi možnosti za kooperacijo družbenega sektorja z zasebnimi obrtniki, vendar ugotavljajo, da sta to izpeljala le Tovarna pohištva v Brežicah in Splošno livarstvo v Dobovi.

BREŽICE SE VEDNO NAJMANJ PORABIJO

Občinska zdravstvena skupnost v Brežicah je ta teden posredovala podatke o gibanju bolniških dopustov v januarju in februarju 1982. Svojim delegatom, občinski skupščini in družbenopolitičnim organizacijam je hkrati sporočila število bolniških v drugih občinah v regiji za dve leti nazaj. Brežice so po bolniškem staležu še vedno na zadnjem mestu. Ta je dosegel v prvih dveh mesecih lani 4,69 odstotka, letos pa se je znižal na 3,56 odst. V vseh drugih občinah se je povečal. Povprečje za regijo je 5,34 odstotkov. Najvišji odstotek bolniških izostankov imajo v Celju, kjer se je ta povzpel na 6,07 odstotkov.

BREŽIŠKE VESTI

Bremen ne gre naprtiti bolnikom

Občinska zdravstvena skupnost v Krškem je letos še v težjih gmotnih težavah kot lani

Če bi krška občinska zdravstvena skupnost lani poravnala vse svoje obveznosti, ki so večje kot 17,6 milijona dinarjev, in če ne bi z izterjavo zaostalih dolgov pridobila za 8,8 milijona dinarjev izrednih prihrankov, bi imela ob zaključnem računu 1981 za približno 26 milijonov dinarjev izgube. Letos pa je položaj še težji.

Za letos je načrtovala 296 milijonov dinarjev prihodkov, to je 21 odstotkov več kot lani, toda zaradi novih nalog gre predvsem za odplačilo posojil za ustanovitveno zdravstveno postajo, solidarnostno združevanje sredstev v republiški zdravstveni skupnosti in za združevanje sredstev za SLO se ta številka zniža na 17,6 odstotka. Zanimivo je, da bi morali beležiti kar za četrtino večji ponast sredstev, če bi hoteli zadržati obseg storitev in vse dosedanje pravice ob hkratnem upoštevanju občinske resolucije. Za ohranitev pravice do zdravstvenega varstva in povrnitve novih obveznosti pa bi občinska zdravstvena skupnost potrebovala za 33 odstotkov več denarja kot lani. Kako potemtakem iz

BOMO POGOSTO PRIČA TAKEMU PRIZORU? — Na bencinskem servisu Istra benz v Krškem pravijo, da pri njih pravzaprav še nikoli ni za dlje časa zmanjkalo goriva. Težave so bile le z nafto, ki so jo prodajali v omejenih količinah. Verjetno bodo višje cene goriva vsaj za nekaj časa ublažile pomanjkanje, ki je drugod še bolj očitno. (Foto: P. P.)

Toča tretjič pustošila

Tudi v Sromljah precej škode v vinogradih

Vinogradniki v brežiški občini nimajo sreče. Toča je to poletje že trikrat pustošila po nasadih. Za Piroškim vrhom na Gorjancih je oklestila Bizeljsko in v torek, 13. julija, obrala še polovico pridelka v Sromljah.

„Nevihata se je pripodila z vzhodne strani kakih 15 minut po peti uri popoldne,“ je pripovedoval Ivan Bertole iz Sromelj.

„Po moji oceni je uničila do 45 odst. letine, ponekod tudi več.“ Med tem snižo že slišali, da je v Sromljah vinogradih toča sklestila od 50 do 70 odst. grozdja. Po Bertoletovem pripovedovanju je najbolj prizadela vinograde v Sromljah, v Curnovcu in Javorovcu, v Mokotah, pri Sv. Janezu in delno v Volčjem, precej škode pa je napravila tudi na Malem vrhu. Bertole ima pridelke zavarovane, saj toča redko kdaj obide Sromlje. Doživel je že čase, ko ni imel kaj trgati, bodisi zaradi toče bodisi zaradi pozebe ali pa zaradi obojega hkrati. Kadar se mu vinograd izneveri, poskuša družina čimveč prigospodariti iz drugih virov. Ukvarjajo se še z rejo mlekaric in s sadjarstvom. Kot kooperant Agrarie se je Bertole pred dvema letoma odločil za gojenje hrušk. Zasadil je 550 viljamovk, ki bodo prihodnje leto prvič obrodile.

„Mi hribovci se ne moremo meriti z ravninskimi kmeti,“ je

dejal, „saj ročnega dela največkrat ne moremo nadomestiti s stroji. Zato je obdelava zemlje pri nas draga, veliko dražja kot v dolini. Po toči bi nam bil vinogradnikom dobrodošel kak regres za umetna gnojila, saj bomo škodo občutili še tudi prihodnje leto. Seveda si zdaj spričo nesreče na Bizeljskem, kjer je toča mnogim uničila edini vir za preživljanje, komaj upamo pomisliti na to. Morda bomo kljub temu deležni kake olajšave, saj smo že lani imeli zaradi toče in pozebe za tretjino manj pridelka.“

- J. T.

Ivan Bertole: V desetih minutah nam je nasulo toliko toče, da je pokrila vsot travo. Škodo v vinogradih bomo občutili še prihodnje leto.

NOVO V BREŽICAH

DO ULIČNIH IMEN PREVEČ MIMOGREDE? Na Catežu in na Bizeljskem vpeljujejo ulice. Na Catežu jih bodo imeli 8, na Bizeljskem 18. Imena zanje so predlagali v krajevnih skupnostih, vendar kaže, da so se hitro zadovoljili in da se na preteklost kraj in služne može niso posebej ozirali. Če bi se, potem na Catežu zagotovo ne bi predlagali Cateške ali Zagrebške ulice, pa tudi

na Bizeljskem bi izbrali še kaj drugega.

V PRAVE POKLICE. Ob težavah, ki nastajajo pri zaposlovanju mladih predlagajo v Brežicah v skupnosti za zaposlovanje, naj usmerja mlade tudi v deficitarne poklice. Zdjaj je namreč precej takih dejavnosti, ki niso moderne in se zanje zato mladina sama ne odloča.

USKLAJENA ŽETEV — Žetev je lepo potekala na kar precejšnjem polju okrog nekdanje boštanske gramoznice, kjer je bil posejal pšenico sevniski Kmetijski kombinat. Sproti so natovarjali pšenico in odvažali slamo. Pridelke na teh površinah bo verjetno pomagal pri odločitvi, katero sorto pšenice sejati v jeseni (Foto: A. Zeleznik)

Inženirci spet pri vodovodu

Tokrat bodo položili cevovod do Dobrave — Novi sevniski vodovod potisnil vodo tudi v višje predele

Inženirci enote starešina Save Neškovića, in pred njim Vulikića, imajo veliko zaslug za posodobljanje ceste v dolini reke Mirne. Lani so mnogo storili tudi za to, da je Sevnica dobila

zdravo pitno vodo iz več kot sedem kilometrov oddaljenega zajetja pod Lisco.

Sevniciani sedaj že pijejo to vodo. Praviijo, da je občutno hladnejša kot iz starih črpališč v mestu. Predvsem pa se je povečal njen pritisk.

SEVNIŠKI PABERKI

ČREPINJE OSTALE — Resda ponujajo kokto kot pijačo naše mladosti, vendar to še ne pomeni, da lahko za vedno ostanejo črepinje razbitih steklenic te pijače na nadvozu čez železniško progo v Sevnici. Verjetno je steklenice pomotalo s tovarnjaka. Rob ceste je tako že skoraj dva tedna poln črepinj, kar pa ni v prid varnosti, posebno še, ker je prehod na nadvozu že sicer ozek.

NI LAHKO ZA PAPIR — Nekateri delegacije so potožile, da bi jim prišlo prav več izvodov gradiv. Po drugi strani pa imajo razmnoževalci vse več težav pri zagotavljanju papirja za razmnoževanje. Naročiti ga morajo namreč v Zagrebu, nanj pa čakati zelo dolgo. Rešitev za obe strani, tako za delegate kot razmnoževalce, je preprosta: kratko in jedrnatno poročanje.

ZADOVOLJNI ZIGRCI — Veseli velike delovne zmage, asfaltirane ceste na Zigrski vrh, pripravljajo krajanje te vasi v soboto ob 18. uri slovesen zaključek.

SEVNIŠKI VESTNIK

Pavle Jurglič

Začeli z delom

Nov obrat v Velikem Gabru je že začel z delom —

„Ne moremo še govoriti, da je pri nas proizvodnja že stekla. Zdjaj v glavnem dokončujemo izdelke iz programa tip — top, šele v zadnjem četrtletju bomo začeli z izdelovanjem specialnih praškov za potrebe medicine in zaščitnih sredstev za lake in kromirane površine,“ je dejal Pavle Jurglič, vodja obrata Kemija impex v Velikem Gabru.

Čeprav je proizvodnja količinsko majhna, bo enajst delavcev, kolikor je zdaj zaposlenih v obratu, izdelalo za 200 milijonov dinarjev izdelkov. Tako naj bi še letos izdelali 20 ton posebnih pralnih praškov za potrebe medicine, 150 tisoč kompletov iz programa tip — top gre za polnjenje tub s posebnimi lepili za game, za krpe in druge pripomočke — in komplete za zaščito lakov in drugih podobnih površin. Do konca leta bo v nom obratu dobilo zaposlitev še pet delavcev, tako da bo skupaj v proizvodnji zaposlenih 17 delavcev.

Kot je še dejal Jurglič, bodo obrat razširili že v tem srednjeročnem obdobju. Zemljišče, na katerem bodo gradili nove proizvodne prostore, je že odkupljeno, prav tako je pripravljen tudi denar za gradnjo. Potrebno bo najti le še primeren proizvodni program, ki bo temeljil na domačih surovinah in bo izvozno zanimiv. Če bodo obrat razširili za to obstajajo precejšnja jamstva, bo v njem dobilo delo še okoli 40 do 50 delavcev. Ker je to procesna industrija, ne bo težav s proučevanjem, tako da bodo imeli v tamkajšnjih krajih tudi dovolj delovne sile.

DOBRA ŽETEV IN ZADOVOLJIV ODKUP

V prvem zamahu letošnje žetve so v sevniski občini odpejali k Merxovim mlinarjem 30 ton pšenice, čez nekaj dni pa že 80 ton. Večje količine si obetajo tudi od mlavce v mlaticnicami pri kmetih, ker vsega pač ni mogoče požeti s kombajni.

A. Z.

Domači pridelki

Sevniški stojnici vabita

Mnogo domačega sadja zgnije, čeprav bi ga bilo po mestih veseli zlasti otroci. Ko je Pavlica Rožman iz Arnovega sela v brežiški občini v časopisu prebrala, da stojnici v Sevnici samevata, je napolnila cekarje in košari ter se odpravila na pot. „Toliko pač lahko nese ženica,“ je pripomnila ob lepo zloženem zlatorumenem strojem fižolu in drugem. „Sadje ne dovoljuje odlašanja. Češnje so ostale večinoma na drevesu, ker ni bilo koga, da bi jih obral,“ je dejala. Stranke so se počasi ustavljale pri njeni tehtnici.

Njen fižol je bil po konkurenčni ceni, saj je bil predzadnje sredo v trgovini za dvajset dinarjev dražji. Domača rdeča pesa je bila po 40 dinarjev za kilogram, lepe majniške breskve pa po 70 dinarjev, podobno kot drugačne v kiosku zelenjadarja. Pavlica je nudila na stojnici tudi domače hruške.

Se ena podobna stojnica, ki jo je že lani namestila sevniska krajevna skupnost, čaka na prodajalca. Marsikaj z vrta bi bilo še moč ponuditi.

Pavlica Rožman

NI ŠE SKUPŠČINSKIH POČITNIC

Skupno zasedanje vseh treh zborov občinske skupščine v Sevnici je sklicano za ponedeljek, 26. julija. Med predvidenimi 14 točkami dnevnega reda bodo delegati obravnavali analizo gospodarjenja v prvih treh mesecih letošnjega leta. Občinski izvršni svet se bo to poletje sestel 20. avgusta. Takrat bodo temeljito pregledali, kako so v kolektivih upoštevali resolucijska načela in dogovor pri izplačevanju osebnih dohodkov.

Varčevanje pri kosilih?

Stroški izobraževanja se večajo — Vzrok so tudi naložbe — Varčevanje, a ne na račun programov in dosežene ravni

Varčevati bo treba, so sklenili delegati na zadnji seji občinske izobraževalne skupnosti Trebnje. Vendar v mejah, saj bi bilo nesmiselno krčiti programe, še posebej po tem, ko so v trebanjski občini dosegli zavidljivo raven izobraževanja.

Ta raven je v nemajhnih meri tudi posledica precejšnjih naložb v nove šole. Največ denarja je seveda šlo za novo osnovno šolo v Trebnjem. Zdjaj izobraževalni skupnosti manjka še okoli 7 milijard starih dinarjev, ki jih ne more vrniti ta hip. Potrebno bo prositi banke in ostale investitorje, da bi podaljšali roke za odplačevanje kreditov. Povečali se bodo stroški za vzdrževanje. Povečali bodo amortizacijske stopnje. Za vse

to pa bo potreben denar in prvi ukrep je: podaljšati zbiranje denarja iz bruto osebnih dohodkov, namenjenega naložbam, še v leta 84 — 85.

Sicer v prosveti skoraj ni notranjih rezerv, če pa so, skoraj vedno prizadevejo delavce, ki delajo v tej dejavnosti. Tako bo tudi to pot. Na skupščini so namreč sklenili, da bodo za polovico zmanjšali dodatke na osebne dohodke učiteljev, ki delajo v celodnevni šoli in v šoli s prilagojenim programom. Do konca srednjeročnega obdobja pa jih bodo ukinili v celoti. Prav tako se bodo za 10 odstotkov zvišali normativi za tehnično osebje in pričakovati je, da se bo njih število znižalo. Po svoje bodo prizadeti tudi starši otrok, ki bodo obiskovali celodnevno šolo. Za kosila bodo plačevali ekonomsko ceno. V bodoče pa ne bodo dobili toliko ugodnosti tudi za šolo v naravi. J. S.

Žetev po načrtu

Čeprav trebanjskim kmetom pri žetvi vreme nekoliko nagaja, je zdaj vse v najlepšem redu. Žetev poteka po predvidenem razporedu in bistvenih zastojev zaradi vremena še ni bilo. Nekoliko težav je le zaradi prevlažne pšenice, tako da bodo z odkupom nekoliko počakali.

Kot pravijo v trebanjski zadruzi, so doslej poželi že okoli dve tretjini pšenice s pogodbenih površin. Tudi kvaliteta pšenice je dobra, prav tako donos, saj računajo, da bodo na hektar pridelali okoli 3 tone pšenice. Zaradi vlažnosti pšenice bodo glavno odkupa opravili v avgustu, ko bodo kmetje pšenico, ki jo v glavnem žanjejo s snopovozalkami, tudi omlatili.

Pomanjkanje sušilnic in sorazmerno malo opravljenih žetve s kombajni bo povečalo stroške spravila. Sprašujejo se, ali bo 45 par pri kilogramu sploh dovolj. Navzlic takim težavam računajo, da bodo odkupili vso pšenico, za katero so podpisali pogodbe.

IZ KRAJA V KRAJ

KILOMETRE BODO VARČEVALI — V Trebnjem bodo v kratkem dobili ceno službe družbenega knjigovodstva. Tako si bodo računovodski delavci prihranili marsikatero vožnjo v Novo mesto. Vse to je seveda lepo in prav, saj se Trebnje ne more pohvaliti z dobrimi avtomobilnimi vezmi, bencin je pa tako rekoč že tako drag, da se skoraj ne bo moč voziti z avtomobili.

BENCIN JE DRAG PA SE MANJKA GA — Kljub obljubam najvišjih veznih teles zmanjka bencina tudi v Trebnjem, kjer mimo potujejo turisti na morje in v druge kraje države. Predpretekli teden kar šest dni ni bilo dobrih navadnih bencin, pretekli teden pa tudi „supra“. Črpalkarji so računali, da ga bodo dobili okoli pet tisoč litrov, a ta količina zadostuje komaj za eno popoldne.

TREBANJSKE NOVICE

TELEVIZIJSKI SPORED

23. VII. petek
1
 17.55 POROČILA
 18.00 ČEZ TRI GORE: Srečanje oktetov
 Letošnje srečanje oktetov v Sentjernej - nastopilo je kar 45 oktetov, med njimi pa 17 debutantov - so zvesto spremljale tudi televizijske kamere. Z današnjo oddajo se začne serija treh polurnih oddaj, v katerih se bodo predstavili nastopajoči zbori.
 18.30 OBZORNIK
 18.45 POT V PRIHODNOST: Mesta

19.15 RISANKA
 19.24 TV IN RADIO NOCOJ
 19.26 ZRNO DO ZRNA
 19.30 DNEVNIK
 19.55 VREME
 20.00 SLIKE IZ LETA 1941, nadaljevanje in konec
 21.00 NE PREZRITE
 21.15 C. Alvaro: STRAH VLADA SVETU
 22.15 SPREMLJAJMO - SO-DELUJMO

22.25 NOČNI KINO: NOTRANJOST, ameriški film
 Woody Allen je znan predvsem kot avtor komedij, ki imajo skupno nit v tem, da se avtor v njih najraje dotika čustvenega sveta, ki ga njegovi junaki ne morejo obvladati. Tudi nocojsnji film predstavlja prikaz takšnih zapletenih likov, članov ene družine.
23.55 POROČILA
2
 17.45 Test - 18.00 Dnevnik - 18.15 Mali svet - 18.45 Narodna glasba - 19.30 Dnevnik - 20.00 Koncert beogradske filharmonije na dubrovniških igrah - 20.50 Poročila - 20.55 Vidiki - 21.45 Nočni kino: Nesreča na lovu, sovjetski film

24. VII. sobota
1
 17.25 POROČILA
 17.30 ZNANSTVENO - TEHNIČNI FILMI: Prenos električne energije
 18.00 DEČEK, KI GA NIKOLI NI BILO, angleški film
 18.55 NAŠ KRAJ: Sentrupert
 Sentrupert je zanimiv kraj v trebanjski občini, ki ga ljudje poznajo po kmečkem muzeju in lepi okolici. Po vojni so se ljudje precej izseljevali iz te krajevne skupnosti, z razvojem

industrije v trebanjski občini pa se je odseljevanje zaustavilo. V oddaji, ki so jo pripravili novinar Janez Pezelj, snemalac Mirko Vesel in montažer Rudi Križanič, bodo govorili ljudje iz te krajevne skupnosti in predstavili kraj in svoja prizadevanja za lepše življenje.
 19.10 ZLATA PTICA: Makedonske pravljice
 19.15 RISANKA
 19.24 TV IN RADIO NOCOJ
 19.26 ZRNO DO ZRNA
 19.30 DNEVNIK
 19.55 VREME
 20.00 VEČER POD JENKOVO LIPO
 21.05 ZRCALO TEDNA
 21.20 CLOVEKOVA GLASBA

21.45 FRANCOSKA ZVEZA Ameriški film Francoska zveza je posnet po resničnih dogodkih, ki se vrte okoli preprodajalcev mamil mednarodnih razsežnosti. Film je požel veliko uspeha. Režija W. Friedkin.
23.25 POROČILA
2
 17.00 Po Titovih revolucionarnih poteh - 18.00 Clovek in pol - 19.00 Narodna glasba - 19.30 Dnevnik - 20.00 Radenci 82: Plesni orkester RTV Ljubljana - 20.25 Poezija - 21.00 Poročila - 21.05 Družina Turković - 21.50 Svet okoli nas - 22.50 Športna sobota

25. VII. nedelja
1
 9.05 POROČILA
 9.10 ZIVZAV
 10.00 N. Compанееz: ŽENSKÉ Z OBALE
 11.30 TV KAZIPOT
 11.50 PO DOMAČE: Ansambel Maksa Kumra
 12.15 KMETIJSKA ODDAJA

13.15 POROČILA (do 13.20)
 15.40 SHOW FANTASTICO, zabavno glasbena oddaja
 16.35 POROČILA
 16.40 ATLETSKA TEKMOVANJA ZA ŽENSKÉ: Četverboj Anglija - Škotska - Španija - Jugoslavija
 17.10 NASTANEK IN RAZVOJ JUGOSLOVANSKEGA VOJNEGA LETALSTVA
 17.40 ŠPORTNA POROČILA
 17.50 KOMISAR MOULIN
 19.15 RISANKA
 19.23 TV IN RADIO NOCOJ
 19.25 ZRNO DO ZRNA
 19.30 DNEVNIK
 19.55 VREME
 20.00 ČEZ NEPREKINJENO CRTO, nadaljevanje in konec
 20.55 CLOVEK BREZ MEJA: Zemeljska bitja
 21.30 ŠPORTNI PREGLED
 22.00 Lovčen: GORSKA HITROSTNA DIRKA
 22.15 POROČILA

16.40 Atletska tekmovanja za ženske - 15.40 Avtomobilske dirke za VN Francije - 17.15 Glasbeno popoldne - 19.00 Velike razstave - 19.30 Dnevnik - 20.00 Jazz na ekranu: Betty Carter in trio - 20.50 Poročila - 21.00 Bogastvo Rougonovih - 21.55 Iz sporeda TV Skopja: Titovo odlikovanje

26. VII. ponedeljek
1
 16.15 LJUDJE IN ZEMLJA, ponovitev
 17.20 POROČILA
 17.25 BENETKE, italijanski poljudnoznanstveni film
 18.30 OBZORNIK
 18.45 MLADINSKI STUDIO

19.15 RISANKA
 19.24 TV IN RADIO NOCOJ
 19.26 ZRNO DO ZRNA
 19.30 DNEVNIK
 19.55 VREME
 19.57 PROPAGANDNA ODDAJA
 20.00 B. Dattelino - Baranovič: GERMAINE IN PES
 Predstava SNG Maribor v režiji Vesne Arhar pripoveduje o ostareli in osamljeni ženski, ki se nekoga dne spominja radostnih in trpečih postaj svojega življenja. Nosilka predstave je V. Juvanova.

20.55 KULTURNE DIAGONALE
 21.40 V ZNAMENJU
2
 17.40 TV dnevnik v madžarščini - 18.00 Dnevnik - 18.15 Lutkarski pogovori - 18.30 Ljudske pripovedke - 18.46 Naši trije cicibani - 19.00 Športni grafikon - 19.30 Dnevnik - 20.00 Znanost - 21.00 Poročila - 21.10 Zabava vas Fisher Z

27. VII. torek
1
 17.40 POROČILA
 17.45 ZGODBE O PRISMUKIH
 17.55 JUGOSLOVANSKI NARODI V PESMI IN PLESU: Rovinj je pel
 18.30 OBZORNIK
 18.45 ČAS, KI ŽIVI: NO PASARAN
 Režisar Igor Košir je iz pripovedi

A. Beblerja, S. Bobnarja, V. Jeriše in J. Berkopca spletel zanimivo pričevanje o španski revoluciji in naših protovoljnih v nji. Delo je nastalo kot diplomatska naloga na AGFRTV. Na sporedu je v počastitev obletnice, ko je fašizem leta 1936 začel zločinski pohod proti republiku.
 19.15 RISANKA
 19.24 TV IN RADIO NOCOJ
 19.26 ZRNO DO ZRNA
 19.30 DNEVNIK
 19.55 VREME
 20.00 DOKUMENTARNA ODDAJA

20.50 R. Rolland: Jean Christophe, nadaljevanje
 21.45 V ZNAMENJU
2
 17.40 Dnevnik v madžarščini - 18.00 Dnevnik - 18.15 Informativni mesečnik - 18.45 Zabavna medigra - 19.30 Dnevnik - 20.00 Koncert narodne glasbe - 20.45 Dokumenti revolucije: Bratstvo je moč - 21.30 Poročila - 21.35 Ohridsko poletje 82

28. VII. sreda
1
 18.00 POROČILA
 19.05 GUSARJI KAPITANA GANCHA
 18.30 OBZORNIK
 18.45 PRIJATELJI GLASBE: Srečanje v Grobniščini

Zagrebska glasbena oddaja pripoveduje o krajih na Grobniškem polju, kjer prebivalci številnih malih zaselkov zelo aktivno delujejo v svojih kulturno-umetniških društvih.
 19.15 RISANKA
 19.24 TV IN RADIO NOCOJ
 19.26 ZRNO DO ZRNA
 19.30 DNEVNIK
 19.55 VREME
 20.00 REPORTAŽA O MESTU NOVI SAD
 20.05 Madere: IGRE BREZ MEJA

21.30 JAZZ NA EKRANU: Skupina Airo Morcira
 21.55 V ZNAMENJU
2
 17.40 TV Dnevnik v madžarščini - 18.00 Dnevnik - 18.15 Padla z neba - 18.45 Cigani Ivanoviči - 19.30 Dnevnik - 20.00 B. Wogatski: Brodsky, vzhodnonemška drama - 22.00 Poročila - 22.05 Ali se med seboj dovolj poznamo?

29. VII. četrtek
1
 17.35 POROČILA
 17.40 S. MAKAROVIČ: SAPRAMIŠKA
 Zgodbico o Sapramiški, ki si je zlomila zob, ko si je hotela privoščiti okusni nedeljski zajtrk, otroci poznajo; tokrat bodo videli lutkarsko obdelavo znane zgodbe S. Makarovičeve.
 18.00 POT OKOLI SVETA Z OSMIMI NOTAMI: Češnja
 18.30 OBZORNIK
 18.45 PO SLEDEH NAPREDKA

19.15 RISANKA
 19.24 TV IN RADIO NOCOJ
 19.26 ZRNO DO ZRNA
 19.30 DNEVNIK
 19.55 VREME
 20.00 FILM TEDNA: LOGANOV BEG
 Nocojsnji ameriški film spada v zvrst znanstvenofantastičnih filmov. Zgodba se dogaja v 23. stoletju na planetu Zemlji, kjer je življenje posameznikov možno samo nekaj desetletij, nakar jih "izstrelijo" v nekakšnem obredu preživetja. Glavni junak Logan spada med policaje, ki love tiste, ki nočejo prezgodaj umreti. Toda ko se začne iztekati tudi njegov čas, začne iskati poti do zavetišča, kamor so že prej uhajali uničenju zapisani.
 22.00 MINIATURE: Fran Tratnik
 22.15 V ZNAMENJU

17.40 Dnevnik v madžarščini - 18.00 Dnevnik - 18.15 40 zelenih slonov, otroška serija - 18.40 Dašenka - 18.45 Muppet show - 19.30 Dnevnik - 2.00 Filmski večer: Srhljive zgodbe - 21.45 Noč čarovnic

Srce je dalo vse, kar je imelo, nobene biljke zase ni poželo.

ZAHVALA

V 73. letu nas je po težki bolezni za vedno zapustila draga žena, mama, tašča, stara mama in prababica

ANGELA KOBETIČ
 iz Nove lipe

Vsem, ki ste ji v času njene bolezni stali ob strani, ji pomagali in sočustvovali z nami ter jo spemili na njeno zadnjo pot, ji darovali vence in cvetje ter nam izrekli sožalje, najlepša hvala. Posebna hvala medicinski sestri Hudeljevi iz Vinice ter župniku za lepo opravljeni obred.
 Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žaljujoci: mož, otroci z družinami ter ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 82. letu nas je za vedno zapustila naša draga mama, stara mama, prababica in teta

KRISTINA KRUŠIČ
 Kočevske Poljane 22

Iskreno se zahvaljujemo najbližjim sosedom, vaščanom, sorodnikom, znancem TPI in Žagi Soteska za podarjene vence in cvetje. Posebno zahvalo smo dolžni JOŽETU MUHIČU za govor pri odprtem grobu, pevcem „MAKS HENIGMAN“ iz Dol. Toplic za zapete žalostinke in župniku za lepo opravljeni obred.
 Še enkrat hvala vsem, ki ste nam izrekli sožalje, nam v težkih trenutkih stali ob strani in jo v tako velikem številu spemili na njeni zadnji poti.

Žaljujoci vsi njeni
 Poljane, Sežana, Ehnshorn
 6. 7. 1982

Imela si žalostno življenje, imela si težko smrt, sedaj pa imej večno veselje, nebeski raj naj ti bo vedno odprt.

ZAHVALA

Po težki in neozdravljivi bolezni nas je v 78. letu starosti za vedno zapustila naša ljuba mama, stara mama, prababica in teta

TEREZIJA VOGLAR
 iz Senuš pri Leskovcu

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so nam kakorkoli pomagali v najtežjih trenutkih, nam izrekli sožalje, pokojnici podarili vence in cvetje ter jo v tako velikem številu spemili na njeni zadnji poti.
 Posebno zahvalo za nesebično pomoč smo dolžni izreči tudi družinama DREŠAR in KERIN iz Senuš, zdravniškemu osebju Kliničnega centra - Hematološki oddelek iz Ljubljane, Internemu oddelku splošne bolnice Novo mesto, predvsem pa dr. STARCU za lajšanje najhujših bolečin. Naj bo še topla zahvala patronažni sestri MILKI KRANJC za lajšanje bolečin na domu ter župniku za lepo opravljeni obred. Vsem še enkrat iskrena hvala!

Žaljujoci vsi njeni

Kje si, ljubi Jože, kje tvoj mili je obraz? Ze leto dni v grobu spiš, a v naših srcih še živiš.

V SPOMIN

26. julija 1982 bo minilo prežalostno leto, odkar nas je v 19. letu zapustil naš dobi sin, brat, vnuk in nečak

JOŽE AVGUŠTIN
 Meniška vas 10
 pri Dolenjskih Toplicah

Ne moremo verjeti, da te res ni več in te ne bo več. Še enkrat hvala vsem, ki nas tolažite, se ga spominjate in obiskujete njegov prerani grob.

Žaljujoci vsi njegovi

PAPIRNATA VOJNA

Ta čas sprejemajo izvršni sveti naših občinskih skupščin odredbe o oblikovanju prodajnih cen v prometu blaga na debelo in drobno. Za trgovce pomenijo blagodejno novost, saj z dose-danjih absolutnih marž prehajajo na relativne, ki se izkazujejo v odstotkih.
 Vsebinska teh odredb bo v marsičem do pičice enaka od občine do občine. Gre namreč za stopnje, ki jih določa zvezni zakon o temeljnih sistema in družbeni kontroli cen. V Sloveniji imamo po novem 65 občin, v državi pa jih je okoli tisoč. Pomeni to tudi tolikšno število objav v uradnih listih republik in pokrajin?
 Pri servišnem izvršnem svetu so se ob tem prijeli za glavo. Menijo, da bi lahko zadevo poenostavili vsaj toliko, kot smo to storili v Sloveniji pri objavah stopenj za interesne skupnosti.

V TEM TEDNU VAS ZANIMA

DOLENJSKI PROJEKTIVNI BIRO
NOVO MESTO, SOKOLSKA 1
URBANIZEM, PROJEKTIRANJE,
INZENIRING

TEDENSKI KOLEDAR

Petek, 23. julija - Brigita Sobota, 24. julija - Kristina Nedelja, 25. julija - Jakob Ponedeljek, 26. julija - Ana Torok, 27. julija - Gorazd Sreda, 28. julija - Nevenka Cetrtek, 29. julija - Marta

LUNINE MENE

27. julija ob 19.22 - prvi krajec

BREZICE: 23. in 24. 7. ameriški barvni film Napad na platformo

mali oglasi

SLUŽBO DOBI

ZAPOSLIM mizarja-montažerja z večletno prakso in vozniksm dovoljenjem „B“ kategorije. Osnovni osebni dohodek 16.000,00. Informacije v večernih urah. Naslov v upravi lista (3088/82).

STANOVANJA

DVE opremljeni ogrevani sobi s posebnim vhom, kopalnico in sanitarijami oddam dvema Slovevkama. Tel. 23-669.

MLADA ZAKONCA, brez otrok, nujno potrebujeta sobo v Novem mestu ali bližnji okolici. Naslov v upravi lista (3090/82).

MLAD PAR najame stanovanje v Črnomlju ali bližnji okolici. Naslov v upravi lista (3091/82).

FANT in, DEKLE iščeta stanovanje - sobo in kuhinjo - v Novem mestu, po možnosti lahko tudi v bližnji okolici. Naslov v upravi lista (3083/82).

DVOSOBNO komfortno stanovanje v Novem mestu zamenjam za enako ali podobno v Karlovcu, Metliki ali Ozlju. Naslov v upravi lista (3084/82).

GARSONJERO ali enosobno stanovanje v Novem mestu, išče mlada družina. Naslov v upravi lista (3085/82).

Motorna vozila

R 4, letnik 1977, v zelo dobrem stanju, prodam. Jože Gazvoda, Sentjost 10, Stopiče.

R 4, odlično ohranjen, prodam. Prva registracija 1976, 85.000 km. Tomšič, Trebnje, tel. 44-459.

RENAULT R-4 - „Katrica“, letnik 1977, prodam. Pavel Udovč, Adamičeva 67. Novo mesto, tel. 21-784.

SKODO S-100, letnik 1972, prodam. Franc Janc, Vel. Brusnice 63.

ZASTAVO 101, confort, staro šest mesecev, z dodatno opremo, prodam. Rade Šibarevič, Restavracija pri Vodnjaku.

ZASTAVO 750, starejši letnik, registrirano do maja 1983, prodam.

Dežnifer, 25. in 26. 7. nemški barvni film Resnične zgodbe IV. del 27. in 28. 7. hongkongski barvni film Kralj boksarjev.

KOSTANJEVICA: 24. 7. ameriški film Brulecker, 25. 7. jugoslovanski film Delo na odrejenem mestu, 28. 7. jugoslovanski film Druga žena.

KRŠKO: 24. in 25. 7. ameriški film On ve, 28. 7. francoski film Policajca, 29. 7. ameriški film Vse o seksu.

SEVNICA: 23. 7. italijanski film Potovanje z Anito, 24. in 25. 7. angleški film Most na reki Kwai, 28. in 29. 7. ameriški film Smrt pod kupljenca.

govoru: Sonja Straus, Sela n. h., Semič.
R 4, leto 1975, prevoženih 58.000 km, prodam. Cena 4,5 M. Jože Turk, Zagrebška 15, Novo mesto.
ZASTAVO 750 ugodno prodam za 2,5 M. Miro Povše, Vrhek 29 a, Tržišče.
ZASTAVO 750, registrirano do julija 1983, prodam. Tone Zadnik, Dol. Kamenca 21, 68000 Novo mesto.

ZASTAVO 1300, special, staro 8 mesecev, prodam. Mirko Sušarič, Cerkevšče 15, Gradac, Bela krajina.

ZASTAVO 750 in KOMBI IMV TURIST, oba vozna in neregistrirana, prodam. Informacije: Raztresen, od 6. - 14. ure, na tel. 51-239.

AVTO AUDI 80, letnik 1978, napeljava na plin, prodam. Informacije na tel. (068) 23-874. Naslov v upravi lista (3086/82).

DELE ZA LADO: priključek za prikolico, zimske gume, platišče, drobni material - prodam. Korasa, Ilke Vašetove 1, Novo mesto.

Kmetijski stroji

FERGUSON, 67 KM, prodam. Franc Goršin, Črmošnjice 21 pri Stopičah.

TRAKTOR CORMICK, 36 KS, prodam. Martin Gazvoda, Črmošnjice 66, pri Stopičah.

TRAKTOR IMT 533, 1800 delovnih ur, prodam. Stanko Agnič, Pavičiči 6, Črnomelj.

MLATILNICO z 90% čiščenjem žita prodam. Marjan Turk, Mali Cerovec 2, Stopiče.

MLATILNICO, nemško, s trikratnim čiščenjem, prodam. Stanko Jučič, Svetje 47 Medvode.

TRAKTOR „ZETOR 47“ po ugodni ceni prodam. Rudi Zupančič, Gor. Gradišče 26, Sentjernej.

NOVO dodatno koso z grebenom za motokultivator Gorenje prodam. Jože Kovačič, Mlin, Brestanica.

PRODAM

MOTORNO ŽAGO STILL 041, novo, prodam. Julij Malenšek, Podgrad 19, Stopiče.

DVA CRNA PSIČKA, stara leto in pol in tri mesece, po zelo nizki ceni prodam. Naslov v upravi lista (3087/82).

ŽREBICO, staro 5 mesecev, prodam. Smolenja vas 11, Novo mesto.

ZAMRZOVALNO SKRINJO, 200 litrov, staro 8 mesecev, prodam. Tel. 23-891.

DOBRO OHRANJEN štedilnik, pol plin pol elektrika, prodam. Savo Plaznik, Cesta herojev 62.

ŠTIRI RABLJENA trodelna okna z roletami prodam. Jakob Kulovec, Gornja Straža 51, 68351 Straža.

KOMPLET SPALNICO iz trdega lesa prodam. Franc Kartuš, G. B. O. 7, Črnomelj, tel. (068) 51-165.

BRAKO šotorsko prikolico, dobro ohranjeno, prodam. Tel. (068) 24-873.

OTROŠKO posteljico z jogijem prodam. Pedišič, Jerebova 8b.

KOMPRESOR, primeren za avtomobilne ali druge potrebe, prodam. Šentlarič 65, Brežice.

DESET METROV bukovih drv in gumi voz za traktor - prodam. Martin Škedelj, Pangerč grm, št. 8, Brusnice.

DOBRO OHRANJENO zamrzovalno omaro „Gorenje“ prodam. Marija Zadnik, Uršna sela 110.

KRAVO, po izbiri lahko tudi frizike, prodam. Bašelj, Kamenje 5, tel. 25-862.

PRIKOLICO za osebni avto in balkonsko ograjo 6 x 1,10 m, železno, lepe oblike, prodam. Špelič, Zužemberk 204.

UGODNO PRODAM malo rabljene kuhinjske elemente s kombiniranim štedilnikom. Juršič, Gor. Kamenca 12, tel. 24-641, v večernih urah.

NEMSKO OVČARKO, staro sedem tednov, z rodovnikom, prodam. Tel. (068) 21-021.

LAK za parket (za 40 m² - 3x), švedske izdelave, prodam. Tel. (068) 22-893.

TV ANTENE za Zagreb 1 in 2 in ljubljansko, drog, kabel in ojačevalce ter COLN SANDOLIN iz poliestra za dve osebi prodam. Franc Zadavec, Ragoška 7, tel. 25-795.

RAZNO

IZDELUJEM betonske strešnike. Barvo iz uvoza dodajam v maso. Na zalogi tudi betonski kvadri po konkurenčnih cenah. KERIN, Podbočje pri Kostanjevici, telefon (068) 69-837.

MOŠKI, ki se je vrnil iz tujine, z dobro pokojnino, želi spoznati žensko s svojim stanovanjem. V

poštev pridejo samo ženske iz okolice Novega mesta, alkoholičarke izključene. Ponudbe pod šifro „ZADOVOLJNA“.

V VARSTVO vzamem otroka. Telefon (068) 51-165.

IŠCEM žensko, staro od 30 do 35 let, za pomoč na manjši kmetiji, možna tudi poroka. Išcem tudi žensko, ki bi bila pripravljena pomagati v gospodinjstvu v Ljubljani. Naslov v upravi lista (3082/82).

ZAGANJE in skoblanje oddajam za nastil. Kramarič, Na žago 1, Novo mesto.

KUPIM

PLETILNI stroj Passap kupim. Zdenka Kisovec, Beli grič 6, 68230 Mokronog.

V KRŠKEM ali okolici, Senovo-Brestanica-Leskovec, kupim večjo gradbeno parcelo, lahko tudi starejšo hišo z vrtom ali manjšo kmetijo. Ponudbe na telefon 71-571, od 8. do 15. ure.

DVA ZADNJA blatnika in prednjo masko za Skodo 110 LS kupim. Telefon 25-115.

STAREJŠO HIŠO, lahko potrebno manjšega popravila, z nekaj zemlje ali vikend, možen za stanovanje, na relaciji Novo mesto - Metlika ali v okolici Metlike kupim. Ponudbe s polnim naslovom pod „Starejša hiša“.

POSEST

VINOGRAD in zidanico v Golobinjku pri Mirni peči prodam. Jože Rozman, Češnjice 15, Mirna peč.

PRODAM hišo in hlev za 10-12 glav živine ali 100 ovac. Oddam tudi ostalo posestvo - gozd in travnike - s plačilom davkov. Janko Gudalji, Gudalji 4, p. Radatovič.

GOZD, primeren za vikend, oddaljen 4 km od Novega mesta, prodam. Naslov v upravi lista (3089/82).

V bližnji zdravilišča Šmarješke Toplice, v ravninskem delu in ob asfaltni cesti, ugodno prodam stanovanjsko hišo - klet, pritličje, podstrešje, v velikosti 9 x 12, zgrajeno do III. faze. Priključeno na vodovod in električno omrežje. Velikost stavbene parcele 1200 m². Informacije po telefonu in sicer: od 7.00 do 14.00 ure na telefon št. 25-088 in od 20.00 do 22.00 ure na telefon št. 21-450.

OBVESTILA

SERVIS Candy za popravilo gospodinjstev strojev obveščam, da bo zaradi dopusta od 17. 7. do 30. 7. zaprt. Niko Dančulović, Glavni trg 4, Novo mesto.

CENJENE stranke obveščam, da opravljam vsa steklarska dela. STEKLARSTVO Miroslava Kastelic, Cankarjeva 3, Metlika.

OBVEŠČAM, da sem odprl obrt za popravilo in izdelavo manjših lesenih predmetov. Jože Kocjančič, Padersičeva 21, Novo mesto, tel. (068) 24-275.

OBVEŠČAM cenjene stranke, da bo fotografska delavnica Lujo HERCIGONJA, Ragoška 1, Novo mesto, zaradi letnega dopusta zaprta od 25. julija do 15. avgusta 1982. Se priporoča Lujo HERCIGONJA!

12, 13, 14, 15 in 16-colske gumi vozove (nove) za konjsko, volovsko ali traktorsko vprego prodam. Delamo tudi vse vrste traktorskih prikolic in osovine za traktorske prikolice. Dostava na dom po dogovoru. Priporoča se STANE BULČ, Jurčkova pot 73, Ljubljana-Rakovnik.

VOZOVE vseh vrst izdelujem po želji kupec. Kovačstvo Ivan Urlič, Mirna 158, tel. (068) 47-003.

TV RADIO SERVIS Vinko Plankar obveščam cenjene stranke, da bo delavnica zaradi letnega dopusta zaprta od 19. 7. do 15. 9. 82.

CESTNIKE

Dragi mami ANI GRABLOVEC iz Kukemberka želi za njen 81. rojstni dan in god vse najboljše sin Lojze z družino.

Dragi mami ANČKI VOVKO iz Koglega pri Šmarjeti želimo za praznovanje še mnogo let, da bi med nami živel zdrava in vesela. Enako sestri Ančki iz Ljubljane - Ivanka z družino.

Nadvse dobri in skrbni mami ANČKI MRGOLJE iz Klenovika pri Škocjanu želimo za njen god še na mnoga zdrava leta, da bi bila srečna in še veliko let med nami. To ti iz srca želimo otroci z družinami, vnuki pa pošiljajo koš poljubčkov. Enako tudi sestri Aniti za god.

JANEZU ŠIMCU iz Dol. Straže 13 iskreno čestitamo za njegov 80. rojstni dan in želimo vse najboljše, posebno pa veliko zdravja. Žena Marija in družina Jurkin.

ANICI MURGELJ z Dolnjege vrha 13 iz srca želiva vse najboljše za dvojno praznovanje, obilo sreče in zdravja, da bi bila še dolgo med nami - sodečavki Kristina in Joži.

PREKLICI

ANTON KEK, Rdeči Kal 12, preklicujem ter obžalujem neresnične besede, ki sem jih govoril v gostilni Rogelj na Rdečem Kalu zoper JOŽETA MURNA, Rdeči Kal 7, ter se mu zahvaljujem, ker je odstopil od tožbe.

TONČKA KASTELIC, Vinji vrh pri Semiču, opozarjam ALOJŽA SLADIČA iz Semiča 57, naj preneha z lažnivim obrekovanjem, sicer ga bom sodno preganjala.

FRANČ JANC, Vel. Brusnice 63, prepovedujem vožnjo po moji parceli na „Draščah“. Kdor tega ne bo upošteval, ga bom sodno preganjala.

IZ BREŽIŠKE PORODNIŠNICE

V času od 3. 7. do 9. 7. 1982 so v brežiški porodnišnici rodile: Dragica Paukovač iz Kostanjevca - Branko, Danica Vrbančič iz Otruševca - Perico, Josipa Majcen iz Podgore - Darko, Jožica Resnik iz Bizeljskega - Jano, Jožica Božič iz Blance - Gorana, Đurđa Golubič iz Dola - Željko, Marija Ferenčak iz Brezine - Filipa, Anica Gerjevič iz Krškega - Roka, Sonja Ovsenak iz Blatna - dečka, Katica Franjkovič iz Sevnice - Benjamina, Manda Dražetič iz Brežic - Martina, Marija Stič iz Samobora - Vesno, Lidija Oštrbenk iz Brežic - deklico, Marija Zorič iz Brežic - Sonjo, Zdenka Sokolovič iz Bregane - Ivano, Andjelka Vrančkovič iz Samobora - Roberta, Sandra Zakovšek iz Gor. Pirošiče - Iztoka in Edvarda. ČESTITAMO!!!

V času od 10. do 16. julija so v brežiški porodnišnici rodile: Verica Zagar iz Gornje Pušče - Petra, Nada Noršič iz Velike Jazbine - Ivana, Andreja Povh iz Obrežja - dečka, Marija Krošl iz Brežic - Jerneja, Vesna Mataušič iz Male Rakovice - Alojza, Nevenka Zingar iz Farkaševca - Miroslava, Tereza Kalingar iz Slanega dola - Gabriel, Olga Rakovič iz Brežic - Igorja, Marija Karničnik iz Bizeljskega - Simono, Marinka Kalan iz Vrhnja - Natašo, Jožica Zmavc iz Bojsnega - Branislava, Dragica Kolar iz Kraljevca - dečka. ČESTITAMO!!!

GRE DELEGAT LAHKO NA SEJO?

Delegat krajevne skupnosti Dragatuš je na zadnji seji zborov občinskih skupščine pozoril, da nekatere organizacije združenega dela ne dovolijo svojim delegatom, da se med delovnim časom kot delegati krajevne skupnosti udeležijo občinskih sej. Predsedstvo skupščine je takoj odgovorilo, da sodi udeležba na skupščinski seji v sklop družbenopolitične aktivnosti in da je tak izostanek z dela upravičen, hkrati pa priporoča, naj v krajevnih skupnostih gledajo, da bodo delegati enakomerno obremenjeni. Na isti seji pa je delegat Integrala predlagal, naj bi bile vse seje, tudi občinske skupščine, zunaj delovnega časa. O tem bo predsedstvo skupščine povedalo svoje mnenje na prihodnji seji.

NA FESTIVALU OTROKA V ŠIBENIKU

Na povabilo revije Maslačak sem se udeležil festivala otroka v Šibeniku. Iz Slovenije sem bil edini, čeprav nas je bilo iz Jugoslavije šestnajst. Na festivalu so bili tudi predstavniki številnih tujih držav. Stanovali smo v hotelu Adria. Podnevi smo se kopali, zvečer pa smo občinstvu pokazali gledališke predstave. Ogledali smo si tudi slapove Krke, ki so blizu Šibenika. Čeprav sem se na pot odpravil s tesnobo v srcu, mi bo udeležba na festivalu otroka ostala v lepem spominu.

SAMO PETELINC

ZGORELE TUDI KOKOŠI IN ZAJCI

12. julija ob 3.40 uri je prišlo do požara na gospodarskem poslopju Alojza Sirka iz Boštanjca 29. Poslopje je v izmeri 19 x 4,4 metra je v celoti pogorelo, v njem pa tudi več semen, drv, celo kokoši in zajci so ostali v ognjenem obsevu. Škode je nastalo za preko 150.000 din. Vzrok požara še ugotavljajo.

NOVO MESTO: ZAKAJ NI POBUD?

Komisija za družbeni nadzor novomeške občinske skupščine, ki leta 1980 začela uradno delati, doslej v vsem času ni prejela nobenih občanov ne od organizacij ali od javnih kontrol prav nobenega pritožnega dela, Sodelovanje komisije doslej izkazuje samo s pravobranstvom in v vsakem kolektivni slišati o manjših ali večjih nepravilnostih, jo zares čudno, da se na pristojno komisijo nihče ne obrne.

ZAVOD ZA IZOBRAŽEVANJE KADROV IN PRODUKTIVNOST DELA NOVO MESTO

Razpisna komisija za imenovanje direktorja razpisuje prista dela in naloge

INDIVIDUALNEGA POSLOVODNEGA ORGANA - DIREKTORJA (reelekcija)

Pogoji:

- kandidat mora izpolnjevati pogoje iz 511. člena zakona o združenem delu,
- imeti mora visoko izobrazbo pedagoške, andragoške, družboslovne ali druge ustrezne smeri,
- imeti mora vsaj 5 let delovnih izkušenj pri vzgojno-izobraževalnem delu z odraslimi,
- imeti mora moralnopolitične vrline.

Prijave s potrebnimi dokazili pošljite razpisni komisiji pri zavodu v 30 dneh po objavi.

Kandidate bomo o izidu razpisa obvestili takoj po končanem zbiranju ponudb.

Solza se bo posušila, rana nikoli zacelila.

V SPOMIN
29. julija bo minilo žalostno leto, kar nas je tako tragično zapustil naš ljubljani sin
MIROSLAV ANDOLJŠEK

Hvala vsem, ki se ga spominjate.

Vsi njegovi

ZAHVALA

V 83. letu nas je zapustila naša draga mama, stara mama, sestra in teta

KATARINA PERUŠIČ

iz Butoraja 16, Črnomelj

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, sosedom, prijateljem in znancem, ki so nam v teh težkih trenutkih stali ob strani, nam izrekli sožalje, pokojni darovali vence in cvetje. Iskrena hvala kolektivom KIT KZ Črnomelj, SOB Črnomelj in ZB Butoraj za podarjene vence in izrečeno sožalje. Posebno se zahvaljujemo pevcem iz Dragatuša, župniku za opravljeni obred in vsem, ki ste našo mamo spremljali na zadnji poti.

ŽALUJOČI VSI NJENI

ZAHVALA

Mnogo prežgodaj nas je v 52. letu starosti za vedno zapustil naš dragi mož, oče, brat in stari ata

STANKO NOVAK

iz Selske gore
pri Mirni

Iskreno se zahvaljujemo sorodnikom, sosedom in vaščanom, ki so nam v najtežjih trenutkih stali ob strani. Posebno se zahvaljujemo za podarjene vence in izrečeno sožalje IMV Mirna in Labodu Trebnje.

Še posebej smo dolžni zahvalo pevcem iz Gabrovke, cerkvenim pevcem ter župniku za opravljeni obred.

Vsem še enkrat iskrena hvala.

Žalujoči vsi njegovi

ZAHVALA

Po težki in dolgi boleznini nas je v 47. letu zapustil naš dragi brat in stric

FELIKS FLIS

iz Velikega Lipovca

Iskreno se zahvaljujemo vsem sosedom, prijateljem in znancem za pomoč v teh najtežjih trenutkih, predvsem iskrena hvala vsem, ki ste mu darovali cvetje. Posebno zahvalo smo dolžni podjetju Slovenijales iz Ljubljane za obisk in podarjeno cvetje. Še enkrat iskrena hvala vsem, ki ste ga spremljali na njegovi zadnji poti.

Žalujoči: bratje Tine, Rudolf, Stane, Miha ter sestra z družinami

ZAHVALA

V 90. letu nas je zapustila naša draga mama, babica in prababica

MONIKA ŠUŠTERIČ

iz Stare vasi pri Škocjanu

Iskreno se zahvaljujemo vsem sosedom, vaščanom, znancem, krajanom šmarješkega območja, ki ste jo v tako lepem številu spremili na njeni zadnji poti. Zahvaljujemo se družinam Šutar, Kirar, Lindič in Kodričevi, ki ste ji nudili kakršnokoli pomoč. Pristrčna hvala vsem, ki ste jo obiskovali na domu, še posebno sestram iz Škocjana. Zahvala velja pevskega zboru iz Škocjana, župniku za poslovilne besede in lepo opravljeni obred. Hvala vsem za izraze sožalja, darovalcem cvetja in vencev. Še enkrat vsem prav lepa hvala.

Žalujoči vsi njeni

ZAHVALA

V 73. letu nas je nenadoma za vedno zapustil naš dragi mož, oče in stari oče

LUDVIK LESJAK

z Rake 28

Iskreno se zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom in znancem, ki so nam v težkih trenutkih pomagali, izrekli sožalje, darovali cvetje in vence ter ga spremljali na zadnji poti. Posebna hvala vsem, ki so nam v prvih trenutkih priskočili na pomoč, in pa govornikom ob odprtem grobu.

Žalujoči: žena Fani, sin Franci z ženo Vido, vnučka Borut in Mitja in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

V 84. letu starosti nas je za vedno zapustila naša dobra in skrbna teta, sestra in botra

TEREZIJA GOLOB

iz Ždinje vasi 23

Ob boleči izgubi se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, dobrim sosedom in vaščanom posebno pa Milanu Klobučarju, za nesebično pomoč. Pristrčna hvala vsem, ki so nam izrekli sožalje, darovali vence in cvetje ter jo v tako velikem številu spremili k večnemu počitku. Hvala tudi župniku za lepo opravljeni obred.

Žalujoči vsi njeni

ZAHVALA

V 75. letu življenja nas je zapustil naš dragi mož, oče, brat, stric, tast, ded in praded

MATIJA OBRANOVIČ

iz Grajske poti 4, Kočevje

Iskreno se zahvaljujemo sosedom, sorodnikom in znancem ter tov. Podobnikovi za nesebično pomoč in sočustvovanje v težkih trenutkih. Zahvaljujemo se osebju kirurškega oddelka bolnišnice dr. Petra Deržaja v Ljubljani. Zahvaljujemo se tudi občinski gasilski zvezi, GD Kočevje in ostalim GD v občini Kočevje za spremstvo na zadnji poti. Iskreno se zahvaljujemo tudi DO Trikon in DO Kovinar iz Kočevja ter vsem ostalim za darovano cvetje. Zahvala tudi govornikom GD Kočevje, Društvu upokojencev Kočevje in DO Kovinar za poslovilne besede. Hvala tudi g. kaplanu Virantu za opravljeni obred.

Žalujoči: žena Marija, hči Marica z družino, snaha Albina z družino in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob izgubi moje mame, stare mame, sestre in tete

MARIJE POŽUN

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, sosedom za vence in ostalim Trebanjcem za lepo cvetje ter vsem tistim, ki ste pokojno spremili na zadnjo pot. Zahvaljujemo se krajevni organizaciji ZB, podjetju OOS TOZD Komunala Črnomelj, pevcem za tako ganljive žalostinke, gospodu župniku pa za opravljeni obred.

Žalujoči: sin Tone z družino, sestre in ostalo sorodstvo

Kje si ljubi Milan moj
in očka naš?
Kje tvoj mili je obraz?
Ze leto dni v grobu spiš,
a v srcu mojem še živiš.

Ne mine ura, dan, ne noč,
da ne bi v mislih
bil pri nas navzoč.

V SPOMIN

27. julija bo minilo leto dni, odkar nas je mnogo prerano zapustil ljubljeni in nepozabni mož in očka

MILAN RESNIK

iz Anž pri Brestanici

V globoki žalosti se te spominjamo in zastoj upamo na tvoj povratek. Vedno bolj občutimo bolečino tvojega slovesa, vedno se oziramo okrog našega doma na cesto, a tebe ni in ni od nikoder več. Ne čas ne solze ne morejo potolažiti bolečine žalosti in praznine, ki za vedno ostaja za teboj.

Tvoji neutolažljivi: žena Jožica ter sinova Bojan in Jožko

V SPOMIN

20. julija mineva žalostno leto, odkar nas je mnogo, mnogo prežgodaj zapustil naš ljubljeni mož in ati

MARJAN KRŠTINC

mličnik iz Straže

Zakaj si odšel od nas, dragi ati, ko smo bili vendar vsi tako srečni. Ne moremo ti z besedo povedati, kako te pogrešamo. Naša sreča je šla za vedno s teboj, naš dom je ostal prazen, naša srca so strta. Zahvaljujemo se vsem, ki se ga radi spominjate z lepo besedo, pristrčno se zahvaljujemo Marjanovim prijateljem, ki obiskujete njegov grob s cvetjem in svečkami. Še enkrat iskrena hvala vam.

Žalujoči: vsi njegovi

Straža, 20. 7. 1982

DANICA GRAČAN

Vsa leta šolanja na srednji medicinski šoli v Novem mestu je bila odličnjakinja. Kot Titova stipendistka se ni odlikovala samo po šolskem uspehu, ampak je bila ves čas tudi zagrana družbeno-politična delavka. Vodila je osnovno organizacijo Zveze socialistične mladine na šoli in v dijaškem domu, skrbela za idejnopolitično izobraževanje, se udeleževala vseh kvizov Tito - revolucija - mir. Že od nekdaj se je zanimala za vojaške zadeve in lani končala vojaško usposabljanje za mladinke prostovoljke. Ta mesec je Danica Gračan iz trebanjske občine komandantka brigade Rdečega križa na delovni akciji Suha krajina.

Ce hoče vse to delo dobro in temeljito opravljati, se mora včasih odreči tudi uram spanja in ne samo konjičkom. Toda nikoli ji ni težko in vsako delo opravlja z veseljem. Njena vnema, ki je brzkone zaradi svoje pristnosti še kako privlačna, prehaja tudi na druge. Kako tudi ne! V nasprotju z drugimi se hoče Danica sama seznanjati s težavami in problemi. Sama si hoče priti na jasno, kje je kaj narobe in kaj je potem treba spremeniti.

„Vse težave, s katerimi se srečuje naša brigada na terenu v Suhi krajini, bi rada spoznala sama. Zdej obiskujem vrte, proučujem programe in iščem, kaj je v njih slabega. Pri tem seveda ne gre samo za to, da bomo potem lahko napisali dobro poročilo. Radi bi pripravili tak teren, da bo tistim, ki bodo prišli za nami, lažje. In dela je dosti,“ pravi Gračanova.

„Malo nas je aktivnih v mladinski organizaciji,“ dodaja „a to pomeni, da moramo še bolj zavihati rokave. Poiskati moramo take programe, sprejeti take usmeritve, ki jih bodo sprejeli vsi mladi. Z mladimi se je treba pogovarjati, sprejemati njihove pobude in predloge. Prav nič jim, ali nam, ne sme biti vsiljeno.“

Načela, da prihaja pobuda od spodaj, se drži tudi pri vodenju brigade, zato ne da dosti na avtoriteto komandantke. Sploh pravi, da nihče - tudi na mladinskih delovnih akcijah - ne bi smel začeti z delom kar v štabu ali sekretariatu, kot pravijo zdaj. Sama je doslej sodelovala že na štirih delovnih akcijah in dobro pozna brigadirsko življenje. Tudi lani je bila v brigadi Rdečega križa, a le kot „navadna“ brigadirka. In te svoje izkušnje še ni pozabila.

Že od nekdaj se zanima za delo v vojski in z vojsko. Zato je lani z velikim veseljem sprejela ponudbo za vojaško usposabljanje. Navdušilo jo je tako, da namerava letos nadaljevati šolanje na visoki šoli za politične vede in novinarstvo na oddelku za SLO. In prav tam, kjer se bodo začele uresničevati njene sanje, je doživela prvo razočaranje. Pri vpisu so ji delali nekakšni birokrati težave, tako da se je razjokala. Niso ji verjeli niti tega, da je brigadirka, čeprav je prišla na fakulteto v brigadirski uniformi. Toda zaupa svojim močem in verjame, da bo lahko študirala, kar si je izbrala.

J. SIMČIČ

Mlin, ki je preživel graščino

Mlin pri Dolnjih Raduljah še klopota in po svoje napoveduje boljše čase

Ko so v krizi leta 1907 trije kmečki gospodarji kupili raduljsko graščino z velikim hlevom, žago in mlinom, ni manjkalo zavisti. Bartol Vajs iz istoimenske vasi v bučenski krajevni skupnosti (občina Sevnica) po očetovi pripovedi dobro ve, kako je bilo s tem. Za vse je bil menda kriv navaden vodenik, ki ga je za svinje nabirala Vajsova mati. Sitni oskrbnik jo je bil hudo oštel, češ da krade po graščinskem. Doma je beseda dala besedo, stari Vajs je nagovoril soseda Novaka in Pungersiča, da so zbrali denar in se v Ljubljani pogodili za graščino. Treba je bilo 17.000 kron, pogodba pa je govorila

tudi o lesu za izplačilo. Trije Raduljčani so se med seboj domenili tako: Vajs je vzel žago in mlin, Novak hleve, Pungersič pa graščino. Slednja je bila leta 1943 požgana. Vajsova žaga venecijanka je še vedno uporabna. Njeno veliko in pred leti dodobra obnovljeno vodno kolo je prav mogočno. „Če je dovolj vode, in te tod ne manjka, zmore šest do sedem konjev,“ Bartol Vajs po starem meri njegovo moč. V najboljših časih so vozili tja les z Rake, bližnje Bučke in Studenca. Posel je cvetel.

Ob hiši stoji tudi čvrsto mlinsko kolo. Tu namreč še edini mlin od nekdanjih osmih na Radulji. „Kraljev je bil v Močvirju, Marjetičev je propadel, Kočevarjev je spremenjen v vikend,“ našteva Bartol. Po vojni so imeli v službi mlinarja. Dacarji so se vozili na kontrolo s kolesi iz Krškega. Če bi mleti za kmeta brez potrdila, bi bili mlin nemudoma zaprti. Ko sem se leta 1948 vrnil od vojakov me je že drugi dan poklical župan, da pogledam naokoli za hrano,“ se spominja Vajs.

Vajsov mlin ima stope in dva para kamnov. Kolo je staro tri leta, ko je postavil novega. Zamenjal je tudi zobnike, seveda lesene. „Da, tu so še tesarji, ki to znajo,“ zadovoljno pravi Bartol. Posebej omenja Jožeta Veneta z Bučke. Z njegovo pomočjo ne bi bilo težko

Bartol Vajs

Gostom stregli s cigaretami v ustih

Pregled turističnih objektov Dolenjske in Bele krajine dal poprečne rezultate - Neodgovorno početje dela osebja v novomeškem hotelu Metropol

Obsežna akcija, ki so jo te dni po navodilu republiške sanitarne inspekcije opravili uslužbenci novomeške Uprave inspekcijskih služb, je pokazala na dokaj poprečno turistično ponudbo po Dolenjskem in Beli krajini. Pregledi zdravilišč, hotelov, kopalnic in drugih objektov, namenjenih turistom, niso prinesli rezultatov, ki bi jih na vrhuncu turistične sezone pričakovali, pač pa so morali inspektorji v dveh primerih celo poseči po najstrožjih kaznih. Nekaj najzanimivejših ugotovitev večdnevni preverjanj je strnjeno v tem zapisu.

Začnimo s spodbudnimi spoznanji. Prostor za kampiranje na Otočcu je letos dobro urejen, če seveda izvajamo težave, ki jih imajo turisti s preskrbo, saj v bližini ni nobene prodajalne mleka in kruha. Za otoški turistični kompleks velja, da je te dni vzorno urejen. Izjema so travnate površine ob šoferskem bifeju, ki si jih premožni potniki jemljejo za počivališče in jih temu primerno nasteljejo. Tudi stranišča v bifeju so precejšnjo zaščitveno obkroževanje in slej ko prej bo potrebno razmišljati o njihovi razširitvi.

Tudi v Šmarjeških Toplicah sanitarni inspektor ni imel pripomb, nekaj le na slabši dohod, kar pa je zaradi gradnje novega hotela razumljivo. V Dolenjskih Toplicah je največ prostora v zapiskniku zasedel otroški bazen, ki ni filtriran in voda v njem stoji ves dan brez menjave.

Iz Bele krajine le na kratko: hotela Šmuk v Semiču in Lahinja v Črnomlju sta ostala brez črnih točk, zato pa jih je nekaj zaradi zastarele in skoraj že neprimerne opreme v starem delu dobil kamp na Vinici. Največ pripomb je bilo na kopalnice v Pozdemplju, ki je bilo odprto pred dnevi. Vzdrževalna dela, ki bi jih morali opraviti že pred sezono, so tam kot že po nekakšni tradiciji pričeli opravljati šele te dni. Prav zaradi nemogočih razmer, predvsem pa neurejenih sanitarij, so inspektorji kopalnice v Pozdemplju celo zaprli. Naslednjega dne, ko so bile napake odpravljene, je bilo ponovno na voljo kopalcem.

Kot zanimivost omenimo, da je republiški IS pred dnevi predlagal, da na bencinskih črpalkah razširijo ponudbo. Tako je Petrol, ki se je prvi in edini odzval na poziv, že pričel s prodajo piva, sokov in sladoleda po črpalkah, že v kratkem pa bodo ponudbo popestrili še s prodajo spominkov, oglja itd.

Če smo vse doslej napisano označili s povsem povprečno turistično

ponudbo, to za naslednjih nekaj vrstic ne velja.

● V novomeškem hotelu Metropol so namreč sanitarni inspektorji odkrili toliko napak in pomanjkljivosti, da so morali, denimo, pivnico za nekaj ur celo zapreti. Za višek turistične sezone res začuda malomarno in neodgovorno početje. Začeni od natakarej, ki so s cigaretami v ustih kazali prav vzvišen odnos do gostov (da ne govorimo o njihovem odnosu do inspektorjev), do nečistoče za točilno mizo, neprimerne ravnanja z živili v kuhinji, nečistih sanitarij, itd.

Vse naštetu velja za staro restavracijo in spodnje prostore pivnice, ki so bili prejšnji ponedeljek ob pre-

gledu skrajno zanemarjeni. Pravo nasprotje so bili novi prostori hotela, modra dvorana in sanitarije, ki so bili primerno urejeni. Tudi gostišče Loka, ki sodi k hotelu Metropol, je bilo že kar standardno čisto in urejeno. Vse to kaže, da so v Metropolu ljudje, ki jim ni vseeno, kaj in kako bodo ponudili gostu, a se njihov glas v množici ravnodušnega in neodgovornega osebja izgubi. Sicer pa bo poročilo, ki ga bodo inspektorji novomeške Uprave inspekcijskih služb te dni poslali samoupravni organom v Gorjancih in novomeškemu izvršnemu svetu, nudilo dovolj razlogov za to, da se v hotelu Metropol vendarle kaj spremeni.

B. BUDJA

18-mesečni otrok se je zadušil pod plastično vrečko

Oče našel dojenčka ne-gibnega z vrečko čez glavo

Pri Ivacičevih v Reštanju pri Sevnem je minulo sredo prišlo do hude družinske tragedije. Leopold Ivacič je namreč zvečer okoli 19. ure našel 18-mesečno hčerko Martino mrtvo v postelji.

Omenjenega dne je Leopold z ženo in mamo delal na njivi, hčerka pa je tačas spala v hiši. Okoli 19. ure se je oče vrnil in pogledal v spalnico k otroku. Zgrožen je videl, da Martina ne-gibno leži, na glavi pa ima plastično vrečko. Otroka so nemudoma odpeljali v zdravstveni dom, kjer pa so lahko le potrdili njegovo smrt. Vse kaže, da se je Martina zbudila in skozi ograjo segla na nočno omarico po plastično vrečko. Med igranjem si je vrečko nataknila tudi na glavo in se tako zadušila.

ZA ČOLNARJE ZASTONJ

Novost letošnje Noči na Kolpi, ki bo 24. julija v Gribljah, velja čolnarjem. Tistim, ki se bodo pripeljali ta večer v Griblje s čolni, ne bo treba plačati vstopnine, dobili pa bodo še pol litra vina in porcijo pečenke. Svoje čolnarjenje bodo dokazali z žigosanim in podpisanim bonom. Uradne kartončke izdaja mlinar Kuzma v Pobrežju, od koder naj bi čolnarji tudi krenili na pot. Zaželeno je, da pridejo v Griblje okrog 20. ure, ko bodo tam pričeli s programom, veselica z glasbo pa bo že od 16. ure. Tudi letošnja Noč na Kolpi bo na gribeljskem kopalšču, zato priporočamo ljubiteljem Kolpe, naj izkoristijo popoldan za kopanje nad jezom, kjer je voda topla, mirna in prijetna.

SPOSOJENO TRNJE

— Pri nas obstaja pluralizem 22 milijonov interesov.

/iz Ježa/

LOVCI DOBRI STRELCI

Lovska družina Globoko je pridela v nedeljo, 18. julija, tekmovalje v streljanju na glinaste golobe s kroglo in v kombinaciji. Ekipo so zmagali Artičani (650 točk), 2. Partizan Krško (648) in 3. Globoko (643). Nekateri so isti dan tekmovali tudi v Sentjerneju. V ligo oziroma po dosedanjih petih tekmovaljih so domačini iz Globokega še vedno na prvem mestu.

Otočec v očeh tujih turistov

Lepi vtisi, koristne pripombe naših gostov

Otočec je tudi letos dobro obiskan. Kamp je v povprečju osemdeset odstotno zaseden, predvsem s tujci. Večinoma so to Nemci pa tudi Francozi, Belgijci, Angleži, Nizozemci. V prvi polovici julija je v kampu preživljalo dopust 360 Nemcev, 205 Francozov, 162 Nizozemcev in še veliko turistov iz drugih dežel.

V zameno za devize, ki jih puščajo pri nas, želijo tujci čisto okolje, dobro preskrbo s hrano, možnosti za zabavo in seveda lepo vreme, kar pa ni več v naših močeh. Zanimalo nas je, koliko od vsega tega v resnici dobijo.

Najbolj navdušena sta bila zakonca Marsh iz Anglije: „Po naključju sva prišla na Otočec in tukaj tudi ostala. Od tu delava izlete v okoliške kraje, vse do Kočevja. Pri vas je veliko čudovitih krajev, ki so premožni poznani tujim turistom. Večina potem le po naključju odkrije take mirne kotičke, kot je Otočec. Midva bova ostala tu, dokler bo mogoče. V kampu lahko kupiva vse, kar potrebujemo. Domačini so zelo prijazni in v hotelu govorijo prav dobro angleško.“

V kampu sta se ustavili družini Ivančič in Milosavljevič iz Sarajeva. Tako so opisali svoje bivanje v kampu: „Tu smo želeli le prenočiti, pa nam je bilo tako všeč, da smo ostali ves teden dni. Narava je čudovita, kamp lepo urejen in ljudje zelo prijazni. Moti nas le, da ne moremo dobiti plina za kuhalnik, saj bomo morali porj v Ljubljano. Sicer pa se bomo gotovo še vrnili.“

Družina Van de Pol iz Belgije je bila na Otočcu že velikokrat, vendar so se letos prvič ustavili za dalj časa. Povedali so: „Z nekaj let hodimo redno v Jugoslavijo, saj imamo v Straži prijatelje. Slovenija nam je zelo všeč. Na Otočcu smo že teden dni in bomo verjetno še ostali. Moti nas, da so velike trgovine tako daleč, v kampu lahko kupimo le najosnovnejše stvari, po vse ostalo pa moramo v Novo mesto. Sicer pa je kamp čist in urejen. Ne nudi sicer veliko možnosti za rekreacijo, je pa idealen za preživljanje počitnic v miru.“

TANJA STARIČ

POVRAČILO ZA SKRB — Pri Slavku Podlipniku v Boštanjju so bogato cveteli kaktusi, imenovani ježki. Čudoviti cvetovi se, žal, zaprejo že po enem dnevu. (Foto: Zeleznik)

POKAL GORJANCEV

Nogometna sekcija športnega društva Gabrje bo organizirala 25. julija ob 8. uri v Gabrju nogometni turnir za pokal Gorjancev. Po turnirju bo veselica.

Kazen za pretepaške svate

Nočni pretep na Prevolah pred dvema letoma so zakrivali svatje — Pogojne zaporne kazni za peterico pretepačev

Kar precejšnjo je bila pred dnevi zatožna klop v dvorani novomeškega sodišča, ko je moralo pred sodnike stopiti pet srboritih mladeničev.

24-letnega Stanka Papeža, 26-letnega Vinka Papeža, 23-letnega Franca Vidmarja, 24-letnega Rudija Pelca, vsi iz suhokranjske vasi Prevole in 27-letnega Ivana Papeža iz Ljubljane je obtožnica bremenila, da so 11. februarja 1979 okoli 24. ure pri hiši Antona Pečjaka na Prevolah iz objestnosti družno napadli in pretepli skupino ljudi. Anton Kote, Ivan Skufca, Stanko

Skufca, Jože Mirtič, Janez Novak, Janez Boben ter France in Alojz Novak so mladostno objestnost in napadnost občutili na svoji koži. Najhuje jo je odnesel Konte, ki so ga morali hudo poškodovanega s prelomom čeljusti, zlomom leve podlahtnice, več odrgninami in otekljnami prepeljati v bolnišnico.

Obtoženci so se zagovarjali, da so bili omenjenega dne povabljeni na svatbo sovaščana Antona Pečjaka. Okoli 2. ure je po njihovem pričevanju prišla k hiši skupina nepovabljenih gostov, ki so pričeli pod oknom prepevati in celo loviti natakare. D. so jih zato tudi prebunkali. Toga preiskava in obravnava sta pokazali, da so bili nočni obiskovalci mirni, natakare so jih celo postregle, nakar so bili nenadoma napadeni. Čeprav številčno močnejši, so bili fizično slabši od napadalcev in so jo tudi odnesli z bunkami in poškodbami. Najbolj razborit je bil Stanko Papež, ki je najprej udaril Mirtiča, nato pa še Konteta. Ta je padel po tleh, nakar so ga preostali štirje pričeli tepsti in brcati.

Prav zaradi tega je sodišče Stanku Papežu prisodilo 8 mesecev, ostalim štirim pa šest mesecev zapora pogojno za dobo štirih let.

A. ŽELEZNIK

DALJNOVIDNI SEJALEC PŠENICE

● Srečal sem prijatelja Alojza Pšeničnika. Vem, da vam to nič ne pomeni, meni osebno pa veliko. Še pred dnevi sem ga videl vsega zlomljenega, ničimernega, poklapanega, danes pa je sijal od zadovoljstva, da, zdela se mi je enajst let mlajši.

● — Zdravo, stari prijatelj, sediva in uničiva pivo.

● — Nič nimam proti. Jaz plačam. Razlog imam za to.

● Vrečka prideta na mizo, kot bi ju prinesel na hrbtu crknjen konj.

● — Malo je manjkalo, pa bi prejšnje dneve znorel.

● — Da, videl sem te mrtvaško belega. Kaj je botrovalo tej onostranski barvi?

● — Pšenica.

● — Pšenica? Tvoj odgovor se mi zdi nenavaden, celo smešen.

● — Pšenica, ti pravim. Iz kože so me hoteli dati. Na vseh sestankih so govorili samo o pšenici in o meni. O pšenici, ki smo jo zasejali samo šestdeset odstotkov od načrtovanega, in o meni kot o glavnem krivcu za takšno stanje. Vi boste krivi, če bodo ljudje lačni!” je rjul direktor Kmetijske zadruge Nepognojena njiva. Naredili ste veliko politično škodo, tovariš Pšeničnik. Ljudje gledajo na nas z nezaupanjem. — Je žugal s prstomtovariš Sekretar. — V nemški kamnolom vas bomo poslali delat, da boste tam zaslužili marke za uvoz manjkajoče pšenice. — Je bil izseljeniško jezen komercialni direktor zadruge, toliko bolj, ker mu je letos prvič uspelo pravočasno dogovoriti odkupne cene za pšenico. — Za rešetke z njim!” je gremelo z vseh strani.

● — Vesel sem, da te vidim danes zdravega kot jabolko.

● — In nagrajena. Da, dragi moj: dobil sem nagrado. Pa še celo iz rok tistih, ki so me želeli videti v progasti pižami.

● — Buljim, priznam. Presečen sem. Ne razumem niti črke niti glasu.

● — Toča. Včeraj je klestila toča. Kot pest debela toča. Potokla je vse, pšenične klase je zabila v zemljo. Ostali so brez moči. Morali so priznati mojo daljnovidnost. Pokleknil si pred dejstvom, da sem privarčeval tej deželi štirideset procentov zrnja, ki so ga hoteli lahkomišelneži ob setvi zmetati v zemljo. Pijava!

TONI GAŠPERIČ